This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

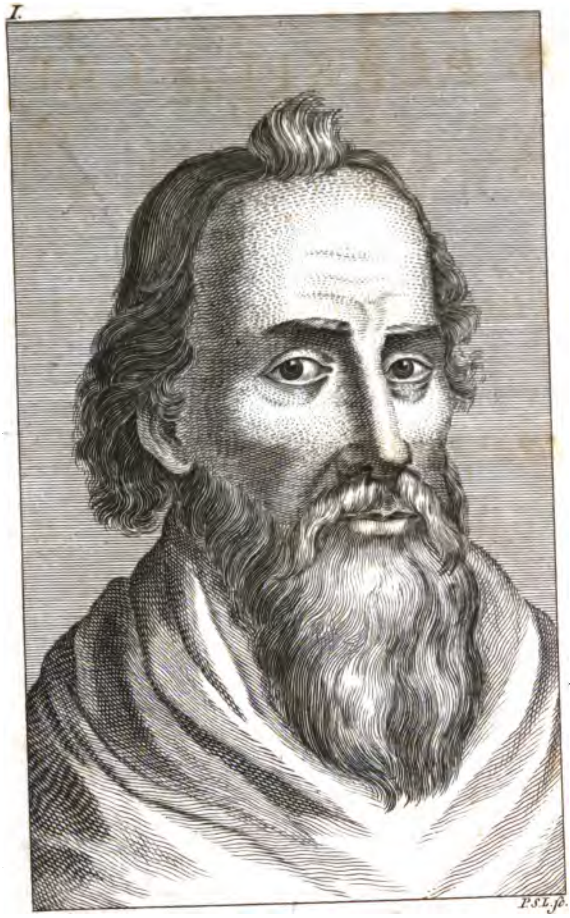
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

8
J7
S2

A. H. Pearson
e Coll: Nov:
1859.

I.

P.S.L. ſc.

D. JUNII JUVENALIS

ET

AULI PERSII FLACCI

SATYRÆ.

TABULIS ÆNEIS ILLUSTRAVIT,

ET

NOTAS VARIORUM SELECTAS,

SUASQUE ADDIDIT

G. S.

Monſtro quod ipſe tibi poſſis dare.——

JUV. SAT. X.

CANTABRIGIÆ.

Proſtant venales Londini, apud GUL. SANDBY in Vico Fletano; Cantabrigiæ, apud G. THURLBOURN & J. WOODYER.

M.DCC.LXIII.

John S. Lawrence Estate
8+
4-9-1925

D. Junii Juvenalis Aquinatis

V I T A.

AQUINATEM ſe ipſe teſtatur Juvenalis, Satyra 3. ℣.319. libertino quodam patre natum, alii duntaxat ab eo educatum referunt. Eruditus eſt a Frontone Grammatico; a Quinctiliano Rhetore etiam, ut volunt nonnulli. Certe hic de Juvenale dicitur loqui lib.10. cap.1. ubi Satyricos laudans Poetas, *Sunt clari hodie quoque, et qui olim nominabuntur.* Floruit ſub Imperatoribus Domitiano, Nerva, Trajano, Hadriano etiam, ut ex Edit. Delph. Notis conſtabit.

J. Lipſius Epiſtolic. Quæſt. Lib.4. Epiſt. 20. *De Juvenalis ætate non ab re dubitatur,* inquit. Declamavit ad mediam fere ætatem, forenſeſque cauſas egit non ſine laude et gloria. Poſtea ad Satyras componendas animum appulit. At in Paridem mimum verſus quoſdam non abſurdos cum publicaſſet, Domitianum hiſtrionis iſtius amantem haud leviter offendit. De his Sat.7. 15, et 16. Illos igitur pudore et ira percitos de Juvenale amovendo cogitaſſe tradunt, atque ſub honoris obtentu relegaſſe, præfectum nempe cohorti, quæ in Ægyptum mittebatur. Intellecta vero præfecturæ cauſa dicunt cum tædio et angore vitam finiiſſe illic ſane octogenarium. Porro hæc neque vera omnia, nec falſa: Lipſio teſte citato loco, ubi Juvenalem

venalem ſub Domitiano exulaſſe non abnuit quidem, negat autem eo ſuperſtite mortuum; imo poſt ipſum Satyras aliquot ſcripſiſſe, colligit ex ejus Sat. 4. imprimiſque ex ultimis verſibus, vixiſſe ad Trajani, quin et Hadriani tempora, oſtendit ex Sat. 6. ℣. 406. et ſeq. et Sat. 13. ℣. 17. atque Plinio Juniori, et Tacito ſupparem exiſtimat.

Juvenalem ſibi familiarem valde commendat Martialis Lib. 7. Epigramma. 23. et 90. item Lib. 12. Epigram. 18. Quod Epigramma, ſi Martialis, cum in Hiſpanis degeret, ſcripſit; mortuoque jam Domitiano: quæ quidem affirmat ibid. cit. Lipſ. hinc duo nobis patent: alterum, ſuperſtitem Domitiano fuiſſe Juvenalem, alterum, in Ægypto nequaquam obiiſſe, ſed reverſum inde Romam, ibique deinceps ſcriptitaſſe. Nam ſic ait Martial. citat. Epigr. 18. Lib. 12. ad Juvenalem:

Dum tu forſitan inquietus erras
Clamoſa Juvenalis in Suburra,
Aut collem dominæ teris Dianæ;
Dum per limina te potentiorum
Sudatrix toga ventilat, &c.

Cæterum omnibus Satyricis, ipſique Horatio præferendum Juvenalem ſcribit Jul. Scaliger; nihil autem verius ab eo ſcriptum Lipſius aſſeverat.

TA-

TABULARUM EXPLICATIO.

TAB. I. JUVENALIS. Ed. Holyday.

II. Fig. 1. Prærupta hic viſitur longe rupes, cui ædificium impoſitum eſt è quadrato lapide, projectoque ſiniſtro brachio, taurinum caput habens, cætera vero membra humana. Monſtrum hoc Minotaurum refert a Minoe incluſum labyrintho; licet autem in veteribus nummis, ut in figura ſequenti, Minotaurus corpore bubulo, et vultu tantum humano conſpiciatur. Stoſch. gem. tab. 51. Spectat Sat. 1. ℣. 53.

F. 2. Minotaurus in labyrintho concluſus. Muſ. Flor. tom. 2. tab. 35. fig. 1. Spectat Sat. 1. ℣. 53.

F. 3. Capri ad craterem colludentes, pedeſque anteriores jungere ſimul ſtudentes. Muſ. Flor. tom. 2. tab. 20. fig. 1. Spectat Sat. 1. ℣. 76.

F. 4. Harpocrates ſilentii deus. Mont. tom. 12. tab. 11. fig. 4. Spectat Sat. 1. ℣. 160. Sic et Ovidius,

Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet.

III. F. 1. Sponſæ et ſponſi connubium. Additæ ſunt literæ VT. FX. nimirum VTERE FELIX vel FELICITER, quæ acclamatio in nuptiis adhibebatur. Muſ. Flor. tom. 2. tab. 16. fig. 3. Spectat Sat. 2. ℣. 119.

F. 2. Hercules Antæum procul a tellure tenens. Polymet. pl. 19. fig. 1. Spectat Sat. 3. ℣. 89.

F. 3. Gladiatores Samnites; ut ex indicio pinnarum in galeæ ſummitate patet. Erant alii gladiatores horum adverſarii, et factionis diverſæ, qui dicebantur *Pinnirapi*, quod *pinnas rapiant*. Lucerna Sepulch. Bartolii. Spectat Sat. 3. ℣. 158.

F. 4. Comœdi duo. Perſonas cum ore immaniter hianti induunt. Muſ. Flor. tom. 2. tab. 86. fig. 1. Spectat Sat. 3. ℣. 175.

IV. F. 1. Dea Egeria Numæ regis conſilium; quæ ſpectari meretur qualem eam vel ipſe Numa honoraverit ſimulachro, ſeu populo Romano genius quidam dictaverit. Exſtat apud Palatium Farnes. Spectat Sat. 3. ℣. 12.

F. 2. Minerva. Gemma ex Theſaur. Branderburg. tom. 1. pag. 49. Spectat Sat. 3. ℣. 219. Spectat etiam Sat. 12. ℣. 4.

Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.

nam in ſcuto vel clypeo, Gorgonis Mauræ caput geſtat Minerva.

F. 3. Fœmina manum tenens ſuper menſam in lance carnium, genus illud ſacrificiorum demonſtrat quæ *feralia* dicuntur. Ita dicta ſunt *ab inferendis epulis*, i. e. a cibis ad mortuos et ſepulchra ferendis, quibus indigere ſtulte credebant. Lucerna Sepulch. Bartolii. Spectat Sat. 5. ℣. 85.

V.

TABULARUM EXPLICATIO.

V. F. 1. Figuras exhibet juxta turrim Ventorum. Spon. Spectat Sat. 5. ℣. 101. ob velocitatem, ventis pennæ adfiguntur, quos poetæ alatos fingunt.

F. 2. Fabulam dat notiſſimam Caci clave Herculis icti et occiſi. Polymet. tab. 19. f. 2. Spectat Sat. 5. ℣. 125.

F. 3. Hercules, perempto dracone, aurea ſerens poma. Polymet. Spectat Sat 5. ℣. 152.

VI. F. 1. Theatrorum cunei. Admiran. Rom. Antiq. tom. 2. Spectat Sat. 6. ℣. 61. *Cuneorum* nomen datum a forma; quia re ipſa ſcalarum directio talis, ut ab imo ordiens magis diffunderetur in altum, redderetque *cunei* formam.

F. 2. Gladiatores munitum habentes crus *ſiniſtrum* parte anteriore. Vegetius reddit rationem quare ita armari fuerint ſoliti Velites; *quod certantes miſſilibus, ſiniſtros pedes ante habere debent*. Lucerna Sepulch. Bellorii. Spectat Sat. 6. ℣. 255.

F. 3. Fœmina cum crine crebris cirris diſtincto. Stoſchii Gem. fig. 33. Spectat Sat. 6. ℣. 502.

F. 4. Signum Iſiacum. In dextera baſis parte ſerpens eſt ille qui in ſacra Iſidis pompa deferebatur. Muſeum Odeſchalc. Spectat Sat. 6. ℣. 537.

VII. F. 1. Sylvanus, cui præcipue pro pecorum valetudine et agrorum fertilitate porcus immolatur.

Ex marmore Rom. Gruter. Spectat Sat. 6. ℣. 446.

F. 2. Ova Caſtorum et delphinorum columnæ in Circo Maximo. Phalæ erant opificia lignea, et ova, machinæ ovatæ. Mont. tom. 6. pl. 159. Spectat Sat. 6. ℣. 589.

F. 3. Scriniarius cum libellis conſtrictis. Spon. Spectat Sat. 7. ℣. 107.

VIII. F. 1. Achilles a Chirone edoctus fidibus canere. Chiron diademate cinctus eſt, et citharæ jugum quomodo tendendum, fideſque temperandæ ſint, egregium adoleſcentem Achillem docet. Muſ. Flor. tom. 2. pl. 25. fig. 2. Spectat Sat. 7. ℣. 210.

F. 2. Mercurius Terminalis. Hermæ erant cippi lapidei ad viarum diſcrimina indicanda erecti. Polymet. Spectat Sat. 8. ℣. 53.

F. 3. Victoria in biga. Stoſchii Gem. fig. 41. Spectat Sat. 8. ℣. 63. Qui præmium in curſu aſſequebantur, id Victoriæ numini cujus imago in Circo viſebatur, tribuebant, ideoque frequentes in gemmis bigæ cum Victoria inſculptæ.

F. 4. Miles ad Centurionis flagellum expaveſcens. Num. gentis Didiæ. Spectat Sat. 8. ℣. 247.

IX. Retiarius cum ſecutore. Græv. Rom. Antiq. Spectat Sat. 8. ℣. 204.

TABULARUM EXPLICATIO.

X.F.1. Ganymedes pocillator. Gronov. Græc. Ant. tom. 12. f. 110. Spectat Sat. 9. ℣. 47.

F. 2. Fœmina juxta aram coronam porrigens. Sepulch. Naſ. Bartolii. Spectat Sat. 9. ℣. 138.

F. 3. Triumphans, in ſummo ſcipionis eburnei aquilam ferens. Græv. Rom. Antiq. tom. 9. Spectat Sat. 10. ℣. 43.

F. 4. Sponſus et ſponſa; ille foliis coronatus, illa flammeo operta, quod erat novarum nuptarum velamentum. Ex nuptiis Aldrobandin. Admir. Rom. Antiq. Spectat Sat. 10. ℣. 333.

XI. F. 1. Romulus et Remus a Lupa educati. Clypei deæ Romæ inſigne eſſe ſolet non modo caput Meduſæ Gorgonis, verum etiam Lupa lactans Romulum et Remum. Muſ. Flor. tom 2. tab. 54. fig. 1. Spectat Sat. 11. ℣. 104.

F. 2. Mars ad Iliam veniens. Num. Antonin. Pii. Spectat Sat. 11. ℣. 106. et ſeq. Cum verbum *pendentis* diù fruſtraque Interpretes vexarit, hic nummus facile illud dilucidat; neque opus eſt ut το *perdentis* in ejus locum admittatur.

F. 3. Sus triginta ſuculos enixa, quod protenderit factum *triginta* annis, ut Lavinienſes condiderint oppidum *Albam*. Muſ. Flor. tom. 2. tab. 53. fig. 4. Spectat Sat. 12. ℣. 74.

F. 4. Portus Oſtienſis. Spectat Sat. 12. ℣. 75. et ſeq. et eſt

eſt num. Neron; ſed Portum Oſtienſem ſub Claudio ædificatum teſtantur omnes, nec aliud meritum Neronis fertur quam quod Statuam ſuam addiderit.

XII. F. 1. Elephas turrim geſtans. Potteri Archæol. Græc. Spectat Sat. 12. ỳ. 110.

F. 2. Saturnus cum falce. Montfauc. tom. 11. tab. 2. Spectat Sat. 13. ỳ. 39.

F. 3. Diogenes in dolio quod non ardet quia fictile eſt. Spon. Spectat. Sat. 14. ỳ. 308.

F. 4. Prometheus, qui face ad radios ſolis furtim accenſa hominem animaverit igne cœleſti. Tenet una manu flammam cœleſtem, altera, cœlum ſuperne monſtrat et originem noſtram. Lucerna Sepulch. Bellorii. Spectat Sat. 15. ỳ. 85.

TABULARUM EXPLICATIO
Ad PERSIUM.

TAB. XIII. AULUS PERSIUS FLACCUS.

XIV. F. 1. Furorem exprimit, atque hic caput Penthei Echionis filii repreſentatur. Spon. Spectat Sat. 1. ℣. 100. Hanc fabulam ſic narrat Horatius,

Et caput abſciſſum demens cùm portat Agave.

F. 2. Serpentes duo aram munientes. Golz. numiſm. tom. 4. tab. 4. Spectat Sat. 1. ℣. 113. Angues apud veteres pro Geniis locorum erant habiti ſemper. Virgil. Æneid. 5. poſt ambitioſam ſerpentis deſcriptionem, ſubit inde,

Incertus, Geniumne loci, famulùmne parentis
Eſſe putet.

F. 3. Jupiter multum barbatus. Muſ. Flor. tom. 2. tab. 3. Spectat Sat. 2. ℣. 28. apud Juven. Sat. 4. ℣. 103.

— facile eſt barbato imponere regi.

F. 4. Puer bullam geſtans. Spon. Spectat Sat. 5. ℣. 31.

XV. F. 1. Umbonem exhibet qui pars illa togæ fuit qui ad pectus exibat in tumorem. Græv. Rom. Ant. tom. 6. Spectat Sat. 5. ℣. 33.

F. 2.

TABULARUM EXPLICATIO.

F. 2. Teſſera frumentaria, ſignum, quo exhibito, unuſquiſque frumentum pro portione accipiebat a principe. Erat autem teſſera hoſpitalis. Gronov. Græc. Ant. tom. 9. Spectat Sat. 5. ✝. 74.

F. 3. Figura pueri ſtrigili lavantem abſtergens. Montfauc. tom. 6. Spectat Sat. 5. ✝. 126.

F. 4. Imaginem in prora navis delineatam exhibet, cujus diſtinctio navi nomen indebat. Column. Trajan. Spectat Sat. 6. ✝. 30. Sic Virgil.

— *aurato fulgebat* Apolline *puppis*.

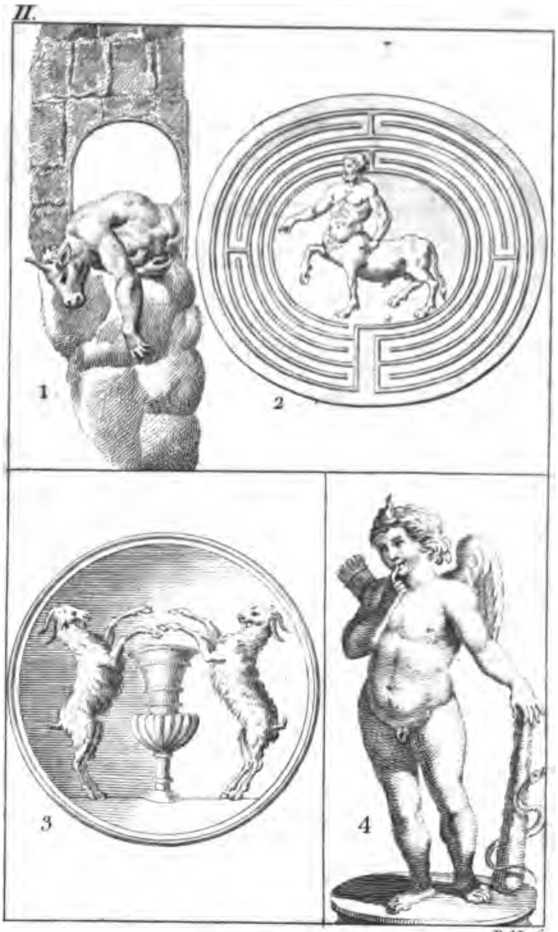
Et. Sil. Ital.

Numen erat celſæ puppis vicina Dione.

atque ita navi Alexandrinæ qua D. Paulus ex inſula Mytilene Syracuſam vehebatur, *Caſtorum* inſigne erat. Act. Apoſt. Cap. 28. com. 12.

D. JUNII

II.

P. &L. fe.

D. JUNII JUVENALIS

SATYRÆ.

SATYRA I.

SEmper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem conſumpſerit ingens
Telephus? aut, ſummi plena jam margine libri,
Scriptus et in tergo, necdum finitus, Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quam mihi lucus
Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, convulſaque marmora clamant
Semper, et aſſiduo ruptæ lectore columnæ.
Exſpectes eadem a ſummo minimoque poëta.
Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus, et nos
Conſilium dedimus Syllæ, privatus ut altum
Dormiret? Stulta eſt clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat ſpado; Mævia Tuſcum
Figat aprum, et nuda teneat venabula mamma;
Patricios omnes opibus cum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat;
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet æſtivum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat majoris pondera gemmæ;
Difficile eſt Satyram non ſcribere. Nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe?
Cauſidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipſo; poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comeſa
Quod ſupereſt; quem Maſſa timet; quem munere palpat
Carus, et a trepido Thymele ſummiſſa Latino:
Cum te ſummoveant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos evehit, optima ſummi
Nunc via proceſſus, vetulæ veſica beatæ.
Unciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem:
Partes quiſque ſuas ad menſuram inguinis hæres
Accipiat, ſane mercedem ſanguinis, et ſic
Palleat, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,

Aut Lugdunenſem Rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta ſiccum jecur ardeat ira,
Cum populum gregibus comitum premat hic ſpoliator
Pupilli proſtantis? et hic damnatus inani
Judicio, quid enim ſalvis infamia nummis?
Exul ab octava Marius bibit, et fruitur Dîs
Iratis: at tu victrix provincia ploras.
Hæc ego non credam Venuſina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? ſed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi,
Et mare percuſſum puero, fabrumque volantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, ſi capiendi
Jus nullum uxori, doctus ſpectare lacunar,
Doctus et ad calicem vigilanti ſtertere naſo:
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis
Qui bona donavit præſepibus, et caret omni
Majorum cenſu, dum pervolat axe citato
Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipſe lacernatæ cum ſe jactaret amicæ.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadrivio; cum jam ſexta cervice feratur,
Hinc atque inde patens, ac nuda pene cathedra,
Et multum referens de Mecænate ſupino
Signator falſo, qui ſe lautum atque beatum
Exiguis tabulis et gemma fecerat uda?

Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam,
Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas,
Per famam et populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
Si vis eſſe aliquis: Probitas laudatur, et alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, menſas,
Argentum vetus, et ſtantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurûs corruptor avaræ;
Quem ſponſæ turpes, et prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio verſum,
Qualemcunque poteſt: quales ego, vel Cluvienus.
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
Navigio montem aſcendit, ſorteſque popoſcit,
Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri eſt farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit ſinus? alea quando
Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca.
Prælia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere, et horrenti tunicam non reddere ſervo?

Quis

Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secreto cœnavit avus? nunc ſportula primo
Limine parva ſedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inſpicit, et trepidat, ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies: jubet a præcone vocari
Ipſos Trojugenas: nam vexant limen et ipſi
Nobiſcum. Da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam? dubitemve locum defendere; quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint, licet ipſe negem? ſed quinque tabernæ
Quadringenta parant. Quid confert purpura major
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Corvinus oves? ego poſſideo plus
Pallante, et Licinis. Exſpectent ergo Tribuni;
Vincant divitiæ; ſacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima divitiarum
Majeſtas: etſi, funeſta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quæque ſalutato crepitat Concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat;

Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc eſt,
Et panis, fumuſque domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturque maritum
Languida, vel prægnans, et circumducitur, uxor.
Hic petit abſenti, nota jam callidus arte,
Oſtendens vacuam, et clauſam pro conjuge ſellam.
Galla mea eſt, inquit; citius dimitte: moraris?
Profer Galla caput. Noli vexare, quieſcit.
  Ipſe dies pulcro diſtinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum, juriſque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches,
Cujus ad effigiem non tantum mejere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres, laſſique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longiſſima, cœnæ,
Spes homini: caules miſeris, atque ignis emendus.
Optima ſilvarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuiſque toris tantum ipſe jacebit.
Nam de tot pulchris, et latis orbibus, et tam
Antiquis, una comedunt patrimonia menſa.
Nullus jam paraſitus erit: ſed quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas.

Hinc

Hinc ſubitæ mortes, atque inteſtata ſenectus.
It nova, nec triſtis, per cunctas fabula cœnas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem cupient facientque minores.
Omne in præcipiti vitium ſtetit. Utere velis,
Totos pande ſinus. Dicas hîc forſitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mucius, an non?
Pone Tigellinum, tæda lucebis in illa,
Qua ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media ſulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciet nos?
Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui verbum dixerit, hic eſt.
Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis eſt percuſſus Achilles;
Aut multum quæſitus Hylas, urnamque ſecutus.
Enſe velut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacita ſudant præcordia culpa.
Inde iræ, et lacrymæ. Tecum prius ergo voluta

Hæc animo ante tubas: galeatum ſero duelli
Pœnitet. Experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATYRA II.

ULtra Sauromatas fugere hinc libet, et glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios ſimulant, et Bacchanalia vivunt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo
Chryſippi invenies: nam perfectiſſimus horum eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon, emit,
Et jubet archetypos pluteum ſervare Cleanthas.
Fronti nulla fides. Quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinædos,
Hiſpida membra quidem, et duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum: ſed podice lævi
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariſcæ.
Rarus ſermo illis, et magna libido tacendi,
Atque ſupercilio brevior coma. Verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis; his furor ipſe
Dat veniam: ſed pejores, qui talia verbis

Her-

III.

P.S.L. fc.

Herculis invadunt, et de virtute locuti
Clunem agitant: ego te ceventem, Sexte, verebor,
Infamis Varillus ait? quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, et mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni?
Clodius accuſet mœchos, Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras
Omnibus, atque ipſis Veneri Martique timendas,
Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
Solveret, et patruo ſimiles effunderit offas?
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, et caſtigata remordent?
Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
Clamantem toties: ubi nunc lex Julia? dormis?
Atque ita ſubridens: felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem.
Tertius e cœlo cecidit Cato. Sed tamen unde
Hæc emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quod ſi vexantur leges, ac jura, citari
Ante omnes debet Scantinia. Reſpice primum

Et

Et ſcrutare viros; faciunt hi plura; ſed illos
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges,
Magna inter molles concordia. Non erit ullum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu.
Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullum:
Hippo ſubit juvenes, et morbo pallet utroque.
Numquid nos agimus cauſas, civilia jura
Novimus, aut ullo ſtrepitu fora veſtra movemus?
Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera: vos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, levius torquetis Arachne,
Horrida quale facit recidens in codice pellex.

Notum eſt, cur ſolo tabulas impleverit Hiſter
Liberto; dederit vivus cur multa puellæ.
Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.
Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifeſta canentem
Stoïcidæ. Quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multitia ſumas,
Cretice, et hanc veſtem populo mirante perores
In Proculas, et Pollineas? eſt mœcha Fabulla?
Damnetur ſi vis; etiam Carfinia. Talem

Non

Non ſumet damnata togam. Sed Julius ardet,
Æſtuo. Nudus agas, minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor, et illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore judicis iſta
Si videas? quæro, an deceant multitia teſtem?
Acer, et indomitus, libertatiſque magiſter
Cretice, pelluces. Dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agris
Unius ſcabie cadit, et porrigine porci;
Uvaque conſpecta livorem ducit ab uva.
Fœdius hoc aliquid quandoque audebis amictu:
Nemo repente fuit turpiſſimus. Accipient te
Paulatim, qui longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, et toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere Deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara Deæ maribus patet! Ite profanæ!
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
Talia ſecreta coluerunt Orgia tæda
Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu, pingitque trementes

Attol-

Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet
Cærulea indutus ſcutulata, aut galbina raſa;
Et per Junonem domini jurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis,
Actoris Aurunci ſpolium; quo ſe ille videbat
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Hiſtoria, ſpeculum civilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia civis;
Bebriaci in campo ſpolium affectare Palatî,
Et preſſum in facie digitis extendere panem;
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœſta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus verbis pudor, aut reverentia menſæ.
Hic turpis Cybeles, et fracta voce loquendi
Libertas, et crine ſenex fanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen exſpectant, Phrygio quos tempus erat jam
More ſupervacuam cultris abſcindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia, dotem
Cornicini; ſive hic recto cantaverat ære.
Signatæ tabulæ; dictum, FELICITER! ingens

Cœna ſedet; gremio jacuit nova nupta mariti.
O proceres, cenſore opus eſt, an haruſpice, nobis?
Scilicet horreres, majoraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, et longos habitus, et flammea ſumit,
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudavit clypeis ancilibus. O pater urbis,
Unde nefas tantum Latiis paſtoribus? unde
Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir:
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,
Nec quereris patri? vade ergo, et cede ſeveri
Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ cauſa officii? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. Liceat modo vivere; fient,
Fient iſta palam, cupient et in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora juris
Natura indulget. Steriles moriuntur, et illis
Turgida non prodeſt condita pyxide Lyde;
Nec prodeſt agili palmas præbere Luperco.
  Vicit et hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtravitque fuga mediam gladiator arenam,

Et Capitolinis generoſior, et Marcellis,
Et Catulis, Paulique minoribus, et Fabiis, et
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoveas, cujus tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos Manes, et ſubterranea regna,
Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una tranſire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, et ambo
Scipiadæ? quid Fabricius, maneſque Camilli?
Quid Cremeræ legio, et Cannis conſumpta juventus,
Tot bellorum animæ; quoties hinc talis ad illos
Umbra venit? cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulphura cum tædis, et ſi foret humida laurus.
Illuc, heu! miſeri traducimur. Arma quidem ultra
Littora Jubernæ promovimus, et modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos:
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe tribuno.
Aſpice quid faciant commercia: venerat obſes.
Hic fiunt homines. Nam ſi mora longior urbem
Indulſit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, fræna, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

IV.

P.S.L. fc.

SATYRA III.

QUamvis digreſſu veteris confuſus amici,
Laudo tamen vacuis quod ſedem figere Cumis
Deſtinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
Janua Baiarum eſt, et gratum littus amœni
Seceſſus. Ego vel Prochytam præpono Suburæ.
Nam quid tam miſerum, tam ſolum vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſævæ
Urbis, et Auguſto recitantes menſe poëtas?
Sed dum tota domus rheda componitur una,
Subſtitit ad veteres arcus, madidamque Capenam;
Hîc ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, et delubra locantur
Judæis, quorum cophinus fœnumque, ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere juſſa eſt
Arbor, et ejectis mendicat ſilva camœnis.
In vallem Ægeriæ deſcendimus, et ſpeluncas
Diſſimiles veris. Quanto præſtantius eſſet
Numen aquæ, viridi ſi margine clauderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hic tunc Umbritius: Quando artibus, inquit, honeſtis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,

Res

Res hodie minor eſt, here quam fuit, ac eadem cras
Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas:
Dum nova canities, dum prima, et recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, et pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patriâ: vivant Arturius iſtic,
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluviem, portandum ad buſta cadaver,
Et præbere caput domina venale ſub haſta.
Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, et verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt foricas. Et cur non omnia? Cum ſint
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit Fortuna jocari.
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare, et poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera numquam
Inſpexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
Quæ mandat, nôrunt alii: me nemo miniſtro
Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam

Man-

Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius, et cui fervens
Æſtuat occultis animus ſemperque tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem, tempore quo vult,
Accuſare poteſt. Tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
Ut ſomno careas, ponendaque præmia ſumas
Triſtis, et a magno ſemper timearis amico.
Quæ nunc divitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obſtabit: non poſſum ferre, Quirites,
Græcam urbem, quamvis quota portio fæcis Achææ?
Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana ſecum
Vexit, et ad Circum juſſas proſtare puellas.
Ite, quibus grata eſt picta lupa barbara mitra.
Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, aſt hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
Eſquilias, dictumque petunt a vimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominique futuri.

Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
Promptus, et Iſæo torrentior. Ede quid illum
Eſſe putes? quemvis hominem ſecum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, ſchœnobates, medicus, magus, omnia novit.
Græculus eſuriens, in cœlum, juſſeris, ibit.
Ad ſummam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumpſit pennas, mediis ſed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fultuſque toro meliore recumbet,
Advectus Romam, quo pruna et coctona vento?
Uſque adeo nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum
Hauſit Aventini, bacca nutrita Sabina?
Quid, quod adulandi gens prudentiſſima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici;
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet et nobis laudare: ſed illis
Creditur. An melior cum Thaida ſuſtinet, aut cum
Uxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur,
Non perſona loqui: vacua et plana omnia dicas
Infra ventriculum, et tenui diſtantia rima.

Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda eſt. Rides? majore cachinno
Concutitur: flet, ſi lacrymas conſpexit amici,
Nec dolet; igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromidem: ſi dixeris, æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior, qui ſemper, et omni
Nocte dieque poteſt alienum ſumere vultum,
A facie jactare manus, laudare paratus,
Si bene ructavit, ſi rectum minxit amicus,
Si trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.
Præterea ſanctum nihil eſt, et ab inguine tutum:
Non matrona laris, non filia virgo, neque ipſe
Sponſus lævis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum ſi nihil eſt, aviam reſupinat amici.
Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atque audi facinus majoris abollæ,
Stoïcus occîdit Baream, delator amicum,
Diſcipulumque ſenex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapſa eſt pinna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus:
Qui gentis vitio, nunquam partitur amicum,
Solus habet. Nam cum facilem ſtillavit in aurem

Exiguum de naturæ patriæque veneno,
Limine ſummoveor: perierunt tempora longi
Servitii: nuſquam minor eſt jactura clientis.
Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
Pauperis hic meritum; ſi curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, et ire
Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega ſalutet?
Divitis hic ſervi claudit latus ingenuorum
Filius; alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut ſemel atque iterum ſuper illam palpitet: at tu
Cum tibi veſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionem deducere ſella.
Da teſtem Romæ tam ſanctum, quam fuit hoſpes
Numinis Idæi: procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam.
Protinus ad cenſum; de moribus ultima fiet
Quæſtio: quos paſcit ſervos? quot poſſidet agri
Jugera? quam multa magnaque paropſide cœnat?
Quantum quiſque ſua nummorum ſervat in arca,
Tantum habet et fidei: jures licet et Samothracum,
Et noſtrorum aras; contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dîs ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiam præbet cauſaſque jocorum

Om-

Omnibus hic idem, ſi fœda et ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, et rupta calceus alter
Pelle patet; vel ſi, conſuto vulnere, craſſum
Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in ſe,
Quam quod ridiculos homines facit. Exeat, inquit,
Si pudor eſt, et de pulvino ſurgat equeſtri,
Cujus res legi non ſufficit, et ſedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juveneſque laniſtæ.
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit cenſu minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in concilio eſt Ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi: ſed Romæ durior illis
Conatus: magno hoſpitium miſerabile, magno
Servorum ventres, et frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
Tranſlatus ſubito ad Marſos, menſamque Sabellam,
Contentuſque illic Veneto duroque cucullo.
Pars magna Italiæ eſt, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit niſi mortuus. Ipſa dierum

Feſtorum herboſo colitur ſiquando theatro
Majeſtas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans:
Æquales habitus illic, ſimileſque videbis
Orcheſtram, et populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ ſummis Ædilibus albæ.
Hic ultra vires habitus nitor; hic aliquid plus,
Quam ſatis eſt; interdum aliena ſumitur arca.
Commune id vitium eſt: hic vivimus ambitioſa
Paupertate omnes. Quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio. Quid das, ut Coſſum aliquando ſalutes?
Ut te reſpiciat clauſo Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis venalibus. Accipe, et illud
Fermentum tibi habe: præſtare tributa clientes
Cogimur, et cultis augere peculia ſervis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneſte ruinam,
Aut poſitis nemoroſa inter juga Volſiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte ſui: nam ſic labentibus obſtat
Villicus, et veteris rimæ contexit hiatum;
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum eſt illic, ubi nulla incendia, nulli

Noc-

Nocte metus. Jam poſcit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon; tabulata tibi jam tertia fumant.
Tu neſcis. Nam ſi gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit, quem tegula ſola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli ſex,
Ornamentum abaci; necnon et parvulus infra
Cantharus, et recubans ſub eodem marmore Chiron:
Jamque vetus Græcos ſervabat ciſta libellos,
Et divina Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum, et fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoque juvabit.
Si magna Aſturici cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia prætor:
Tunc gemimus caſus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet;
Conferat impenſas. Hic nuda, et candida ſigna;
Hic aliquid præclarum Euphranoris, et Polycleti,
Hic Aſianorum vetera ornamenta Deorum.
Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam;
Hic modium argenti: meliora, ac plura reponit
Perſicus orborum lautiſſimus, et merito jam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.

Si potes avelli Circenſibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Fruſinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum!
Hortulus, hic, puteuſque brevis, nec reſte movendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
Vive bidentis amans, et culti villicus horti,
Unde epulum poſſis centum dare Pythagoræis.
Eſt aliquid quocunque loco, quocunque receſſu,
Unius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur vigilando; ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
Ardenti ſtomacho. Nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu, et ſtantis convicia mandræ
Eripient ſomnum Druſo, vituliſque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur
Dives, et ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus:
Namque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obſtat
Unda prior: magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur: ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam:
Pinguia crura luto, planta mox undique magna

Cal-

Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.
Nonne vides, quanto celebretur ſportula fumo?
Centum convivæ; ſequitur ſua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix, et curſu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ; modo longa coruſcat
Sarraco veniente abies, atque altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat
Axis, et everſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver,
More animæ. Domus interea ſecura patellas
Jam lavat, et bucca foculum excitat, et ſonat unctis
Strigilibus, et pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros varie properantur: at ille
Jam ſedet in ripa, tetrumque novitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum
Infelix, nec habet, quem porrigat, ore trientem.
Reſpice nunc alia, ac diverſa pericula noctis.
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa, et curta feneſtris
Vaſa cadunt; quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem. Poſſis ignavus haberi,

Et ſubiti caſus improvidus, ad cœnam ſi
Inteſtatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent vigiles, te prætereunte, feneſtræ.
Ergo optes, votumque feras miſerabile tecum,
Ut ſint contentæ patulas effundere pelves.
Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat pœnas; noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus.
Ergo non aliter poterit dormire: quibuſdam
Somnum rixa facit: ſed quamvis improbus annis,
Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna
Vitari jubet, et comitum longiſſimus ordo;
Multum præterea flammarum, et aënea lampas:
Me, quem luna ſolet deducere vel breve lumen
Candelæ, cujus diſpenſo et tempero filum,
Contemnit. Miſeræ cognoſce proœmia rixæ:
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego vapulo tantum.
Stat contra, ſtarique jubet, parere neceſſe eſt.
Nam quid agas, cum te furioſus cogat, et idem
Fortior? unde venis? exclamat: cujus aceto,
Cujus conche tumes? quis tecum ſectile porrum
Sutor et elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi conſiſtas: in qua te quæro proſeucha?
Dicere ſi tentes aliquid, tacituſve recedas,

Tan-

Tantundem eſt: ſeriunt pariter: vadimonia deinde
Irati faciunt. Libertas pauperis hæc eſt;
Pulſatus rogat, et pugnis conciſus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui ſpoliet te
Non deerit, clauſis domibus, poſtquam omnis ubique
Fixa catenatæ ſiluit compago tabernæ.
Interdum et ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tutæ cuſtode tenentur
Et Pomptina palus, et Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria, currunt.
Qua fornace graves, qua non incude, catenæ?
Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, et ſarcula deſint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam ſub regibus atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, et plures ſubnectere cauſas:
Sed jumenta vocant, et ſol inclinat; eundum eſt.
Nam mihi commota jamdudum mulio virga
Innuit: ergo vale noſtri memor; et quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Elvinam Cererem, veſtramque Dianam
Convelle a Cumis: Satyrarum ego, ni pudet illas,
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SA-

SATYRA IV.

ECce iterum Criſpinus; et eſt mihi ſæpe vocandus
Ad partes, monſtrum nulla virtute redemptum
A vitiis, æger, ſolaque libidine fortis:
Delicias viduæ tantum aſpernatur adulter.
Quid refert igitur quantis jumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, et idem
Inceſtus, cum quo nuper vittata jacebat
Sanguine adhuc vivo terram ſubitura ſacerdos.
Sed nunc de factis levioribus: et tamen alter
Si feciſſet idem, caderet ſub judice morum.
Nam quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
Criſpinum. Quid agas, cum dira et fœdior omni
Crimine perſona eſt? mullum ſex millibus emit,
Æquantem ſane paribus ſeſtertia libris,
Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Conſilium laudo artificis, ſi munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
Eſt ratio ulterior, magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ vehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
Nil tale exſpectes: emit ſibi. Multa videmus,
Quæ miſer et frugi non fecit Apicius: hoc tu

Suc-

Succinctus patria quondam Criſpine papyro.
Hoc pretium ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quam piſcis emi. Provincia tanti
Vendit agros; ſed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem, cum tot ſeſtertia, partem
Exiguam, et modicæ ſumptam de margine cœnæ,
Purpureus magni ructaret ſcurra Palatî;
Jam princeps equitum, magna qui voce ſolebat
Vendere municipes fracta de merce ſiluros!
Incipe Calliope, licet hic conſidere: non eſt
Cantandum; res vera agitur, narrate puellæ
Pierides; proſit mihi vos dixiſſe puellas.
Cum jam ſemianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, et calvo ſerviret Roma Neroni,
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi,
Ante domum Veneris, quam Dorica ſuſtinet Ancon,
Implevitque ſinus: neque enim minor hæſerat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad oſtia Ponti
Deſidia tardos, et longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum cymbæ linique magiſter
Pontifici ſummo. Quis enim proponere talem,
Aut emere auderet, cum plena et littora multo
Delatore forent? diſperſi protinus algæ

In-

Inquiſitores agerent cum remige nudo;
Non dubitaturi fugitivum dicere piſcem,
Depaſtumque diu vivaria Cæſaris, inde
Elapſum, veterem ad dominum debere reverti.
Si quid Palphurio, ſi credimus Armillato,
Quicquid conſpicuum, pulchrumque ex æquore toto,
Res fiſci eſt, ubicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat. Jam letifero cedente pruinis
Autumno, jam quartanam ſperantibus ægris,
Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
Servabat: tamen hic properat, velut urgeat auſter.
Utque lacus ſuperant, ubi quanquam diruta, ſervat
Ignem Trojanum, et Veſtam colit Alba minorem,
Obſtitit intranti miratrix turba parumper;
Ut ceſſit, facili patuerunt cardine valvæ.
Excluſi exſpectant admiſſa obſonia patres.
Itur ad Atridem. Tum Picens, accipe, dixit,
Privatis majora focis: genialis agatur
Iſte dies; propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſervatum conſume in ſæcula rhombum.
Ipſe capi voluit. Quid apertius? et tamen illi
Surgebant criſtæ. Nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur dîs æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura. Vocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;

In quorum facie miſeræ, magnæque ſedebat
Pallor amicitiæ. Primus, clamante Liburno,
Currite, jam ſedit, rapta properabat abolla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo villicus urbi,
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Juſtitia. Venit et Criſpi jucunda ſenectus,
Cujus erant mores, qualis facundia; mite
Ingenium. Maria, ac terras, populoſque regenti
Quis comes utilior, ſi clade, et peſte ſub illa
Sævitiam damnare, et honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid violentius aure tyranni,
Cum quo de pluviis, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem; nec civis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, et vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque octogeſima vidit
Solſtitia; his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus ejuſdem properabat Acilius ævi
Cum juvene, indigno quem mors tam ſæva maneret,
Et domini gladiis tam feſtinata: ſed olim
Prodigio par eſt cum nobilitate ſenectus:
Unde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantis,

Profuit ergo nihil miſero, quod cominus urſos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator. Quis enim jam non intelligat artes
Patricias? quis priſcum illud miretur acumen,
Brute tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
Rubrius, offenſæ veteris reus, atque tacendæ;
Et tamen improbior Satyram ſcribente cinædo.
Montani quoque venter adeſt abdomine tardus:
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera. Sævior illo
Pompeius tenui jugulos aperire ſuſurro:
Et qui vulturibus ſervabat viſcera Dacis
Fuſcus, marmorea meditatus prælia villa:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui numquam viſæ flagrabat amore puellæ:
Grande, et conſpicuum noſtro quoque tempore monſtrum!
Cæcus, adulator, diruſque a ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaque devexæ jactaret baſia rhedæ.
Nemo magis rhombum ſtupuit: nam plurima dixit
In lævum converſus: at illi dextra jacebat
Bellua; ſic pugnas Cilicis laudabat et ictus,
Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos,
Non cedit Veiento; ſed ut fanaticus œſtro

Per-

Percuſſus, Bellona, tuo divinat; et ingens
Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi.
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus: peregrina eſt bellua. Cernis
Erectas in terga ſudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, et annos.
Quidnam igitur cenſes? conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait; teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ ſubituſque Prometheus.
Argillam, atque rotam citius properate: ſed ex hoc
Tempore jam, Cæſar, figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna viro ſententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet. Nulli major fuit uſus edendi
Tempeſtate mea. Circæis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinove edita fundo
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu:
Et ſemel aſpecti litus dicebat echini.
Surgitur, et miſſo proceres exire jubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, et feſtinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, torviſque Sicambris
Dicturus; tanquam diverſis partibus orbis

Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.
Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſævitiæ, claras quibus abſtulit urbi
Illuſtreſque animas, impune et vindice nullo.
Sed periit, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA V.

SI te propoſiti nondum pudet, atque eadem eſt mens,
Ut bona ſumma putes aliena vivere quadra;
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec vilis Galba tuliſſet,
Quamvis jurato metuam tibi credere teſti.
Ventre nihil novi frugalius: hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit alvo.
Nulla crepido vacat? nuſquam pons, et tegetis pars
Dimidia brevior? tantine injuria cœnæ?
Tam jejuna fames; cum poſſis honeſtius illic
Et tremere, et ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu diſcumbere juſſus
Mercedem ſolidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ, cibus: imputat hunc rex,
Et quamvis rarum, tamen imputat. Ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,

V.

P.S.L.fc.

Tertia ne vacuo ceſſaret culcita lecto,
Una ſimus ait. Votorum ſumma: quid ultra
Quæris? habet Trebius, propter quod rumpere ſomnum
Debeat, et ligulas dimittere, ſollicitus, ne
Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Boötæ.
Qualis cœna tamen? vinum, quod ſuccida nolit
Lana pati: de conviva Corybanta videbis.
Jurgia proludunt; ſed mox et pocula torques
Saucius, et rubra deterges vulnera mappa;
Inter vos quoties, libertorumque cohortem
Pugna Saguntina fervet commiſſa lagena:
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatamque tenet bellis ſocialibus uvam,
Cardiaco numquam cyathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam, titulumque ſenectus
Delevit multa veteris fuligine teſtæ:
Quale coronati Thraſea Helvidiuſque bibebant,
Brutorum, et Caſsî natalibus. Ipſe capaces
Heliadum cruſtas et inæquales beryllo
Vitro tenet phialas: tibi non committitur aurum:
Vel, ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, ungueſque obſervet acutos.

Da veniam : præclara illic laudatur iaſpis :
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ.
Tu Beneventani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem naſorum quatuor, ac jam
Quaſſatum, et rupto poſcentem ſulfura vitro.
Si ſtomachus domini fervet vinoque, ciboque,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar ;
Vos aliam potatis aquam : tibi pocula curſor
Gætulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivoſæ veheris dum per monumenta Latinæ.
Flos Aſiæ ante ipſum, pretio majore paratus
Quam fuit et Tulli cenſus pugnacis, et Anci :
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola. Quod cum ita ſit, tu Gætulum Ganymedem
Reſpice, cum ſities : neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer : ſed forma, ſed ætas
Digna ſupercilio. Quando ad te pervenit ille ?
Quando vocatus adeſt calidæ, gelidæque miniſter ?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodque aliquid poſcas, et quod, ſe ſtante, recumbas.
Maxima quæque domus ſervis eſt plena ſuperbis.

Ecce

Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidæ jam mucida fruſta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum.
Sed tener et niveus, mollique ſiligine factus
Servatur domino. Dextram cohibere memento.
Salva ſit artoptæ reverentia. Finge tamen te
Improbulum; ſupereſt illic qui ponere cogat.
Vin' tu conſuetis audax conviva caniſtris
Impleri, paniſque tui noviſſe colorem?
Scilicet hoc fuerat, propter quod, ſæpe relicta
Conjuge, per montem adverſum, gelidaſque cucurri
Eſquilias, fremeret ſæva cum grandine vernus
Jupiter, et multo ſtillaret pænula nimbo!
Aſpice, quam longo diſtendat pectore lancem,
Quæ fertur domino, ſquilla; et quibus undique ſepta
Aſparagis, qua deſpiciat convivia cauda,
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ovo
Ponitur, exigua feralis cœna patella.
Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim veſtris datur alveolis, quod
Canna Micipſarum prora ſubvexit acuta:
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur;
Quod tutos etiam facit a ſerpentibus Afros.

Mullus erit domino, quem miſit Corſica, vel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum eſt,
Et jam defecit noſtrum mare; dum gula ſævit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima; nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum provincia: ſumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam, dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, et ſiccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aſperſus maculis Tiberinus, et ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburæ.
Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem:
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca; quæ Piſo bonus, quæ Cotta ſolebat
Largiri: namque et titulis, et faſcibus olim
Major habebatur donandi gloria: ſolum
Poſcimus, ut cœnes civiliter. Hoc face, et eſto,
Eſto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni jecur, anſeribus par
Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper: poſt hunc radentur tubera, ſi ver

Tunc

Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
Majores: tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes, et chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia: nec minimo ſane diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, et quo gallina ſecetur.
Ducêris planta, velut ictus ab Hercule Cacus;
Et ponêre foris, ſi quid tentaveris unquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina. Quando propinat
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis veſtrûm temerarius uſque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima ſunt quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis Deus, aut ſimilis Dîs
Et melior fatis donaret homuncio; quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
Da Trebio, pone ad Trebium: vis, frater, ab iſtis
Ilibus? O nummi, vobis hunc præſtat honorem:
Vos eſtis fratres. Dominus tamen, et domini rex,
Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula
Luſerit Æneas, nec filia dulcior illo.
Jucundum et carum ſterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres

In gremium patris fundat ſimul, ipſe loquaci
Gaudebit nido, viridem thoraca jubebit
Afferri, minimaſque nuces, aſſemque rogatum,
Ad menſam quoties paraſitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino ; ſed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi et reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore ;
Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Afris.
Tu ſcabie frueris mali, quod in aggere rodit
Qui tegitur parma, et galea, metuenſque flagelli
Diſcit ab hirſuta jaculum torquere capella.
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas :
Hoc agit ut doleas : nam quæ comœdia, mimus
Quis melior plorante gula ? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, preſſoque diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo, et regis conviva videris ;
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ :
Nec male conjectat : quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruſcum puero ſi contigit aurum,
Vel nodus tantum, et ſignum de paupere loro ?
Spes bene cœnandi vos decipit. Ecce, dabit jam

VI.

P.S.L.ſc.

Semeſum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor altilis: inde parato,
Intactoque omnes, et ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic utitur. Omnia ferre
Si potes, et debes; pulſandum vertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

SATYRA VI.

CRedo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris viſamque diu; cum frigida parvas
Præberet ſpelunca domos, ignemque, laremque,
Et pecus, et dominos, communi clauderet umbra:
Silveſtrem montana torum cum ſterneret uxor
Frondibus, et culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
Vivebant homines; qui, rupto robore nati,
Compoſitique luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris veſtigia forſan,
Aut aliqua extiterint, et ſub Jove; ſed Jove nondum

Barbato, nondum Græcis jurare paratis
Per caput alterius, cum ſurem nemo timeret
Caulibus, aut pomis; et aperto viveret horto.
Paulatim deinde ad Superos Aſtræa receſſit,
Hac comite, atque duæ pariter fugêre ſorores.
Antiquum et vetus eſt alienum, Poſthume, lectum
Concutere, atque ſacri Genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas;
Viderunt primos argentea ſæcula mœchos.
Conventum tamen, et pactum et ſponſalia, noſtra
Tempeſtate paras; jamque a tonſore magiſtro
Pecteris, et digito pignus fortaſſe dediſti.
Certe ſanus eras! uxorem, Poſthume, ducis?
Dic, qua Tiſiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam, ſalvis tot reſtibus, ullam?
Cum pateant altæ caliganteſque feneſtræ?
Cum tibi vicinum ſe præbeat Æmilius pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius, quod tecum puſio dormit,
Puſio, qui noctu non litigat? exigit a te
Nulla jacens illic munuſcula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec, quantum juſſit, anheles.
Sed placet Urſidio lex Julia: tollere dulcem
Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
Mullorumque jubis, et captatore macello.

Quid

Quid fieri non poſſe putes, ſi jungitur ulla
Urſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capiſtro,
Quem toties texit perituri ciſta Latini?
Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi
Quæritur? ô medici mediam pertundite venam:
Delicias hominis! Tarpeium limen adora
Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula. Necte coronam
Poſtibus, et denſos per limina tende corymbos.
Unus Iberinæ vir ſufficit? ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cujuſdam rure paterno
Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro,
Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeo ſenuerunt Jupiter, et Mars?
Porticibuſne tibi monſtratur fœmina voto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodque inde excerpere poſſis?
Cheironomon Ledam molli ſaltante Bathyllo
Tuccia veſicæ non imperat; Appula gannit,
Sicut in amplexu: ſubitum et miſerabile longum

Atten-

Attendit Thymele; Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ, quoties aulæa recondita ceſſant,
Et, vacuo clauſoque, ſonant fora ſola theatro,
Atque a plebeiis longe Megaleſia, triſtes
Perſonam, thyrſumque tenent, et ſubligar Accî.
Urbicus exodio riſum movet Atellanæ
Geſtibus Autonoes; hunc diligit Ælia pauper.
Solvitur his magno comœdi fibula. Sunt, quæ
Chryſogonum cantare vetent. Hiſpulla tragœdo
Gaudet: an exſpectas, ut Quintilianus ametur?
Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus, fiat pater, Ambroſiuſque choraules.
Longa per anguſtos figamus pulpita vicos:
Ornentur poſtes, et grandi janua lauro,
Ut teſtudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta ſenatori comitata eſt Hippia ludium
Ad Pharon, et Nilum, famoſaque mœnia Lagi,
Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domus, et conjugis atque ſororis,
Nil patriæ indulſit, ploranteſque improba natos,
Utque magis ſtupeas, ludos, Paridemque reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumaque paterna,
Et ſegmentatis dormîſſet parvula cunis,
Contempſit pelagus; famam contempſerat olim,

Cujus

Cujus apud molles minima eſt jactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus, lateque ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore, quamvis
Mutandum toties eſſet mare. Juſta pericli
Si ratio eſt, et honeſta, timent, pavidoque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis.
Fortem animum præſtant rebus, quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, durum eſt conſcendere navim,
Tunc ſentina gravis, tunc ſummus vertitur aër.
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. Illa maritum
Convomit: hæc inter nautas et prandet, et errat
Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta juventa eſt
Hippia? quid vidit, propter quod ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
Cœperat, et ſecto requiem ſperare lacerto.
Præterea multa in facie deformia, ſicut
Attritus galea, mediiſque in naribus ingens
Gibbus, et acre malum ſemper ſtillantis ocelli.
Sed gladiator erat. Facit hoc illos Hyacinthos:
Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa ſorori,
Atque viro. Ferrum eſt, quod amant. Hic Sergius idem,
Accepta rude, cœpiſſet Veiento videri.
Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Reſpice rivales Divorum; Claudius audi

Quæ

Quæ tulerit: dormire virum cum ſenſerat uxor,
Auſa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una;
Et, nigrum flavo crinem abſcondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam, atque ſuam: tunc nuda papillis
Conſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcæ,
Oſtenditque tuum, generoſe Britannice, ventrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit:
Mox, lenone ſuas jam dimittente puellas,
Triſtis abit; ſed, quod potuit, tamen ultima cellam
Clauſit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et laſſata viris, necdum ſatiata, receſſit:
Obſcuriſque genis turpis, fumoque lucernæ
Fœda, lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum
Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
Imperio ſexûs, minimumque libidine peccant.
Optima ſed quare Ceſennia teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
Nec Veneris pharetris macer eſt; aut lampade fervet:
Inde faces ardent, veniunt a dote ſagittæ.
Libertas emitur: coram licet innuat, atque
Reſcribat, vidua eſt locuples, quæ nupſit avaro.

Cur

Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non uxor, amatur.
Tres rugæ ſubeant, et ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculique minores;
Collige ſarcinulas, dicet libertus, et exi;
Jam gravis es nobis, et ſæpe emungeris, exi
Ocyus, et propera; ſicco venit altera naſo.
Interea calet, et regnat, poſcitque maritum
Paſtores, et ovem Canuſinam, ulmoſque Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omnes, ergaſtula tota,
Quodque domi non eſt, et habet vicinus, ematur.
Menſe quidem brumæ, cùm jam mercator Iäſon
Clauſus, et armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur chryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus, et Berenices
In digito factus pretioſior: hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſervant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et vetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa, decens, dives, fœcunda, vetuſtos
Porticibus diſponat avos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina:
Rara avis in terris, nigroque ſimillima cygno.
Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,

Malo Venuſinam, quam te, Cornelia mater
Gracchorum, ſi cum magnis virtutibus affers
Grande ſupercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem
In caſtris; et cum tota Carthagine migra.
Parce, præcor, Pæan, et tu, dea, pone ſagittas:
Nil pueri faciunt; ipſam configite matrem:
Amphion clamat: ſed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipſumque parentem,
Dum ſibi nobilior Latonæ gente videtur,
Atque eadem ſcrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti gravitas, quæ forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? hujus enim rari ſummique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloës quam mellis habet. Quis deditus autem
Uſque adeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque diem ſeptenis oderit horis?
Quædam parva quidem; ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat ulla
Formoſam, niſi quæ de Tuſca Græcula facta eſt,
De Sulmonenſi mera Cecropis? omnia Græce,
Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine.
Hoc ſermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta. Quid ultra?
Concumbunt Græce. Dones tamen iſta puellis:

Tune

Tune etiam, quam ſextus et octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Græce? non eſt hic ſermo pudicus
In vetula, quoties laſcivum intervenit illud,
Ζωὴ καὶ ψυχὴ, modo ſub lodice relictis
Uteris in turba. Quod enim non excitat inguen
Vox blanda, et nequam? digitos habet: ut tamen omnes
Subſidant pennæ; dicas hæc mollius Æmo
Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Cauſa; nec eſt, quare cœnam et muſtacea perdas,
Labente officio, crudis donanda; nec illud
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, et ſcripto radiat Germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas uxoria, deditus uni
Eſt animus: ſubmitte caput cervice parata
Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti.
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,
Et ſpoliis. Igitur longe minus utilis illi
Uxor, quiſquis erit bonus optanduſque maritus.
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hac obſtante nihil, nihil, hæc ſi nolit, emetur.
Hæc dabit affectus: ille excludetur amicus
Jam ſenior, cujus barbam tua janua vidit.
Teſtandi cum ſit lenonibus atque laniſtis

Libertas, et juris idem contingat arenæ,
Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
Pone crucem ſervo: meruit quo crimine ſervus
Supplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
O demens, ita ſervus homo eſt? nil fecerit, eſto:
Hoc volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: ſed mox hæc regna relinquit,
Permutatque domos, et flammea conterit: inde
Avolat, et ſpreti repetit veſtigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.
Sic creſcit numerus; ſic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos: titulo res digna ſepulcri.
Deſperanda tibi ſalva concordia ſocru:
Illa docet ſpoliis nudi gaudere mariti:
Illa docet miſſis a corruptore tabellis,
Nil rude, nil ſimplex, reſcribere: decipit illa
Cuſtodes, aut ære domat: tunc, corpore ſano
Advocat Archigenen, oneroſaque pallia jactat.
Abditus interea latet et ſecretus adulter,
Impatienſque moræ ſilet, et præputia ducit.
Scilicet exſpectas, ut tradat mater honeſtos,
Aut alios mores, quam quos habet? utile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.

Nul-

Nulla fere cauſa eſt, in qua non fœmina litem
Moverit. Accuſat Manilia, ſi rea non eſt.
Componunt ipſæ per ſe, formantque libellos,
Principium atque locos Celſo dictare paratæ.
Endromidas Tyrias, et fœmineum ceroma
Quis neſcit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat aſſiduis ſudibus, ſcutoque laceſſit,
Atque omnes implet numeros, digniſſima prorſus
Florali matrona tuba, niſi ſi quid in illo
Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quæ fugit a ſexu, vires amat? hæc tamen ipſa
Vir nollet fieri: nam quantula noſtra voluptas!
Quale decus rerum, ſi conjugis auctio fiat?
Balteus, et manicæ, et criſtæ, cruriſque ſiniſtri
Dimidium tegmen: vel ſi diverſa movebit
Prælia, tu felix, ocreas vendente puella.
Hæ ſunt, quæ tenui ſudant in cyclade, quarum
Delicias et panniculus bombycinus urit.
Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus;
Et quanto galeæ curvetur pondere; quanta
Poplitibus ſedeat; quam denſo faſcia libro;
Et ride, ſcaphium poſitis cum ſumitur armis.
Dicite vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quæ ludia ſumpſerit unquam

Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſylli?
Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
Tunc gravis illa viro, tunc orba tigride pejor,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Uberibus ſemper lacrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſua, atque exſpectantibus illam,
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc, curruca places, fletumque labellis
Exſorbes; quæ ſcripta, et quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ!
Sed jacet in ſervi complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem, ſodes, dic, Quintiliane, colorem.
Hæremus: dic, ipſa. Olim convenerat, inquit,
Ut faceres tu quod velles; nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, et mare cœlo
Confundas, homo ſum. Nihil eſt audacius illis
Deprênſis: iram, atque animos a crimine ſumunt.
Unde hæc monſtra tamen, vel quo de fonte requiris?
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva ſinebat
Tecta labor, ſomnique breves, et vellere Thuſco
Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi
Annibal, et ſtantes Collina in turre mariti.

Nunc patimur longæ pacis mala: ſævior armis
Luxuria incubuit, victumque ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. Hinc fluxit ad iſtos
Et Sybaris, colles; hinc et Rhodos, et Miletos,
Atque coronatum, et petulans, madidumque Tarentum.
Prima preregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, et turpi fregerunt ſæcula luxu
Divitiæ molles. Quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, et capitis quæ ſint diſcrimina, neſcit;
Grandia quæ mediis jam noctibus oſtrea mordet,
Cum perfuſa mero ſpumant unguenta Falerno,
Cum bibitur concha, cum jam vertigine tectum
Ambulat, et geminis exſurgit menſa lucernis.
I nunc, et dubita qua ſorbeat aëra ſanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ;
Maura Pudicitiæ veterem cum præterit aram.
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic;
Effigiemque Deæ longis ſiphonibus implent;
Inque vices equitant, ac luna teſte moventur.
Inde domos abeunt. Tu calcas, luce reverſa,
Conjugis urinam, magnos viſurus amicos.
Nota Bonæ ſecreta Deæ, cum tibia lumbos
Incitat, et cornu pariter, vinoque feruntur
Attonitæ, crinemque rotant, ululantque, Priapi

Mænades : ô quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quæ vox, ſaltante libidine! quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!
Lenonum ancillas poſita Laufella corona
Provocat, et tollit pendentis præmia coxæ:
Ipſe Medullinæ frictum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum ſimulabitur; omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo
Laomedontiades, et Neſtoris hernia, poſſit.
Tunc prurigo moræ impatiens: tunc fœmina ſimplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Jam fas eſt, admitte viros. Jam dormit adulter?
Illa jubet ſumpto juvenem properare cucullo.
Si nihil eſt, ſervis incurritur: abſtuleris ſpem
Servorum, veniet conductus aquarius: hic ſi
Quæritur, et deſunt homines; mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſubmittat aſello.
Atque utinam ritus veteres, et publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
Noverunt Mauri, atque Indi, quæ pſaltria penem
Majorem, quam ſint duo Cæſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
Quæcunque alterius ſexûs imitata figuram eſt.

Et

Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas
Auſus erat? ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici.
Pone ſeram, cohibe. Sed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes? canta eſt, et ab illis incipit, uxor.
Jamque eadem ſummis, pariter, minimiſque libido.
Nec melior pedibus ſilicem quæ conterit atrum,
Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.
Ut ſpectet ludos, conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, cervical, amicas,
Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen, argenti ſupereſt quodcumque paterni,
Lævibus athletis, ac vaſa noviſſima, donat.
Multis res anguſta domi eſt: ſed nulla pudorem
Paupertatis habet; nec ſe metitur ad illum,
Quem dedit hæc poſuitque, modum. Tamen utile quid ſit,
Proſpiciunt aliquando viri; friguſque, famemque,
Formica tandem quidam expavêre magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum:
At, velut exhauſta redivivus pullulet arca
Nummus, et e pleno ſemper tollatur acervo,
Non unquam reputat, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt, quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper

Oſcula delectent, et deſperatio barbæ,
Et quod abortivo non eſt opus. Illa voluptas
Summa tamen, quod jam calida et matura juventa
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo exſpectatos ac juſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conſpicuus longe, cunctiſque notabilis intrat
Balnea, nec dubie cuſtodem vitis et horti
Provocat, a domina factus ſpado. Dormiat ille
Cum domina: ſed tu jam durum, Poſthume, jamque
Tondendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis Prætoribus; organa ſemper
In manibus; denſi radiant teſtudine tota
Sardonyches: criſpo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc ſe
Solatur, gratoque indulget baſia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis Appi
Cum farre et vino Janum, Veſtamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, et fidibus promittere. Quid faceret plus,
Ægrotante viro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput; dictataque verba

Pro-

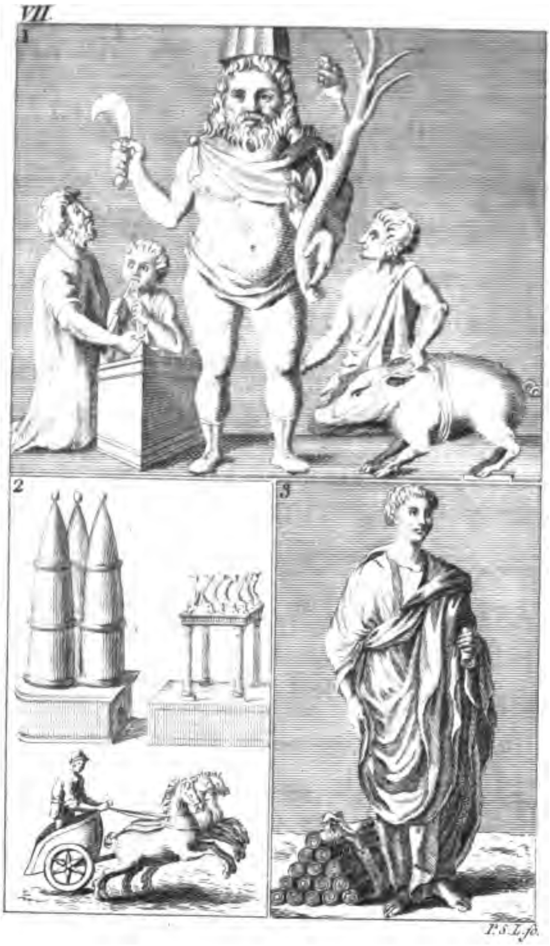
Protulit, ut mos eſt, et aperta palluit agna.
Dic mihi nunc, quæſo, dic, antiquiſſime Divûm;
Reſpondes his, Jane pater? magna ocia cœlo,
Non eſt, ut video non eſt, quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te conſulit: illa tragœdum
Commendare volet; varicoſus fiet haruſpex.
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, et cœtus poſſit quam ferre virorum,
Cumque paludatis ducibus, præſente marito,
Ipſa loqui, recta facie, ſtrictiſque mamillis.
Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe:
Quid Seres, quid Thraces, agant: ſecreta novercæ,
Et pueri: quis amet; quis decipiatur adulter.
Dicet, quis viduam prægnantem fecerit, et quo
Menſe, quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
Inſtantem regi Armenio, Parthoque cometem
Prima videt: famam, rumoreſque illa recentes
Excipit ad portas: quoſdam facit: îſſe Niphatem
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio: nutare urbes, ſubſidere terras,
Quocumque in trivio, cuicumque eſt obvia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
Vicinos humiles rapere, et concidere loris
Exorata ſolet: nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni; fuſtes huc ocyus, inquit,

Af-

Afferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
Deinde canem: gravis occurſu, teterrima vultu,
Balnea nocte ſubit: conchas, et caſtra moveri
Nocte jubet; magno gaudet ſudare tumultu,
Cum laſſata gravi ceciderunt brachia maſſa,
Callidus et criſtæ digitos impreſſit aliptes,
Ac ſummum dominæ femur exclamare coëgit.
Convivæ miſeri interea ſomnoque fameque
Urgentur. Tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum ſitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo ſextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, et terram loto ferit inteſtino.
Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
Pelvis olet: nam ſic, tanquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit, et vomit. Ergo maritus
Nauſeat, atque oculis bilem ſubſtringit opertis.
Illa tamen gravior, quæ, cum diſcumbere cœpit,
Laudat Virgilium, periture ignoſcit Eliſæ:
Committit vates et comparat; inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec cauſidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves, et tintinnabula dicas

Pul-

VII.

Pulſari. Jam nemo tubas atque æra fatiget:
Una laboranti poterit ſuccurrere Lunæ.
Imponit finem ſapiens et rebus honeſtis.
Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,
Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum ſermone rotato
Torqueat enthymema, nec hiſtorias ſciat omnes:
Sed quædam ex libris et non intelligat. Odi
Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
Servata ſemper lege, et ratione loquendi,
Ignotoſque mihi tenet antiquaria verſus,
Nec curanda viris opicæ caſtigat amicæ
Verba. Solœciſmum liceat feciſſe marito.
Nil non permittit mulier ſibi: turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
Auribus extenſis magnos commiſit elenchos.
Intolerabilius nihil eſt quam fœmina dives.
Interea, fœda aſpectu ridendaque, multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, et hinc miſeri viſcantur labra mariti.
Ad mœchum lota veniet cute: quando videri
Vult formoſa domi? mœchis foliata parantur.
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.

Tan-

Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit;
Incipit agnoſci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod ſecum comites educit aſellas,
Exul Hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque ſiliginis offas
Accipit et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Eſt operæ pretium penitus cognoſcere, toto
Quid facient agitentque die. Si nocte maritus
Averſus jacuit, periit libraria, ponunt
Coſmetæ tunicas, tarde veniſſe Liburnus
Dicitur, et pœnas alieni pendere ſomni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic ſcutica; ſunt quæ tortoribus annua præſtent.
Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
Aut latum pictæ veſtis conſiderat aurum;
Et cædens longi relegit tranſacta diurni,
Et cædit, donec laſſis cædentibus, exi,
Intonet horrendum, jam cognitione peracta.
Præfectura domus Sicula non mitior aula.
Nam ſi conſtituit, ſolitoque decentius optat
Ornari; et properat, jamque exſpectatur in hortis,
Aut apud Iſiacæ potius ſacraria lenæ;
Componit crinem, laceratis ipſa capillis,
Nuda humeros Pſecas infelix, nudiſque mamillis.

Al-

Altior hic quare cincinnus? taurea punit
Continuo flexi crimen facinuſque capilli.
Quid Pſecas admiſit? quænam eſt hic culpa puellæ,
Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera lævum
Extendit, pectitque comas, et volvit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotaque lanis
Emerita quæ ceſſat acu: ſententia prima
Hujus erit; poſt hanc ætate, atque arte minores
Cenſebunt, tanquam famæ diſcrimen agatur,
Aut animæ: tanta eſt quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus, altum
Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis,
Poſt minor eſt: credas aliam. Cedo, ſi breve parvi
Sortita eſt lateris ſpatium, breviorque videtur
Virgine Pygmæa, nullis adjuta cothurnis;
Et levis erecta conſurgit ad oſcula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum: vivit tanquam vicina mariti;
Hoc ſolo propior, quod amicos conjugis odit,
Et ſervos; gravis eſt rationibus. Ecce furentis
Bellonæ, matriſque Deûm chorus intrat; et ingens
Semivir, obſcœno facies reverenda minori,
Mollia qui rupta ſecuit genitalia teſta
Jampridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, et Phrygia veſtitur bucca tiara.

Grande

Grande ſonat, metuique jubet ſeptembris, et auſtri
Adventum, niſi ſe centum luſtraverit ovis,
Et xerampelinas veteres donaverit ipſi;
Ut quicquid ſubiti et magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, et totum ſemel expiet annum.
Hybernum fracta glacie deſcendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur, et ipſis
Vorticibus timidum caput abluet: inde ſuperbi
Totum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
Erepet genibus. Si candida juſſerit Iö,
Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas
A Meroë portabit aquas, ut ſpargat in æde
Iſidis, antiquo quæ proxima ſurgit ovili:
Credit enim ipſius dominæ ſe voce moneri.
En animam, et mentem, cum qua Dî nocte loquantur!
Ergo hic præcipuum ſummumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus, et grege calvo
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abſtinet uxor
Concubitu ſacris obſervandiſque diebus;
Magnaque debetur violato pœna cadurco;
Et moviſſe caput viſa eſt argentea ſerpens.
Illius lacrymæ meditataque murmura præſtant,
Ut veniam culpæ non abnuat, anſere magno
Scilicet et tenui popano corruptus Oſiris.

Cum

Cum dedit ille locum, cophino fœnoque relicto,
Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, et magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet et illa manum, ſed parcius, ære minuto.
Qualiacumque voles, Judæi ſomnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
Teſtamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, vel Commagenus haruſpex.
Pectora pullorum rimatur, et exta catelli,
Interdum et pueri. Faciet quod deferat ipſe:
Chaldæis ſed major erit fiducia: quicquid
Dixerit Aſtrologus, credent a fonte relatum
Ammonis; quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul,
Cujus amicitia, conducendaque tabella,
Magnus civis obit, et formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro,
Lævaque, ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit;
Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, et parva tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando ſororem

Efferat, et patruos: an ſit victurus adulter
Poſt ipſam: quid enim majus dare Numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat, quid ſidus triſte minetur
Saturni; quo læta Venus ſe proferat aſtro;
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas
Cernis ephemeridas; quæ nullum conſulit, et jam
Conſulitur; quæ, caſtra viro patriamque petente,
Non ibit pariter, numeris revocata Thraſylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit.
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.
Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit utrumque
Metarum, et ſortes ducet; frontemque manumque
Præbebit vati crebrum poppyſma roganti.
Divitibus reſponſa dabit Phryx augur, et Indus
Conductus, dabit aſtrorum mundique peritus,
Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo poſitum eſt et in aggere fatum.
Quæ nudis longum oſtendit cervicibus aurum,
Conſulit ante phalas, delphinorumque columnas;
An ſaga vendenti nubat, caupone relicto.

Hæ

Hæ tamen et partus ſubeunt diſcrimen, et omnes
Nutricis tolerant, fortuna urgente, labores.
Sed jacet aurato vix ullâ puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina, poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit. Gaude infelix, atque ipſe bibendum
Porrige quidquid erit: nam ſi diſtendere vellet,
Et vexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
Æthiopis fortaſſe pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Tranſeo ſuppoſitos, et gaudia, votaque ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. Stat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus. Hos fovet omnes,
Involvitque ſinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumque ſibi mimum parat: hos amat, his ſe
Ingerit, atque ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Theſſala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et ſolea pulſare nates. Quod deſipis, inde eſt,
Inde animi caligo, et magna oblivio rerum,
Quas modo geſſiſti. Tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli

Infudit. Quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, et fracta compage ruebant,
Non aliter, quam ſi feciſſet Juno maritum
Inſanum. Minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus; ſiquidem unius præcordia preſſit
Ille ſenis, tremulumque caput deſcendere juſſit
In cœlum, et longa manantia labra ſaliva.
Hæc poſcit ferrum atque ignes, hæc potio torquet;
Hæc lacerat miſtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equæ! quanti una veneſica conſtat!
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet. Jam jam privignum occidere fas eſt.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, et nulli credite menſæ.
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit: timidus prægustet pocula papas.
Fingimus hæc, altum ſatyra ſumente cothurnum,
Scilicet, et, finem egreſſi legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, cœloque Latino.
Nos utinam vani: ſed clamat Pontia, feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
Quæ deprenſa patent; facinus tamen ipſa peregi.
Tune duos una, ſæviſſima vipera, cœna?

Tune

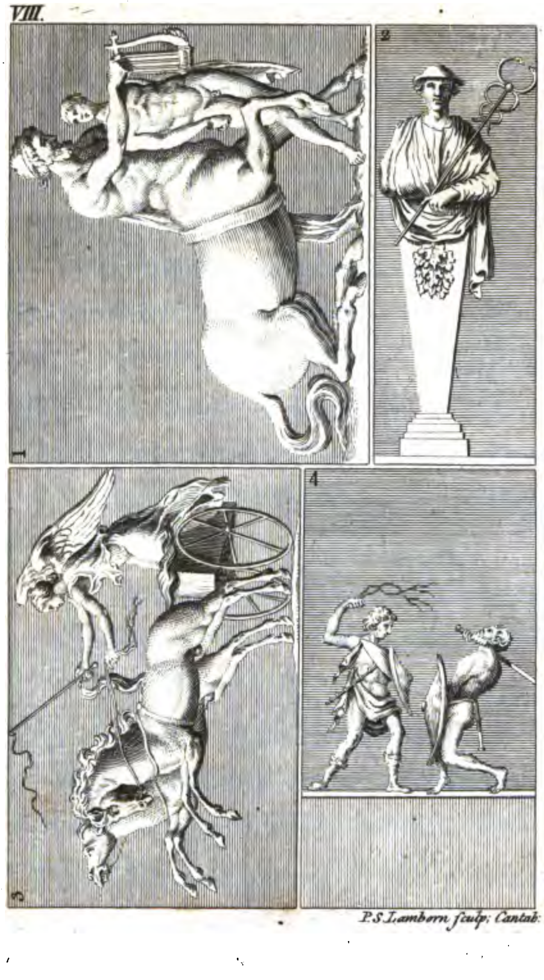
Tune duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus tragicis, quicquid de Colchide torva
Dicitur, et Progne. Nil contra conor: et illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus; ſed
Non propter nummos. Minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum; et rabie jecur incendente feruntur
Præcipites, ut ſaxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ computat, et ſcelus ingens
Sana facit. Spectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim; et ſimilis ſi permutatio detur,
Morte viri cupiant animam ſervare catellæ.
Occurrunt multæ tibi Belides, atque Eriphylæ.
Mane Clytemneſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Inſulſam et fatuam dextra lævaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ:
Sed tamen et ferro, ſi prægustarit Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina Regis.

SATYRA VII.

ET ſpes, et ratio ſtudiorum in Cæſare tantum:
Solus enim triſtes hac tempeſtate camœnas
Reſpexit, cum jam celebres notique poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent; nec fœdum alii nec turpe putarent
Præcones fieri; cum, deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi Pieria quadrans tibi nullus in umbra
Oſtendatur, ames nomen victumque Machæræ,
Et vendas potius, commiſſa quod auctio vendit
Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
Alcithoen Pacci, Thebas et Terea Fauſti.
Hoc ſatius, quam ſi dicas, ſub judice, vidi,
Quod non vidiſti. Faciant equites Aſiani,
Quanquam et Cappadoces faciant, equiteſque Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicumque canoris
Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
Hoc agite, ô juvenes: circumſpicit, et ſtimulat vos,
Materiamque ſibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum exſpectanda tuarum

Præ-

VIII.

P.S. Lamborn ſculp; Cantab:

Præſidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur; lignorum aliquid poſce ocyus, et quæ
Componis, dona Veneris, Teleſine, marito;
Aut clude, et poſitos tinea pertunde libellos.
Frange miſer calamos, vigilataque prælia dele,
Qui facis in parva ſublimia carmina cella,
Ut dignus venias hederis, et imagine macra.
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Ut pueri Junonis avem. Sed defluit ætas,
Et pelagi patiens, et caſſidis, atque ligonis.
Tædia tunc ſubeunt animos, tunc ſeque, ſuamque
Terpſichoren odit facunda et nuda ſenectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis, et Muſarum et Apollinis æde relicta;
Ipſe facit verſus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos. At, ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes;
Ac longe ferrata domus ſervire jubetur,
In qua ſollicitas imitatur janua portas.
Scit dare libertos extrema in parte ſedentes
Ordinis, et magnas comitum diſponere voces.
Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris,

Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere ſulcos
Ducimus, et litus ſterili verſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali; tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, et ægro in corde ſeneſcit.
Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta;
Hunc, qualem nequeo monſtrare, et ſentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſilvarum, aptuſque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare ſub antro
Pierio, thyrſumve poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte, dieque
Corpus eget. Satur eſt, cum dicit Horatius, Euhoë.
Quis locus ingenio, niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, et dominis Cirrhæ Niſæque feruntur,
Pectora noſtra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, et equos, facieſque Deorum
Aſpicere, et qualis Rutulum confundat Erynnis.
Nam ſi Virgilio puer et tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri:
Surda nihil gemeret grave buccina. Poſcimus, ut ſit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,

Cujus

Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor quod mittat amico;
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Unde emeret multa paſcendum carne leonem
Jam domitum: conſtat leviori bellua ſumptu
Nimirum, et capiunt plus inteſtina poëtæ.
Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio
Gloria quantalibet, quid erit, ſi gloria tantum eſt?
Curritur ad vocem jucundam, et carmen amicæ
Thebaïdos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promiſitque diem; tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur: ſed, cum fregit ſubſellia verſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agaven.
Ille et militiæ multis largitur honorem,
Semeſtri vatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio. Tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
Præfectos Pelopea facit, Philomela Tribunos.
Haud tamen invideas vati, quem pulpita paſcunt.
Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium: nunc utile multis
Pallere, et vinum toto neſcire decembri.

Veſter porro labor fœcundior, hiſtoriarum
Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus:
Namque oblita modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, et creſcit multa damnoſa papyro.
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde ſeges? terræ quis fructus apertæ?
Quis dabit hiſtorico quantum daret acta legenti?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbra.
Dic igitur, quid cauſidicis civilia præſtent
Officia, et magno comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant; ſed tunc, cum creditor audit,
Præcipue, vel ſi tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen:
Tunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles,
Conſpuiturque ſinus. Veram deprendere meſſem
Si libet, hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte alia ſolum Ruſſati pone Lacernæ.
Conſedere duces: ſurgis tu pallidus Ajax,
Dicturus dubia pro libertate, Bubulco
Judice. Rumpe miſer tenſum jecur, ut tibi laſſo
Figantur virides, ſcalarum gloria, palmæ.
Quod vocis pretium? ſiccus petaſunculus, et vas
Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi;
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.
Si quater egiſti, ſi contigit aureus unus,

Inde

Inde cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum.
Æmilio dabitur, quantum petet; et melius nos
Egimus: hujus enim ſtat currus aheneus, alti
Quadrijuges in veſtibulis, atque ipſe feroci
Bellatore ſedens curvatum haſtile minatur
Eminus, et ſtatua meditatur prælia luſca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit; exitus hic eſt
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui ſolet, et vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit aſſere Medos,
Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas;
Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipſis eſt utile: purpura vendit
Cauſidicum, vendunt amethyſtina: convenit illis
Et ſtrepitu, et facie majoris vivere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſervat prodiga Roma.
Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit hoc primum qui litigat, an tibi ſervi
Octo, decem comites, poſt te an ſit ſella, togati
Ante pedes: ideo conducta Paulus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Coſſus agebat,
Quam Baſilus. Rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Baſilo producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te

Gal-

Gallia, vel potius nutricula cauſidicorum
Africa, ſi placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô ferrea pectora, Vecti,
Cum perimit ſævos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quæcunque ſedens modo legerat, hæc eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit verſibus îſdem.
Occîdit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, et quod ſit cauſæ genus, atque ubi ſumma
Quæſtio, quæ veniant diverſa parte ſagittæ,
Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo.
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod læva in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadico juveni, cujus mihi ſexta
Quaque die miſerum dirus caput Annibal implet.
Quicquid id eſt, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis; an poſt nimbos et fulmina cautus
Circumagat madidas a tempeſtate cohortes.
Quantum vis ſtipulare, et protinus accipe, quod do,
Ut toties illum pater audiat. Hæc alii ſex
Et plures uno conclamant ore ſophiſtæ,
Et veras agitant lites, raptore relicto:
Fuſa venena ſilent, malus ingratuſque maritus,
Et quæ jam veteres ſanant mortaria cæcos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra movebunt
Conſilia, et vitæ diverſum iter ingredietur,

Ad

Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab umbra,
Summula ne pereat, qua vilis teſſera vænit
Frumenti: quippe hæc merces lautiſſima. Tenta
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti,
Lautorum pueros, artem ſcindens Theodori.
Balnea ſexcentis, et pluris porticus, in qua
Geſtetur dominus quoties pluit; anne ſerenum
Exſpectet, ſpargatque luto jumenta recenti?
Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, et algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticumque domus, veniet, qui fercula docte
Componit, veniet, qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano,
Ut multum, duo ſufficient: res nulla minoris
Conſtabit patri, quam filius. Unde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla novorum
Fatorum tranſi: felix, et pulcher, et acer,
Felix, et ſapiens, et nobilis, et generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ:
Felix, orator quoque maximus, et jaculator,
Et ſi perfrixit, cantat bene. Diſtat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore conſul:

Si volet hæc eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus, et occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ ſteriliſque cathedræ,
Sicut Thraſymachi probat exitus, atque Secundi
Carrinatis: et hunc inopem vidiſtis, Athenæ,
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.
Dî majorum umbris tenuem et ſine pondere terram,
Spiranteſque crocos, et in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco. Metuens virgæ jam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus; et cui non tunc
Eliceret riſum citharœdi cauda magiſtri?
Sed Ruffum atque alios cædit ſua quæque juventus:
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert,
Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc,
Quodcumque eſt, minus eſt autem quam rhetoris æra,
Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnitus ipſe,
Et qui diſpenſat, frangit ſibi. Cede, Palæmon,
Et patere inde aliquid decreſcere, non aliter, quam
Inſtitor hybernæ tegetis, niveique cadurci:
Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab hora

Se-

Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſederet,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dummodo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. Sed vos ſævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula conſtet;
Ut legat hiſtorias, auctores noverit omnes,
Tanquam ungues digitoſque ſuos; ut forte rogatus
Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchiſæ, nomen patriamque novercæ
Archemori; dicat quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut ſi quis cera vultum facit: exigite, ut ſit
Et pater ipſius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. Non eſt leve tot puerorum
Obſervare manus, oculoſque in fine trementes.
Hæc, inquit, cura, ſed, cum ſe verterit annus,
Accipe, victori populus quod poſtulat, aurum.

SATYRA VIII.

STemmata quid faciunt? quid prodeſt, Pontice, longo
Sanguine cenſeri, pictoſque oſtendere vultus
Majorum, et ſtantes in curribus Æmilianos,
Et Curios jam dimidios, humeroſque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis naſoque carentem?
Quis fructus generis tabula jactare capaci
Corvinum, poſthac multa deducere virga
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox,
Ante Numantinos? ſi dormire incipis ortu
Luciferi, quo ſigna duces et caſtra movebant?
Cur Allobrogicis et magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius lare, ſi cupidus, ſi
Vanus, et Euganea quantumvis mollior agna:
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
Squallentes traducit avos, emptorque veneni
Frangenda miſeram funeſtat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas ſola eſt atque unica virtus.
Paulus, vel Coſſus, vel Druſus, moribus eſto:
Hos ante effigies majorum pone tuorum:

IX.

P.S.L. ſc.

Præcedant ipſas illi, te conſule, virgas.
Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi,
Juſtitiæque tenax factis dictiſque mereris ?
Agnoſco procerem. Salve, Getulice, ſeu tu
Silanus, quocumque alio de ſanguine rarus
Civis, et egregius patriæ contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat, Oſiri
Invento. Quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, et præclaro nomine tantum
Inſignis ? nanum cujuſdam Atlanta vocamus :
Æthiopem cygnum ; pravam extortamque puellam,
Europen : canibus pigris, ſcabieque vetuſta
Levibus, et ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo ; ſi quid adhuc eſt,
Quod fremat in terris violentius. Ergo cavebis,
Et metues, ne tu ſic Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui ? tecum eſt mihi ſermo, Rubelli
Plance. Tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes ;
Ut te conciperet, quæ ſanguine fulget Iüli,
Non quæ ventoſo conducta ſub aggere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis :
Aſt ego Cecropides. Vivas, et originis hujus
Gaudia longa feras : tamen ima plebe Quiritem

Fa-

Facundum invenies. Solet hic defendere cauſas
Nobilis indocti. Veniet de plebe togata
Qui juris nodos, et legum ænigmata ſolvat.
Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil niſi Cecropides, truncoque ſimillimus Hermæ.
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putet, niſi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, et exſultat rauco victoria circo.
Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios, et primus in æquore pulvis.
Sed venale pecus Corithæ, poſteritas et
Hirpini, ſi rara jugo victoria ſedit.
Nil ibi majorum reſpectus, gratia nulla
Umbrarum: dominos pretiis mutare jubentur
Exiguis, tritoque trahunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam verſare Nepotis.
Ergo, ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod poſſim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes.
Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.

Rarus enim ferme ſenſus communis in illa
Fortuna: ſed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas. Miſerum eſt aliorum incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambiguæ ſi quando citabere teſtis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut ſis
Falſus, et admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere cauſas.
Dignus morte perit, cœnet licet oſtrea centum
Gaurana, et Coſmi toto mergatur aheno.
Exſpectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ fræna modumque,
Pone et avaritiæ; miſerere inopum ſociorum.
Oſſa vides regum vacuis exſucta medullis.
Reſpice, quid moneant leges, quid curia mandet;
Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine juſto
Et Capito et Numitor ruerint, damnante ſenatu,
Piratæ Cilicum. Sed quid damnatio confert,
Cum Panſa eripiat quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem, Chærippe, tuis circumſpice pannis,
Jamque tace. Furor eſt poſt omnia perdere naulum.

Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
Damnorum, ſociis florentibus, et modo victis.
Plena domus tunc omnis, et ingens ſtabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhaſii tabulis ſigniſque Myronis
Phidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubique labor; raræ ſine Mentore menſæ.
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres. Referebant navibus altis
Occulta ſpolia, et plures de pace triumphos.
Nunc ſociis juga pauca boum, et grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum;
Si quis in ædicula Deus unicus; hæc etenim ſunt
Pro ſummis: nam ſunt hæc maxima. Deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum;
Deſpicias merito. Quid reſinata juventus,
Cruraque totius facient tibi levia gentis?
Horrida vitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illyricumque latus. Parce et meſſoribus illis,
Qui ſaturant urbem, circo, ſcenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat
Fortibus et miſeris: tollas licet omne quod uſquam eſt

Auri atque argenti; ſcutum gladiumque relinques,
Et jaculum, et galeam. Spoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui non eſt ſententia: verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum; ſi nemo tribunal
Vendit acerſecomes; ſi nullum in conjuge crimen;
Nec per conventus, nec cuncta per oppida, curvis
Unguibus ire parat nummos raptura Celæno:
Tunc licet a Pico numeres genus, altaque ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter majores, ipſumque Promethea, ponas:
De quocunque voles proavum tibi ſumito libro.
Quod ſi præcipitem rapit ambitus, atque libido;
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine; ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures:
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Quo mihi te, ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quæ fecit avus, ſtatuamque parentis
Ante triumphalem? quo, ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter majorum cineres atque oſſa volucri
Carpento rapitur pinguis Damaſippus; et ipſe,

Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul:
Nocte quidem; ſed luna videt; ſed ſidera teſtes
Intendunt oculos. Finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damaſippus luce flagellum
Sumet, et occurſum nuſquam trepidabit amici
Jam ſenis, ac virga prior innuet, atque maniplos
Solvet, et infundet jumentis hordea laſſis.
Interea, dum lanatas, torvumque juvencum,
More Numæ, cædit Jovis ante altaria, jurat
Solam Eponam, et facies olida ad præſepia pictas.
Sed cum pervigiles placet inſtaurare popinas,
Obvius aſſiduo Syrophœnix udus amomo
Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hoſpitis affectu dominum, regemque ſalutat,
Et cum venali Cyane ſuccincta lagena.
Defenſor culpæ dicet mihi: fecimus et nos
Hæc juvenes. Eſto; deſiſti nempe, nec ultra
Foviſti errorem. Breve ſit quod turpiter audes.
Quædam cum prima reſecentur crimina barba;
Indulge veniam pueris. Damaſippus ad illos
Thermarum calices, inſcriptaque lintea vadit,
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus, et Rheno, atque Iſtro. Præſtare Neronem
Securum valet hæc ætas. Mitte Oſtia, Cæſar,
Mitte; ſed in magna legatum quære popina.

In-

Invenies aliquo cum percuſſore jacentem,
Permiſtum nautis, et furibus, ac fugitivis;
Inter carnifices et fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli.
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior ulli.
Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſervum?
Nempe in Lucanos, aut Thuſca ergaſtula mittas.
At vos, Trojugenæ, vobis ignoſcitis, et quæ
Turpia cerdoni, Voleſos Brutoſque decebunt.
Quid, ſi nunquam adeo fœdis adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora ſuperſint?
Conſumptis opibus, vocem, Damaſippe, locaſti
Sipario, clamoſum ageres ut Phaſma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus vera cruce. Nec tamen ipſi
Ignoſcas populo: populi frons durior hujus,
Qui ſedet, et ſpectat triſcurria patriciorum;
Planipedes audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas. Quanti ſua funera vendant,
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celſi prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
Quid ſatius? Mortem ſic quiſquam exhorruit, ut ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi?

Res haud mira tamen, citharœdo principe, mimus
Nobilis: hæc ultra, quid erit niſi ludus? et illic
Dedecus urbis habes: nec mirmillonis in armis
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce ſupina;
Damnat enim tales habitus, et damnat et odit,
Nec galea frontem abſcondit: movet, ecce, tridentem,
Poſtquam vibrata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, et tota fugit agnoſcendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, et longo jactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho juſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni;
Cujus ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen; ſed cauſa facit rem
Diſſimilem: quippe ille, Deis auctoribus, ultor
Patris erat cæſi media inter pocula: ſed nec
Electræ jugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
Miſcuit; in ſcena nunquam cantavit Oreſtes,
Troïca non ſcripſit. Quid enim Virginius armis
Debuit ulciſci magis, aut cum Vindice Galba?

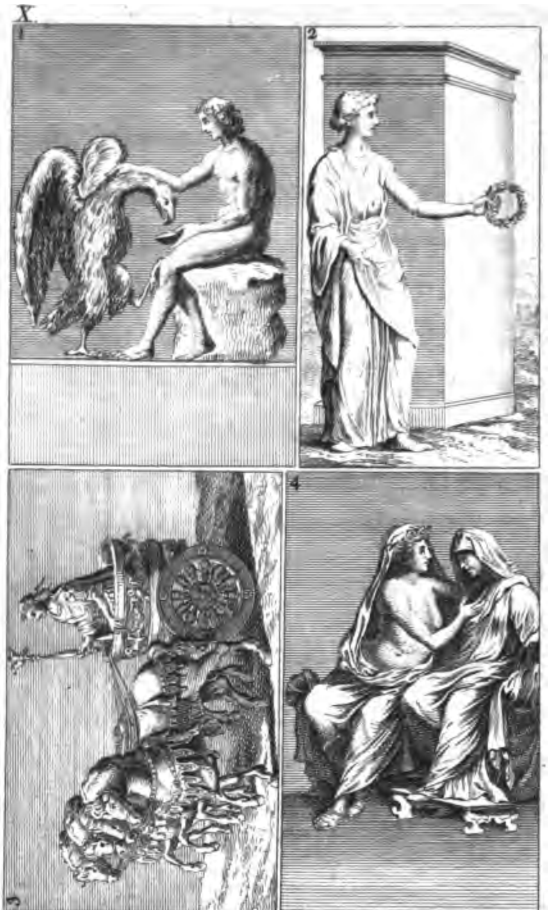
Quid

Quid Nero tam ſæva crudaque tyrannide fecit?
Hæc opera, atque hæ ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu
Proſtitui, Graiæque apium meruiſſe coronæ.
Majorum effigies habeant inſignia vocis,
Ante pedes Domitî longum tu pone Thyeſtæ
Syrma, vel Antigones, ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende coloſſo.
Quis, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi
Inveniet quicquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturna, et flammas domibus templiſque parâſtis,
Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,
Auſi quod liceat tunica punire moleſta:
Sed vigilat conſul, vexillaque veſtra coërcet.
Hic novus, Arpinas ignobilis, et modo Romæ
Municipalis eques, galeatum ponit ubique
Præſidium attonitis, et in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis, Octavius abſtulit udo
Cædibus aſſiduis gladio. Sed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro;
Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem;

Si lentus pigra muniret caſtra dolabra.
Hic tamen et Cimbros, et ſumma pericula rerum
Excipit, et ſolus trepidantem protegit urbem.
Atque ideo, poſtquam ad Cimbros ſtragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro
Omnibus auxiliis, atque omni pube Latina
Sufficiunt Dîs infernis, Terræque parenti.
Pluris enim Decii, quam qui ſervantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, et diadema Quirini,
Et faſces, meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus juvenes ipſius conſulis, et quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
Imperii fines Tiberinum virgo natavit.
Occulta ad patres produxit crimina ſervus
Matronis lugendus: at illos verbera juſtis
Afficiunt pœnis, et legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas,
Quam te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas

No-

X.

P.S.L.fo.

Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo.

SATYRA IX.

SCire velim quare toties mihi, Nævole, triſtis
Occurras fronte obducta, ceu Marſya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſervo.
Non erat hac facie miſerabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
Circuit, et fatuos non invenit. Unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus,
Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida ſiccæ
Sylva comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præſtabat calidi circumlita faſcia viſci;
Sed fruticante pilo neglecta, et ſquallida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas et gaudia: ſumit utrumque

Inde habitum facies: igitur flexiſſe videris
Propoſitum, et vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim, ut repeto, fanum Iſidis, et Ganymedem
Pacis, et advectæ ſecreta palatia matris,
Et Cererem, nam quo non proſtat fœmina templo?
Notior Aufidio mœchus ſcelerare ſolebas,
Quodque taces, ipſos etiam inclinare maritos.
Utile et hoc multis vitæ genus: at mihi nullum
Inde operæ pretium. Pingues aliquando lacernas,
Munimenta togæ, duri craſſique coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum venæque ſecundæ.
Fata regunt homines: fatum eſt et partibus illis,
Quas ſinus abſcondit. Nam ſi tibi ſidera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nervi;
Quamvis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, et blandæ, aſſiduæ, denſæque tabellæ
Sollicitent; αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος.
Quod tamen ulterius monſtrum, quam mollis avarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat, ac cevet. Ponatur calculus; adſint
Cum tabula pueri: numera ſeſtertia quinque
Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
An facile et pronum eſt agere intra viſcera penem
Legitimum, atque illic heſternæ occurrere cœnæ?

Ser-

Servus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quam dominum: ſed tu ſane tener, et puerum te,
Et pulchrum, et dignum cyatho, cœloque, putabas.
Vos humili aſſeclæ, vos indulgebitis unquam
Cultori, jam nec morbo donare parati?
En cui tu viridem umbellam, cui ſuccina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit; et ſtrata poſitus longaque cathedra
Munera fœmineis tractas ſecreta Kalendis.
Dic, paſſer, cui tot montes, tot prædia ſervas
Appula, tot milvos intra tua paſcua laſſas?
Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
Suſpectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis:
Nam quis plura linit victuro dolia muſto?
Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Jugeribus paucis? meliuſne hic ruſticus infans
Cum matre, et caſulis, et colluſore catello
Cymbala pulſantis legatum fiet amici?
Improbus es, cum poſcis, ait; ſed penſio clamat,
Poſce: ſed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam ſolers evaſit Ulyſſes:
Alter emendus erit; namque hic non ſufficit; ambo
Paſcendi. Quid agam bruma ſpirante? quid, oro,
Quid dicam ſcapulis ſervorum menſe decembri,
Et pedibus? durate, atque exſpectate cicadas?

Ve-

Verum ut diſſimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus eſſem
Devotuſque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe, quibus iſta modis, quam ſæpe rogaris,
Et quæ pollicitus. Fugientem ſæpe puellam
Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, et jam
Signabat. Tota vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. Teſtis mihi lectulus, et tu,
Ad quem pervenit lecti ſonus, et dominæ vox.
Inſtabile, ac dirimi cœptum, et jam pene ſolutum,
Conjugium in multis domibus ſervavit adulter.
Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima, ponas?
Nullum ergo meritum eſt, ingrate ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia naſcitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta viri. Foribus ſuſpende coronas:
Jam pater es: dedimus quod famæ opponere poſſis:
Jura parentis habes; propter me ſcriberis hæres.
Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
Commoda præterea jungentur multa caducis,
Si numerum, ſi tres, implevero. Juſta doloris,
Nævole, cauſa tui: contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem ſibi quærit aſellum.
Hæc ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.

Nam res mortifera eſt inimicus pumice levis.
Qui modo ſecretum commiſerat, ardet, et odit;
Tanquam prodiderim quicquid ſcio. Sumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere valvis
Non dubitat. Nec contemnas, aut deſpicias, quod
His opibus nunquam cara eſt annona veneni.
Ergo occulta teges; ut curia Martis Athenis.
O Corydon, Corydon, ſecretum divitis ullum
Eſſe putas? ſervi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, et poſtes, et marmora: claude feneſtras,
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollito lumen
E medio, clament omnes, prope nemo recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundi,
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet et quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. Quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciſcuntur
Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miſeram vinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges, quicquid paulo ante petebas
A nobis. Taceant illi; ſed prodere malunt
Arcanum, quam ſubrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Vivendum recte eſt cum propter plurima, tum de his
Præcipue cauſis, ut linguas mancipiorum

Con-

Contemnas: nam lingua mali pars peſſima ſervi.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas et farre ſuo cuſtodit, et ære.
Idcirco ut poſſim linguam contemnere ſervi,
Utile conſilium modo, ſed commune, dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis, et ſpes
Deceptas? feſtinat enim decurrere velox
Floſculus anguſtæ miſeræque breviſſima vitæ
Portio; dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus,
Stantibus et ſalvis his collibus. Undique ad illos
Conveniunt, et carpentis et navibus, omnes,
Qui digito ſcalpunt uno caput. Altera major
Spes ſupereſt: tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho
Et Lacheſis gaudent, ſi paſcitur inguine venter.
O parvi, noſtrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, et tenui ſoleo exorare corona,
Quando ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
A tegete et baculo? viginti millia fœnus,
Pignoribus poſitis, argenti vaſcula puri,
Sed quæ Fabricius cenſor notet, et duo fortes
De grege Mœſorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoſo inſiſtere Circo?

Sit mihi præterea curvus cælator, et alter,
Qui multas facies fingat cito; ſufficient hæc,
Quando ego pauper ero; votum miſerabile, nec ſpes
His ſaltem: nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige ſurdo.

SATYRA X.

OMnibus in terris, quæ ſunt a Gadibus uſque
Auroram et Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona, atque illis multum diverſa, remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipſis
Dî faciles. Nocitura toga, nocitura petuntur
Militia. Torrens dicendi copia multis,
Et ſua mortifera eſt facundia. Viribus ille
Confiſus periit, admirandiſque lacertis.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, et cuncta exſuperans patrimonia cenſus,
Quanto delphinis balæna Britannica major.
Temporibus diris igitur, juſſuque Neronis,
Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos

Clauſit, et egregias Lateranorum obſidet ædes
Tota cohors. Rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium, contumque timebis;
Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbram:
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota, et cunctis notiſſima templis
Divitiæ, creſcant ut opes, ut maxima toto
Noſtra ſit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus. Tunc illa time cum pocula ſumes
Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
Jamne igitur laudas, quod de ſapientibus alter
Ridebat, quoties a limine moverat unum
Protuleratque pedem; flebat contrarius alter?
Sed facilis rigidi cuivis cenſura cachinni.
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quanquam non eſſent urbibus illis
Prætexta, et trabeæ, faſces, lectica, tribunal.
Quid ſi vidiſſet prætorem in curribus altis
Exſtantem, et medio ſublimem in pulvere circi
In tunica Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem quanto cervix non ſufficit ulla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, et ſibi Conſul

Ne

Ne placeat, curru ſervus portatur eodem.
Da nunc et volucrem, ſceptro quæ ſurgit eburno;
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, et niveos ad frena Quirites,
Defoſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.
Tunc quoque materiam riſus invenit ad omnes
Occurſus hominum, cujus prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, et magna exempla daturos
Vervecum in patria, craſſoque ſub aëre naſci.
Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi;
Interdum et lacrymas, cum fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumque oſtenderet unguem.
Ergo ſupervacua hæc aut pernicioſa petuntur,
Propter quæ fas eſt genua incerare Deorum.
Quoſdam præcipitat ſubjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa, atque inſignis honorum
Pagina; deſcendunt ſtatuæ, reſtemque ſequuntur.
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Cædit, et immeritis franguntur crura caballis.
Jam ſtridunt ignes, jam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt urceoli, pelves, ſartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem; Sejanus ducitur unco

Spectandus: gaudent omnes: Quæ labra? quis illi
Vultus erat? Nunquam, ſi quid mihi credis, amavi
Hunc hominem: ſed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
Delator? quibus indicibus, quo teſte probavit?
Nil horum: verboſa et grandis epiſtola venit
A Capreis: bene habet, nil plus interrogo. Sed quid
Turba Remi? ſequitur fortunam, ut ſemper, et odit
Damnatos: idem populus, ſi Nurſcia Thuſco
Faviſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Sejanum diceret hora
Auguſtum. Jampridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effugit curas. Nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem, et Circenſes. Perituros audio multos:
Nil dubium: magna eſt fornacula: pallidulus mî
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo, victus ne pœnas exigat Ajax,
Ut male defenſus! curramus præcipites, et
Dum jacet in ripa, calcemus Cæſaris hoſtem.
Sed videant ſervi, ne quis neget, et pavidum in jus
Cervice obſtricta dominum trahat. Hi ſermones
Tunc de Sejano, ſecreta hæc murmura vulgi.
Viſne ſalutari ſicut Sejanus? habere
Tantundem? atque illi ſellas donare curules?

Illum

Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis, Auguſta Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldæo? vis certe pila, cohortes,
Egregios equites, et caſtra domeſtica. Quidni
Hæc cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
Poſſe volunt. Sed quæ præclara et proſpera tanti,
Ut rebus lætis par ſit menſura malorum?
Hujus qui trahitur prætextam ſumere mavis;
An Fidenarum, Gabiorumque eſſe poteſtas,
Et de menſura jus dicere, vaſa minora
Frangere, pannoſus vacuis Ædilis Ulubris?
Ergo quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Sejanum. Nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, et impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos, quid Pompeios evertit, et illum
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris ſine cæde et vulnere pauci
Deſcendunt reges, et ſicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demoſthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, et totis Quinquatribus optat,
Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Minervam,

Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.
Eloquiô ſed uterque perit orator; utrumque
Largus et exundans letho dedit ingenii fons.
Ingenio manus eſt, et cervix cæſa; nec unquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam, me conſule, Romam!
Antonî gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. Ridenda poëmata malo,
Quam te conſpicuæ divina Philippica famæ,
Volveris a prima quæ proxima. Sævus et illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, et pleni moderantem fræna theatri.
Dîs ille adverſis genitus, fatoque ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, et forcipibus, gladioſque parante
Incude, et luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuviæ, truncis affixa trophæis
Lorica, et fracta de caſſide buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victæque triremis
Apluſtre, et ſummo triſtis captivus in arcu,
Humanis majora bonis creduntur: ad hæc ſe
Romanus, Graiuſque, ac Barbarus induperator
Erexit: cauſas diſcriminis atque laboris
Inde habuit; tanto major famæ ſitis eſt, quam
Virtutis. Quis enim virtutem amplectitur ipſam,

Præ-

Præmia ſi tollis? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, et laudis, titulique cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus; ad quæ
Diſcutienda valent ſterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoque fata ſepulcris.
Expende Annibalem: quot libras in duce ſummo
Invenies? hic eſt, quem non capit Africa Mauro
Perfuſa Oceano, Niloque admota tepenti.
Rurſus ad Æthiopum populos, alioſque elephantos
Additur imperiis Hiſpania: Pyrenæum
Tranſilit. Oppoſuit natura Alpemque, nivemque:
Diducit ſcopulos, et montem rumpit aceto.
Jam tenet Italiam: tamen ultra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite portas
Frangimus, et media vexillum pono Subura.
O qualis facies, et quali digna tabella,
Cum Gætula ducem portaret bellua luſcum!
Exitus ergo quis eſt? O gloria! vincitur idem
Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
Miranduſque cliens ſedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa dabunt, non tela; ſed ille
Cannarum vindex, ac tanti ſanguinis ultor
Annulus. I, demens, et ſævas curre per Alpes,

Ut pueris placeas, et declamatio fias.
Unus Pellæo juveni non ſufficit orbis:
Æſtuat infelix anguſto limite mundi,
Ut Gyaræ clauſus ſcopulis, parvaque Seripho.
Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. Mors ſola fatetur
Quantula ſint hominum corpuſcula. Creditur olim
Velificatus Athos, et (quicquid Græcia mendax
Audet in hiſtoria) conſtratum claſſibus iſdem,
Suppoſitumque rotis ſolidum mare. Credimus altos
Defeciſſe amnes, epotaque flumina Medo
Prandente, et madidis cantat quæ Soſtratus alis.
Ille tamen qualis rediit, Salamine relicta,
In corum atque eurum ſolitus ſævire flagellis
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere paſſos,
Ipſum compedibus qui vinxerat Ennoſigæum?
Mitius id ſane, quod non et ſtigmate dignum
Credidit; huic quiſquam vellet ſervire Deorum?
Sed qualis rediit? nempe una nave, cruentis
Fluctibus, ac tarda per denſa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da ſpatium vitæ, multos da Jupiter annos:
Hoc recto vultu ſolum, hoc et pallidus, optas.
Sed quam continuis et quantis longa ſenectus
Plena malis! Deformem, et tetrum ante omnia vultum

Diſ-

Diſſimilemque ſui, deformem pro cute pellem,
Pendenteſque genas, et tales aſpice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca ſaltus,
In vetula ſcalpit jam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt juvenum diſcrimina; pulcrior ille
Hoc, atque ille alio; multum hic robuſtior illo.
Una ſenum facies, cum voce trementia membra,
Et jam leve caput, madidique infantia naſi.
Frangendus miſero gingiva panis inermi:
Uſque adeo gravis uxori, natiſque, ſibique,
Ut captatori moveat faſtidia Coſſo.
Non eadem vini, atque cibi, torpente palato,
Gaudia. Nam coitus jam longa oblivio: vel ſi
Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus,
Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
Anne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canities? quid, quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quæ venerem affectat ſine viribus? aſpice partis
Nunc damnum alterius: nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus, ſitve Seleucus,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna?
Quid refert magni ſedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat veniſſe puer, quot nuntiet horas.

Præterea minimus gelido jam in corpore ſanguis
Febre calet ſola; circumſilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum ſi nomina quæras,
Promptius expediam, quot amaverit Hippia mœchos;
Quot Themiſon ægros autumno occideret uno;
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos; quot longa viros exſorbeat uno
Maura die; quot diſcipulos inclinet Hamillus.
Percurram citius, quot villas poſſideat nunc,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis; ambos
Perdidit ille oculos, et luſcis invidet: hujus
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis:
Ipſe, ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater jejuna. Sed omni
Membrorum damno major dementia, quæ nec
Nomina ſervorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnavit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit: nam codice ſævo
Hæredes vetat eſſe ſuos; bona tota feruntur
Ad Phialen. Tantum artificis valet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Ut vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amaſæ

Conjugis, et fratris, plenæque ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, et nigra veſte ſeneſcant.
Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit a cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſæcula mortem
Diſtulit, atque ſuos jam dextra computat annos,
Quique novum toties muſtum bibit: oro, parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, et nimio de ſtamine, cum videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret;
Quod facinus dignum tam longo admiſerit ævo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troja Priamus veniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaque Polyxena palla:
Si foret exſtinctus diverſo tempore, quo jam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Everſa, et flammis Aſiam ferroque cadentem.

Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue et miſerable collum
Præbet, ab ingrato jam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
Latravit rictu, quæ poſt hunc vixerat, uxor.
Feſtino ad noſtros, et regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem vox juſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ juſſit ſpatia ultima vitæ.
Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis,
Hinc cauſas habuere. Quid illo cive tuliſſet
Natura in terris, quid Roma, beatius unquam,
Si circumducto captivorum agmine, et omni
Bellorum pompa, animam exhalâſſet opimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Provida Pompeio dederat Campania febres
Optandas: ſed multæ urbes, et publica vota
Vicerunt; igitur fortuna ipſius et urbis
Servatum victo caput abſtulit. Hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditque Cethegus
Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater,
Uſque ad delicias votorum. Cur tamen, inquit,

Cor-

Corripias? pulcra gaudet Latona Diana.
Set vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit. Cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilæ dare. Filius autem
Corporis egregii miſeros trepidoſque parentes
Semper habet. Rara eſt adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ! ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas.
Præterea caſtum ingenium, vultumque modeſto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu, (quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode, et cura natura potentior omni?)
Non licet eſſe viros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. Nullus ephebum
Deformem ſæva caſtravit in arce tyrannus;
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
Strumoſum, atque utero pariter, gibboque tumentem.
I nunc, et juvenis ſpecie lætare tui, quem
Majora exſpectant diſcrimina. Fiet adulter
Publicus, et pœnas metuet quaſcunque maritus
Exigit iratus: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. Exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Conceſſit. Necat hic ferro, ſecat ille cruentis

Ver-

Verberibus, quoſdam mœchos et mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ. Mox cum dederit Servilia nummos,
Fiet et illius, quam non amat: exuet omnem
Corporis ornatum. Quid enim ulla negaverit udis
Inguinibus, ſive eſt hæc Hippia, ſive Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto grave propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc, ſeu faſtidita repulſa:
Nec Sthenobœa minus, quam Creſſa, excanduit, et ſe
Concuſſere ambæ. Mulier ſæviſſima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor admovet. Elige quidnam
Suadendum eſſe putes, cui nubere Cæſaris uxor
Deſtinat. Optimus hic et formoſiſſimus idem
Gentis patriciæ rapitur miſer exſtinguendus
Meſſalinæ oculis. Dudum ſedet illa parato
Flammeolo; Tyriuſque palam genialis in hortis
Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo: veniet cum ſignatoribus auſpex.
Hæc tu ſecreta, et paucis commiſſa putabas?
Non niſi legitime vult nubere. Quid placeat, dic:
Ni parere velis, pereundum eſt ante lucernas;
Si ſcelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
Nota urbi, et populo, contingat principis aures.

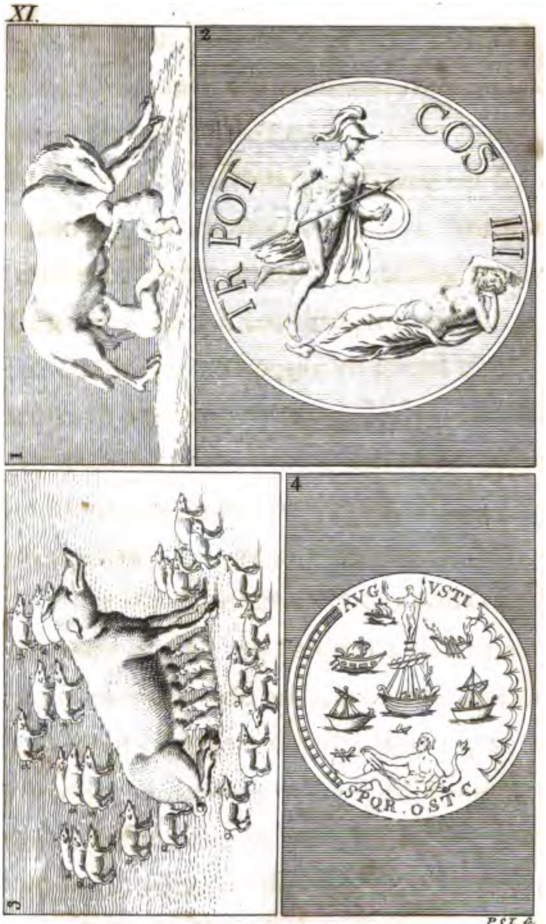
Dedecus ille domus ſciet ultimus. Interea tu
Obſequere imperio, ſi tanti eſt vita dierum
Paucorum. Quicquid levius meliuſque putaris,
Præbenda eſt gladio pulcra hæc et candida cervix.
Nil ergo optabunt homines? ſi conſilium vis,
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebuſque ſit utile noſtris.
Nam pro jucundis aptiſſima quæque dabunt Dî.
Carior eſt illis homo, quam ſibi. Nos, animorum
Impulſu, et cæca magnaque cupidine ducti,
Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualiſque futura ſit uxor.
Ut tamen et poſcas aliquid, voveaſque ſacellis
Exta, et candiduli divina tomacula porci;
Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum, et mortis terrore carentem;
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunque labores;
Neſciat iraſci, cupiat nihil; et potiores
Herculis ærumnas credat, ſævoſque labores,
Et Venere, et cœnis, et plumis Sardanapali.
Monſtro quod ipſe tibi poſſis dare; ſemita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia; ſed te
Nos facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATticus eximie ſi cœnat, lautus habetur,
Si Rutilus, demens: quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
Convictus, thermæ, ſtationes, omne theatrum
De Rutilo. Nam dum valida, ac juvenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumque ardent ſanguine, fertur,
Non cogente quidem, ſed nec prohibente Tribuno
Scripturus leges, et regia verba laniſtæ.
Multos porro vides, quos ſæpe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet exſpectare macelli,
Et quibus in ſolo vivendi cauſa palato eſt.
Egregius cœnat meliuſque miſerrimus horum,
Et cito caſurus jam perlucente ruina.
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obſtantibus: interius ſi
Attendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam,
Lancibus oppoſitis, vel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire guloſum
Fictile: ſic veniunt ad miſcellanea ludi.
Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria eſt, in Ventidio laudabile nomen

Sumit,

XI.

P.S.L. fc

Sumit, et a cenſu famam trahit. Illum ego jure
Deſpiciam, qui ſcit quanto ſublimior Atlas
Omnibus in Libya ſit montibus, hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata diſtet ab arca
Sacculus. E cœlo deſcendit, γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum et memori tractandum pectore, ſive
Conjugium quæras, vel ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis. Nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites, in qua ſe traducebat Ulyſſes.
Ancipitem ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas, te conſule, dic tibi quis ſis:
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. Buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ; ſpectandaque rebus
In ſummis, minimiſque; etiam cum piſcis emetur.
Nec mullum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te, deficiente crumena,
Et creſcente gula, manet exitus; ære paterno,
Ac rebus merſis in ventrem, fœnoris, atque
Argenti gravis, et pecorum, agrorumque capacem?
Talibus a dominis poſt cuncta noviſſimus exit
Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.
Hi plerumque gradus; conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis conſumitur. Inde ubi paullum

Neſcio

Neſcio quid ſupereſt, et pallet fœnoris auctor,
Qui vertêre ſolum, Baias, et ad Oſtia currunt.
Cedere namque foro jam non eſt deterius, quam
Eſquilias a ferventi migrare Subura.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Mœſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur
Pauci ridiculum, et fugientem ex urbe pudorem.
Experiere hodie numquid pulcerrima dictu,
Perſice, non præſtem vita, vel moribus, et re;
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero, ſed in aure placentas.
Nam, cum ſis conviva mihi promiſſus, habebis
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hoſpes, et ipſe tamen contingens ſanguine cœlum;
Alter aquis, alter flammis, ad ſidera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tiburtino veniet pinguiſſimus agro
Hœdulus, et toto grege mollior, inſcius herbæ,
Nec dum auſus virgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet quam ſanguinis, et montani
Aſparagi, poſito quos legit villica fuſo.
Grandia præterea, tortoque calentia fœno
Ova adſunt ipſis cum matribus, et ſervatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:

Sig-

Signinum Syriumque pyrum: de corbibus îſdem
Æmula Picenis, et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum, et crudi poſuere pericula ſucci.
Hæc olim noſtri jam luxurioſa ſenatus
Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
Ipſe focis brevibus ponebat oluſcula, quæ nunc
Squallidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calidæ ſapiat quid vulva popinæ.
Sicci terga ſuis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam feſtis ſervare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente nova, ſi quam dabat hoſtia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter conſulis, atque
Caſtrorum imperiis, et dictatoris honore
Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
Et Scauros, et Fabricios, rigidique ſeveros
Cenſoris mores etiam collega timeret;
Nemo inter curas, et ſeria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, et parvis frons ærea lectis
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,

Ad quod laſcivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque ſupellex.
Tunc, rudis, et Graias mirari neſcius artes,
Urbibus everſis, prædarum in parte reperta,
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Ut phaleris gauderet equus, cælataque caſſis
Romuleæ ſimulacra feræ manſueſcere juſſæ
Imperii fato, et geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis et haſta,
Pendentiſque Dei perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thuſco farrata catino
Omnia tunc; quibus invideas, ſi lividulus ſis.
Templorum quoque majeſtas præſentior, et vox
Nocte fere media, mediamque audita per urbem,
Litore ab Oceani Gallis venientibus, et Dîs
Officium vatis peragentibus; his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præſtare ſolebat
Fictilis, et nullo violatus Jupiter auro.
Illa domi natas, noſtraque ex arbore, menſas
Tempora viderunt; hos lignum ſtabat in uſus,
Annoſam ſi forte nucem dejecerat eurus.
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama ſapit; putere videntur
Unguenta, atque roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes

Gran-

Grande ebur, et magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, et Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu,
Jam nimios, capitique graves. Hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho vires. Nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. Ergo ſuperbum
Convivam caveo, qui me ſibi comparat, et res
Deſpicit exiguas; adeo nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellæ, nec calculus ex hac
Materia; quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea: non tamen his ulla unquam obſonia fiunt
Rancidula, aut ideo pejor gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,
Et Scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
Et Gætulus oryx, hebeti lautiſſima ferro
Cæditur, et tota ſonat ulmea cœna Subura.
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus Afræ
Novit avis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, et exiguæ fruſtis imbutus ofellæ.
Plebeios calices et paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer, atque a frigore tutus;
Non Phyrx, aut Lycius, non a mangone petitus

Quiſquam erit, et magno. Cum poſces, poſce Latine.
Idem habitus cunctis, tonſi, rectique capilli,
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci:
Suſpirat longo non viſam tempore matrem,
Et caſulam, et notos triſtis deſiderat hœdos:
Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura veſtit.
Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec vellendas jam præbuit alas:
Craſſa nec oppoſito pavidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namque una atque eadem vini patria, atque miniſtri.
Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuque probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ;
Irritamentum veneris languentis, et acres
Divitis urticæ: major tamen iſta voluptas
Alterius ſexus; magis ille extenditur; et mox
Auribus atque oculis concepta urina movetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet: ille fruatur
Vocibus obſcœnis, omnique libidinis arte,

Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunæ veniam damus. Alea turpis,
Turpe et adulterium mediocribus: hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos.
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales verſus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem: non fœnoris ulla
Mentio; nec, prima ſi luce egreſſa reverti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexataſque comas, et vultum auremque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
Pone domum, et ſervos, et quicquid frangitur illis,
Aut perit: ingratos ante omnia pone ſodales.
Interea Megaleſiacæ ſpectacula mappæ
Idæum ſolenne colunt, ſimiliſque triumpho
Prædo caballorum prætor ſedet: ac mihi pace
Immenſæ nimiæque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit; et fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, mœſtam attonitamque videres

Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Conſulibus. Spectent juvenes, quos clamor, et audax
Sponſio, quos cultæ decet aſſediſſe puellæ.
Spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,
Quod pudeat narraſſe aliquem præſentibus ipſis.
Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam. Jam nunc in balnea ſalva
Fronte licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam. Facere hoc non poſſis quinque diebus
Continuis, quia ſunt talis quoque tædia vitæ
Magna. Voluptates commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

NAtali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua feſtus promiſſa Deis animalia ceſpes
Exſpectat; niveam reginæ cædimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem,
Tarpeio ſervata Jovi, frontemque coruſcat.
Quippe ferox vitulus templis maturus et aræ,
Spargenduſque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſque affectibus, eſſet,
Pinguior Hiſpulla traheretur taurus, et ipſa

XII.

P. S. L. fc.

Mole piger, nec finitima nutritus in herba;
Læta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, et a grandi cervix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque paſſi
Nuper, et incolumem ſeſe mirantis, amici.
Nam præter pelagi caſus, et fulguris ictum
Evaſi, denſæ cœlum abſcondere tenebræ
Nube una, ſubituſque antennas impulit ignis;
Cum ſe quiſque illo percuſſum crederet, et mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. Omnia fiunt
Talia, tam graviter, ſi quando poëtica ſurgit
Tempeſtas. Genus ecce aliud diſcriminis: audi,
Et miſerere iterum, quanquam ſint cætera ſortis
Ejuſdem; pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiva teſtantur fana tabella
Plurima. Pictores quis neſcit ab Iſide paſci?
Accidit et noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alveus, et jam,
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem; decidere jactu
Cœpit cum ventis, imitatus caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens evadere damno
Teſticulorum: adeo medicatum intelligit inguen.

Fundite quæ mea ſunt, dicebat, cuncta, Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcerrima, veſtem
Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam,
Atque alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed et egregius fons,
Viribus occultis et Bæticus adjuvat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
Et dignum ſitiente Pholo, vel conjuge Fuſci.
Adde et baſcaudas, et mille eſcaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte quis, audet
Argento præferre caput, rebuſque ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima; ſed nec
Damna levant. Tunc, adverſis urgentibus, illuc
Recidit, ut malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum, diſcriminis ultima quando
Præſidia afferimus, navem factura minorem.
I nunc, et ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor, ac ſeptem, ſi ſit latiſſima tæda.
Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.

Sed

Sed poſtquam jacuit planum mare, tempora poſtquam
Proſpera, vectoris fatumque valentius euro
Et pelago, poſtquam Parcæ meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, et ſtaminis albi
Lanificæ; modica nec multo fortior aura
Ventus adeſt; inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extenſis, et quod ſuperaverat unum,
Velo prora ſuo: jam, deficientibus auſtris,
Spes vitæ cum ſole redit. Tum gratus Iülo,
Atque novercali ſedes prælata Lavino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquam viſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſum
Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
Italiam. Non ſic igitur mirabere portus
Quos natura dedit; ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Baianæ pervia cymbæ
Tuti ſtagna ſinus. Gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.
Ite igitur, pueri, linguis animiſque faventes,
Sertaque delubris et farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamque virentem.
Jam ſequar; et ſacro, quod præſtat, rite peracto,

Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cera.
Hic noſtrum placabo Jovem, laribuſque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
Cuncta nitent; longos erexit janua ramos,
Et matutinis operitur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint hæc, Corvine: Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Tres habet hæredes. Libet exſpectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili. Verum hæc nimia eſt impenſa: coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. Sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita et Paccius, orbi,
Legitime fixis veſtitur tota tabellis
Porticus. Exiſtunt, qui promittant hecatomben:
Quatenus hic non ſunt nec venales elephanti,
Nec Latio, aut uſquam noſtro ſub ſidere, talis
Bellua concipitur: ſed furva gente petita,
Arboribus Rutulis et Turni paſcitur agro.
Cæſaris armentum, nulli ſervire paratum
Privato: ſiquidem Tyrio parere ſolebant
Hannibali, et noſtris ducibus, regique Moloſſo:
Horum majores, ac dorſo ferre cohortes,
Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim.
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Iſtrum

Pa-

Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ victima ſacra,
Tantis digna Deis, et captatoribus horum.
Alter enim, ſi concedas mactare, vovebit
De grege ſervorum magna, et pulcerrima quæque
Corpora; vel pueris, et frontibus ancillarum
Imponet vittas; et ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etſi
Non ſperat tragicæ furtiva piacula cervæ.
Laudo meum civem, nec comparo teſtamento
Mille rates: nam ſi Libitinam evaſerit æger,
Delebit tabulas, incluſus carcere naſſæ,
Poſt meritum ſane mirandum, atque omnia ſoli
Forſan Pacuvio breviter dabit. Ille ſuperbus
Incedet victis rivalibus. Ergo vides, quam
Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
Vivat Pacuvius, quæſo, vel Neſtora totum:
Poſſideat quantum rapuit Nero: montibus aurum
Exæquet: nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

SA-

SATYRA XIII.

EXemplo quodcumque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori. Prima eſt hæc ultio, quod ſe
Judice, nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci prætoris vicerit urna.
Quid ſentire putas omnes, Calvine, recenti
De ſcelere, et fidei violatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris; caſus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, et e medio fortunæ ductus acervo.
Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum. Stupet hæc, qui jam poſt terga reliquit
Sexaginta annos, Fonteio conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis uſu?
Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix Fortunæ ſapientia. Dicimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum vita didicere magiſtra.

Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, et partos gladio vel pyxide nummos?
Rari quippe boni; numero vix ſunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque ſæcula ferri
Temporibus; quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen, et a nullo poſuit natura metallo.
Nos hominum Divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Feſſidium laudat vocalis agentem
Sportula. Dic ſenior bulla digniſſime, neſcis
Quas habeat veneres aliena pecunia? neſcis,
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moveat, cum
Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
Eſſe aliquod numen templis, aræque rubenti?
Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
Sumeret agreſtem, poſito diademate, falcem
Saturnus fugiens: tunc, cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris.
Nulla ſuper nubes convivia Cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos; et jam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat ſibi quiſque Deus, nec turba Deorum
Talis, ut eſt hodie; contentaque ſidera paucis

Nu-

Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere. Nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Sicula torvus cum conjuge Pluton.
Nec rota, nec Furiæ, nec ſaxum, aut vulturis atri
Pœna; ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas et morte piandum,
Si juvenis vetulo non aſſurrexerat, et ſi
Barbato cuicunque puer; licet ipſe videret
Plura domi fraga, et majores glandis acervos.
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaque par adeo ſacræ lanugo ſenectæ.
Nunc, ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota ærugine follem,
Prodigioſa fides, et Thuſcis digna libellis,
Quæque coronata luſtrari debeat agna.
Egregium ſanctumque virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, vel mirandis ſub aratro
Piſcibus inventis, et fœtæ comparo mulæ;
Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
Examenque apium longa conſederit uva
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega: quid ſi bis centum perdidit alter

Hoc

Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile et pronum eſt ſuperos contemnere teſtes,
Si mortalis idem nemo ſciat. Aſpice quanta
Voce neget, quæ ſit ficti conſtantia vultus.
Per Solis radios, Tarpeiaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, et Cirrhæi ſpicula vatis;
Per calamos venatricis, pharetramque puellæ,
Perque tuum, pater Ægæi Neptune, tridentem.
Addit et Herculeos arcus, haſtamque Minervæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si vero et pater eſt, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.
Sunt, in fortunæ qui caſibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moveri,
Natura volvente vices et lucis, et anni;
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Eſt alius metuens ne crimen pœna ſequatur:
Hic putat eſſe Deos, et pejerat, atque ita ſecum;
Decernat quodcumque volet de corpore noſtro
Iſis, et irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, et vomicæ putres, et dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, ſi non eget Anticyra, nec

Archigene. Quid enim velocis gloria plantæ
Præſtat, et eſuriens Piſææ ramus olivæ?
Ut ſit magna, tamen certe lenta ira Deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? ſed et exorabile numen
Fortaſſe experiar: ſolet his ignoſcere. Multi
Committunt eadem diverſo crimina fato;
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. Tunc te ſacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere imo ultro, ac vexare paratus.
Nam, cum magna malæ ſupereſt audacia cauſæ,
Creditur a multis fiducia. Mimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus ſcurra Catulli.
Tu miſer exclamas, ut Stentora vincere poſſis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus: audis,
Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura ſoluta
Ponimus, et ſectum vituli jecur, albaque porci
Omenta? ut video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter veſtras, ſtatuamque Bathylli.
Accipe quæ contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoïca dogmata legit
A Cynicis tunica diſtantia; non Epicurum

Suſ-

Suſpicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis majoribus ægri:
Tu venam vel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris tam deteſtabile factum
Oſtendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec plana faciem contundere palma:
Quandoquidem accepto claudenda eſt janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Planguntur nummi, quam funera. Nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem diducere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris.
Sed ſi cuncta vides ſimili fora plena querela;
Si decies lectis diverſa in parte tabellis,
Vana ſupervacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipſorum quos litera, gemmaque princeps
Sardonychum, loculis quæ cuſtoditur eburnis:
Ten' ô delicias extra communia cenſes
Ponendum; quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli, nati infelicibus ovis?
Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina: confer
Conductum latronem, incendia ſulphure cœpta,
Atque dolo, primos cum janua colligit ignes:
Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi

Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
Dona, vel antiquo poſitas a rege coronas.
Hæc ibi ſi non ſunt, minor exſtat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipſam
Neptuni; qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet, ſolitus totum conflare Tonantem?
Confer et artifices, mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adverſis innoxia ſimia fatis.
Hæc quota pars ſcelerum, quæ cuſtos Gallicus urbis,
Uſque a Lucifero donec lux occidat, audit?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit una domus. Paucos conſume dies, et
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In Meroë craſſo majorem infante mamillam?
Cœrula quis ſtupuit Germani lumina, flavam
Cæſariem, et madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thracum volucres, nubemque ſonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis;
Mox impar hoſti, raptuſque, per aëra curvis
Unguibus a ſæva fertur grue. Si videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiere: ſed illic,
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur prælia, ridet

Nemo,

Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
Nullane perjuri capitis, fraudiſque nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catena
Protinus, et noſtro, quid plus velit ira? necari
Arbitrio. Manet illa tamen jactura, nec unquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco
Invidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At vindicta bonum vita jucundius ipſa.
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut levibus videas flagrantia cauſis.
Quantulacunque adeo eſt occaſio, ſufficit iræ.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ ſæva inter vincla cicutæ
Accuſatori nollet dare. Plurima felix
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
Prima docens rectum ſapientia. Quippe minuti
Semper et infirmi eſt animi exiguique voluptas
Ultio: continuo ſic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quam fœmina. Cur tamen hos tu
Evaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, et ſurdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo ſævior illis,
Quas et Cæditius gravis invenit et Rhadamanthus,

Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates;
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, et fraudem jure tueri
Jurando: quærebat enim quæ numinis eſſet
Mens; et an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo veramque probavit,
Exſtinctus tota pariter cum prole, domoque,
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.
Nam, ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. Cedo, ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat;
Faucibus ut morbo ſiccis, interque molares
Difficili creſcente cibo. Sed vina miſellus
Exſpuit: Albani veteris pretioſa ſenectus
Diſplicet. Oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro jam membra quieſcunt,
Continuo templum, et violati numinis aras,
Et, quod præcipuis mentem ſudoribus urget,
Te videt in ſomnis. Tua ſacra et major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.

Hi

Hi ſunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli;
Non quaſi fortuitus, nec ventorum rabie, ſed
Iratus, cadat in terras, et vindicet ignis.
Illa nihil nocuit; cura graviore timetur
Proxima tempeſtas, velut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt a numine; ſaxa Deorum
Hæc, et tela putant. Pecudem ſpondere ſacello
Balantem, et laribus criſtam promittere galli
Non audent. Quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? vel quæ non dignior hoſtia vita?
Mobilis et varia eſt ferme natura malorum.
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia; quid fas
Atque nefas tandem incipiunt ſentire, peractis
Criminibus. Tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa et mutari neſcia. Nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Ejectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris uno
Flagitio? dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Ægæi rupem, ſcopuloſque frequentes
Exulibus magnis. Pœna gaudebis amara

Nominis inviſi; tandemque fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tireſiam, quenquam eſſe Deorum.

SATYRA XIV.

PLurima ſunt, Fuſcine, et fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris traduntque parentes.
Si damnoſa ſenem juvat alea, ludit et hæres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec de ſe melius cuiquam ſperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, et eodem jure natantes
Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
Et cana monſtrante gula. Cum ſeptimus annus
Tranſierit puerum, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, et à magna non degenerare culina.
Mitem animum, et mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos ſervorum, et corpora noſtra
Materia conſtare putat, paribuſque elementis;
An ſævire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, et nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?

Tum felix, quoties aliquis, tortore vocato,
Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid ſuadet juveni lætus ſtridore catenæ,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? exſpectas ut non ſit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Ut non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit: ceras nunc, hac dictante, puſillas
Implet, et ad mœchum dat eiſdem ferre cinœdis;
Sic natura jubet. Velocius et citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeunt animos auctoribus. Unus et alter
Forſitan hæc ſpernant juvenes, quibus arte benigna,
E meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt,
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur damnandis; hujus enim vel
Una potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus ac pravis omnes ſumus; et Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.
Nil dictu fœdum viſuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt. Procul hinc, procul inde puellæ

Lenonum, et cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reverentia. Si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos:
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit ira,
Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius, et cum
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
Corripies nimirum, et caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt hæc tabulas mutare parabis.
Unde tibi frontem libertatemque parentis,
Cum facias pejora ſenex, vacuumque cerebro
Jampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?
Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:
Verre pavimentum; nitidas oſtende columnas;
Arida cum tota deſcendat aranea tela:
Hic leve argentum, vaſa aſpera tergeat alter:
Vox domini fremit inſtantis, virgamque tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus; et tamen uno
Semodio ſcobis hæc emendat ſervulus unus.
Illud non agitas, ut ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum, vitioque carentem?
Gratum eſt, quod patriæ civem populoque dediſti,

Si

Si facis, ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Utilis et bellorum, et pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit quibus artibus, et quibus hunc tu
Moribus inſtituas. Serpente ciconia pullos
Nutrit, et inventa per devia rura lacerta:
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.
Vultur, jumento, et canibus, crucibuſque relictis,
Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoque vulturis, et ſe
Paſcentis, propria cum jam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream, famulæ Jovis, et generoſæ
In ſaltu venantur aves, hinc præda cubili
Ponitur; inde autem, cum ſe matura levarit
Progenies, ſtimulante fame, feſtinat ad illam,
Quam primum rupto prædam guſtaverat ovo.
Ædificator erat Centronius, et modo curvo
Litore Caietæ, ſumma nunc Tiburis arce,
Nunc Præneſtinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Græcis longeque petitis
Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem;
Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen menſura relictæ
Partis erat; totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.

Quidam, ſortiti metuentem ſabbata patrem,
Nil præter nubes, et cœli numen adorant;
Nec diſtare putant humana carne ſuillam,
Qua pater abſtinuit: mox et præputia ponunt:
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Judaïcum ediſcunt, et ſervant, ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes;
Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti;
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæque fuit lux
Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera: ſolam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
Fallet enim vitium ſpecie virtutis et umbra,
Cum ſit triſte habitu, vultuque et veſte ſeverum,
Nec dubie tanquam frugi laudetur avarus,
Tanquam parcus homo, et rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſervet eaſdem
Heſperidum ſerpens, aut Ponticus. Adde, quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat, atque verendum
Artificem; quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunque modo, majoraque fiunt
Incude aſſidua, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit avaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati

Pau-

Pauperis eſſe putat; juvenes hortatur, ut illam
Ire viam pergant, et eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos
Imbuit, et cogit minimas ediſcere ſordes:
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Servorum ventres modio caſtigat iniquo,
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet un-
Mucida cœrulei panis conſumere fruſta, [quam
Heſternum ſolitus medio ſervare minutal
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius, conchem æſtivi cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique ſiluro,
Filaque ſectivi numerata includere porri.
Invitaturus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quo divitias hæc per tormenta coactas;
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit:
Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit unum,
Et proferre libet fines; majorque videtur
Et melior vicina ſeges. Mercaris et hanc, et
Arbuſta, et denſa montem qui canet oliva:
Quorum ſi pretio dominus non vincitur ullo,

Nocte

Nocte boves macri, laſſoque famelica collo
Armenta ad virides hujus mittentur ariſtas;
Nec prius inde domum, quam tota novalia ſævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quam fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hæc, inquit. Tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet et morbis et debilitate carebis,
Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur;
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac Punica paſſis
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladioſque Moloſſos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus. Merces ea ſanguinis atque laboris
Nullis viſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ. Saturabat glebula talis
Patrem ipſum, turbamque caſæ, qua fœta jacebat
Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini: ſed magnis fratribus horum
A ſcrobe vel ſulco redeuntibus, altera cœna

Am-

Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſæ, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam ſæva cupido
Immodici cenſus: nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri. Sed quæ reverentia legum;
Quis metus, aut pudor eſt unquam properantis avari?
Vivite contenti caſulis, et collibus iſtis,
O pueri, Marſus dicebat et Hernicus olim,
Veſtinuſque ſenex: panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope et auxilio, gratæ poſt munus ariſtæ,
Contingunt homini veteris faſtidia quercus.
Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummovet euros
Pellibus inverſis. Peregrina ignotaque nobis
Ad ſcelus atque nefas, quæcunque eſt, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat; accipe ceras,
Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo, nareſque piloſas
Adnotet, et grandes miretur Lælius alas.

Dirue

Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat: aut, longos caſtrorum ferre labores
Si piget, et trepidum ſolvunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares quod vendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Ullius ſubeant ablegandæ Tiberim ultra:
Neu credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Unguenta et corium. Lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet. Illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur, Dîs atque ipſo Jove digna, poëtæ:
Unde habeas quærit nemo; ſed oportet habere.
Hoc monſtrant vetulæ pueris poſcentibus aſſem;
Hoc diſcunt omnes ante alpha et beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis, quemcunque parentem
Sic poſſem affari: dic, ô vaniſſime, quis te
Feſtinare jubet? meliorem præſto magiſtro
Diſcipulum. Securus abi; vinceris, ut Ajax
Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum eſt teneris; nondum implevere medullas
Nativæ mala nequitiæ. Cum pectere barbam
Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, vendet perjuria ſumma
Exigua, et Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum, ſi limina veſtra

Mor-

Mortifera cum dote ſubit. Quibus illa premetur
Per ſomnum digitis! nam, quæ terraque marique
Acquirenda putas, brevior via conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. Hæc ego nunquam
Mandavi, dices olim, nec talia ſuaſi:
Mentis cauſa malæ tamen eſt et origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et lævo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, et totas effundit habenas
Curriculo; quem ſi revoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metiſque relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas: adeo indulgent ſibi latius ipſi.
Cum dicis juveni ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet attollatque propinqui;
Et ſpoliare doces, et circumſcribere, et omni
Crimine divitias acquirere, quarum amor in te eſt,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, ſi Græcia vera, Menœceus;
In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, et horrida bella capeſſunt
Continuo, tanquam et tubicen ſurrexerit una.
Ergo ignem, cujus ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem late, et rapientem cuncta videbis:

Nec

Nec tibi parcetur miſero, trepidumque magiſtrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua: ſed grave tardas
Exſpectare colos. Morieris, ſtamine nondum
Abrupto. Jam nunc obſtas, et vota moraris;
Jam torquet juvenem longa et cervina ſenectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme quod Mithridates
Compoſuit, ſi vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas. Medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat et pater, et rex.
Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si ſpectes quanto capitis diſcrimine conſtent
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiſcus, et ad vigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo Mars Ultor galeam quoque perdidit, et res
Non potuit ſervare ſuas. Ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, et Cybeles aulæa relinquas;
Tanto majores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quique ſolent rectum deſcendere funem,
Quam tu, Corycia ſemper qui puppe moraris
Atque habitas, coro ſemper tollendus et auſtro,
Perditus, ac vilis ſacci mercator olentis;
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ

Paſ-

Paſſum, et municipes Jovis advexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens veſtigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque, famemque
Illa reſte cavet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius. Aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum eſt jam
In pelago. Veniet claſſis, quocunque vocârit
Spes lucri; nec Carpathium, Gætulaque tantum
Æquora tranſiliet: ſed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operæ pretium eſt, ut tenſo folle reverti
Inde domum poſſis, tumidaque ſuperbus aluta
Oceani monſtra, et juvenes vidiſſe marinos.
Non unus mentes agitat furor. Ille ſororis
In manibus vultu Eumenidum terretur et igni;
Hic, bove percuſſo, mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum. Parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad ſummum latus, et tabula diſtinguitur unda;
Cum ſit cauſa mali tanti et diſcriminis hujus,
Conciſum argentum in titulos facieſque minutas.
Occurrunt nubes et fulgura; ſolvite funem,
Frumenti dominus clamat, piperiſque coëmpti.
Nil color hic cœli, nil faſcia nigra, minatur:
Æſtivum tonat. Infelix, hac forſitan ipſa

Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, et zonam læva morſuque tenebit.
Sed cujus votis modo non ſuffecerat aurum,
Quod Tagus et rutila volvit Pactolus arena,
Frigida ſufficient velantes inguina panni,
Exiguuſque cibus, merſa rate naufragus aſſem
Dum rogat, et picta ſe tempeſtate tuetur.
Tantis parta malis, cura majore metuque
Servantur. Miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
Diſpoſitis prædives hamis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
Electro, ſigniſque ſuis, Phrygiaque columna,
Atque ebore, et lata teſtudine. Dolia nudi
Non ardent Cynici: ſi fregeris, altera fiet
Cras domus; aut eadem plumbo commiſſa manebit.
Cenſit Alexander, teſta cum vidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic qui
Nil cuperet, quam qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia; ſed te
Nos facimus, Fortuna, Deam. Menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam:
In quantum ſitis, atque fames, et frigora poſcunt:
Quantum, Epicure, tibi parvis ſuffecit in hortis:
Quantum Socratici ceperunt ante penates.

Nunquam aliud natura, aliud ſapientia, dicit.
Acribus exemplis videor te cludere: miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus: effice ſummam
Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoque ſi rugam trahit, extenditque labellum;
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum implevi gremium, ſi panditur ultra:
Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec divitiæ Narciſſi,
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere juſſus.

SATYRA XV.

QUIS neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc: illa pavet ſaturam ſerpentibus Ibim.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic cœruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum et cepe nefas violare, ac frangere morſu.
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abſtinet omnis

Menſa. Nefas illic fœtum jugulare capellæ;
Carnibus humanis veſci licet. Attonito cum
Tale ſuper cœnam facinus narraret Ulyſſes
Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe quibuſdam
Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
Hunc abicit, ſæva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos et tempeſtatibus utres
Crediderim, aut tenui percuſſum verbere Circes,
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
De Corcyræa temetum duxerat urna.
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper, conſule Junio
Geſta, ſuper calidæ referemus mœnia Copti;
Nos vulgi ſcelus et cunctis graviora cothurnis.
Nam ſcelus a Pyrrha, quanquam omnia ſyrmata volvas,
Nullus apud Tragicos populus facit. Accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus atque antiqua ſimultas,
Immortale odium, et nunquam ſanabile vulnus
Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. Summus utrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum

Odit uterque locus; cum ſolos credat habendos
Eſſe Deos, quos ipſe colit. Sed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus ac ducibus; ne
Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent, poſitis ad templa et compita menſis,
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum ſol invenit. Horrida ſane
Ægyptus: ſed luxuria, quantum ipſe notavi,
Barbara famoſo non cedit turba Canopo.
Adde quod et facilis victoria de madidis et
Blæſis, atque mero titubantibus. Inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ:
Hinc jejunum odium. Sed jurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus: hæc tuba rixæ.
Dein clamore pari concurritur, et vice teli
Sævit nuda manus: paucæ ſine vulnere malæ:
Vix cuiquam aut nulli toto certamine naſus
Integer. Aſpiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, et pueriles
Exercere acies, quod nulla cadavera calcent.
Et ſane quo tot rixantis millia turbæ,

Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, et jam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditione
Tela; nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax;
Vel quo Tydides percuſſit pondere coxam
Æneæ; ſed quem valeant emittere dextræ
Illis diſſimiles, et noſtro tempore natæ:
Nam genus hoc vivo jam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque puſillos,
Ergo Deus quicunque aſpexit, ridet et odit.
A diverticulo repetatur fabula. Poſtquam
Subſidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet, et infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis.
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant
Qui vicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam, nimia formidine curſum
Præcipitans, capiturque: aſt illum in plurima ſectum
Fruſta ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba; nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum uſque adeo, tardumque putavit
Exſpectare focos, contenta cadavere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem ſumma cœli raptum de parte Prometheus
Donavit terris. Elemento gratulor, et te

Exultare

Exultare reor. Sed qui mordere cadaver
Suſtinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras, et dubites, an
Prima voluptatem gula ſenſerit. Ultimus autem
Qui ſtetit, abſumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones, ut fama eſt, alimentis talibus uſi
Produxere animas: ſed res diverſa; ſed illic
Fortunæ invidia eſt, bellorumque ultima, caſus
Extremi, longæ dira obſidionis egeſtas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi: ſicut modo dicta mihi gens
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem, ac maciem, et tenues miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. Quiſnam hominum veniam dare, quiſve Deorum,
Urbibus abnuerit dira atque immania paſſis;
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus veſcebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam,
Pro vita facienda putat. Sed Cantaber unde
Stoïcus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, noſtraſque habet orbis Athenas,
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos;

De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
Virtute atque fide, ſed major clade, Saguntus,
Tale quid excuſat. Mœotide ſævior ara
Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inventrix homines, ut jam quæ carmina tradunt
Digna fide credas, tantum immolat: ulterius nil
Aut gravius cultro timet hoſtia. Quis modo caſus
Impulit hos? quæ tanta fames, infeſtaque vallo
Arma coëgerunt tam deteſtabile monſtrum
Audere? anne aliam, terra Memphitide ſicca,
Invidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrſi,
Hac ſævit rabie imbelle et inutile vulgus,
Parvula fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et brevibus pictæ remis incumbere teſtæ.
Nec pœnam ſceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt
Et ſimiles ira atque fames. Molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit: hæc noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo jubet cauſam lugentis amici,
Squalloremque rei, pupillum ad jura vocantem
Circumſcriptorem, cujus manantia fletu

Ora

Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi. Quis enim bonus, aut face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Ulla aliena ſibi credat mala? ſeparat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti,
Senſum a cœleſti demiſſum traximus arce,
Cujus egent prona, et terram ſpectantia. Mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, et præſtare juberet,
Diſperſos trahere in populum, migrare vetuſto
De nemore, et proavis habitatas linquere ſylvas;
Ædificare domos, laribus conjungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Ut collata daret fiducia; protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere, civem;
Communi dare ſigna tuba, defendier iſdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam ſerpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam

Expiravit

Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabida cum trigide pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum raſtra et ſarcula tantum
Aſſueti coquere, et marris ac vomere laſſi,
Neſcierint primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem; ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi. Quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret
Pythagoras, cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, et ventri indulſit non omne legumen?

SATYRA XVI.

QUIS numerare queat felicis præmia, Galle,
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pavidum excipiat tyronem porta ſecundo
Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samia genetrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: immo et ſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes,

Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus judex datur hæc punire volenti,
Calceus, et grandes magna ad ſubſellia ſuræ,
Legibus antiquis caſtrorum et more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul a ſignis. Juſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite; nec mihi deerit
Ultio, ſi juſtæ defertur cauſa querelæ.
Tota cohors tamen eſt inimica, omneſque manipli
Conſenſu magno officiunt. Curabitis, ut ſit
Vindicta gravior quam injuria: dignum erit ergo
Declamatoris Mutinenſis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
Millia clavorum. Quis tam procul abſit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymæ ſiccentur protinus, et ſe
Excuſaturos non ſollicitemus amicos.
Da teſtem, judex cum dixerit: audeat ille,
Neſcio quis, pugnos vidit qui, dicere, vidi;
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum. Citius falſum producere teſtem
Contra paganum poſſis, quam vera loquentem
Contra fortunam armati contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus

Sacramentorum. Convallem ruris aviti
Improbus, aut campum mihi ſi vicinus ademit,
Aut ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſupervacui dicens chirographa ligni:
Exſpectandus erit, qui lites inchoet, annus,
Totius populi; ſed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ; toties ſubſellia tantum
Sternuntur; jam facundo ponente lacernas
Cæditio, et Fuſco jam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Aſt illis, quos arma tegunt et balteus ambit,
Quod placitum eſt, illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſufflamine litis.
Solis præterea teſtandi militibus jus
Vivo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cujus regimen pater. Ergo Coranum
Signorum comitem, caſtrorumque æra merentem,
Quamvis jam tremulus captat pater. Hunc labor æquus
Provehit, et pulcro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem;
Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes.

AULI

PERSII FLACCI

SATYRÆ,

NOTIS ILLUSTRATÆ,

TABULIS ÆNEIS ORNATÆ,

ET ACCURATISSIME IMPRESSÆ.

Aſpice et hæc ſi forte aliquid decoctius audis.
Sat. 1.

XIII.

P.S.L. fc.

A. PERSIUS FLACCUS.

HUIC etiam tempori velut oſtenſum modo ingenium Perſii Poetæ, addidit non exiguam gloriam: qui itidem extra urbem natus et educatus vix duodecimo demum anno illuc conceſſit; et in præclaras quidem alias amicitias inſinuans, ſed præcipue delatus in familiaritatem intimam Cornuti, huic viro doctiſſimo et Græcis deliciis refertiſſimo, ut hodieque ex libro ſuperſtite judicari poteſt, agglutinatus fuit. Inde quum contigiſſet, ut in Perſio jungerentur poëtica et philoſophia, dictu mirabile eſt, quanto opere utramque tum paſſim, tum maxime in paucis, quas reliquit ſatyris, otii ſui bene poſiti pignoribus exſerere potuerit, tum rem quamlibet optime complexus, verbis notabiliter adſtrictus, ut paucis notaret plurima, et in eligendis ſani omnino judicii, unde non pœnituit ipſum Iſaacum Caſaubonum tam copioſe exſpatiari ad omnia illa tria declaranda, ſane cognitu non digna magis quam neceſſaria. Ipſe interim in vitæ ſanctitate lautas opes poſſidens, circa trigeſimum ætatis annum raptus traditur. Et ſic bene convenit hæc effigies, quaſi lanuginem denſari et crebreſcere incipientem adhuc retinens. Sed quam difficile argumentum ſibi ponit, qui tabulam marmoream vel faberrime ſculptam reperiens utique ſibi et aliis

liis perſuadere Perſium in ea conſpici adſpirat? Id tamen dicitur in animum induxiſſe eruditiſſimus Cardinalis Jacobus Sadoletus, ſcribente Fabro, eam olim fuiſſe illius, *qui perſuaſiſſimum ſibi habebat hanc Perſii eſſe effigiem*, Gallæo teſtante ab ſe edi hanc faciem depictam *apud Fulvium Urſinum in marmore*. Sic illi anno prioris ſæculi XCIIX. quum tamen Urſinus ipſe anno LXX. allegatis eiſdem vocibus de ejus forma, ſubnectat, *quæ eo libentius adjeci, quod imagini e marmore cum Perſii nomen non ſit adſcriptum, ex iis potiſſimum Perſii illam eſſe conjicere poſſumus*, ſine ulla mentione Sadoleti. Hedera Satyricis poëtis ad coronam deſtinata, et hujus capillos alligans refutatur ab Perſio, hederas ſequaces ad imagines lambendas aliis remittente. Vultus vero immane quantum poteſt fallere! et mirum, cur iſtam virginalem fere verecundiam, formamque modeſtam ac pulchram non viderint in Alcibiade. Nihilominus iteretur ſic quoque occaſione hujus tabulæ laudatiſſimum iſtud nomen, et ſic quoque, aliquid dicat, ſi nihil aliud, ſaltem, *O quantum eſt in rebus inane!* Gronov. Antiq. Tom. 3.

A.

A. PERSII FLACCI
VITA.

AULUS Perſius Flaccus natus eſt Volaterris in Hetruria, Fab. Perſico, et L. Vitellio Coſs. circa viceſimum Imperii Tiberii Cæſaris annum, a Chriſto paſſo fere ſecundum, patre Flacco Equite Romano, quem ſexennis amiſit, matre Fulvia Siſennia, in quam pietate fuit inſigni, quemadmodum et erga ſorores; illud initio Satyræ ſextæ fuſius declaratur, ad v. 6. verba hæc, *mihi nunc Ligus ora intepet*. Cum annorum eſſet duodecim venit Romam, ubi Remmium Palæmonem Grammaticum audivit, Rhetorem vero Virginium Flavium, aliis Flaccum. Annos natus ſexdecim operam dedit Annæo Cornuto Stoicæ Philoſophiæ anteſignano, quem etiam mirifice coluit, ab ipſo pariter amatus, ut patet ex Satyra quinta. Quin et ei legavit non mediocrem nummorum copiam, nimirum ſeſtertia centum, aut ſicut alii volunt, argenti facti pondo viginti, præter Bibliothecam ſuam, in qua numerant aliqui libros Chryſippi ſeptingentos. At Cornutus hos quidem accepit, pecuniam autem reliquit Perſii ſororibus, quas hæredes ille fecerat. Obiit ex ſtomachi vitio, in ipſo ætatis flore, anno ſcilicet vigeſimo octavo, aut non multo ſecus, et imperii Neronis circiter octavo, quicquid alii dicant, ipſeque Hieronym. quod egregie, ut omnia, Caſaubonus obſervat. Fuiſſe revera Perſium, ut Probus refert, verecundia vir-

ginali, animo ſincero, impenſe erudito, acri certe et vitiorum impatienti, et Lucilii et Horatii imitatorem aſſiduum, probant ſatis ejus Satyræ doctrina refertæ et Stoam ſapientes. De his porro id notandum, in antiquis membranis ſine ulla diſtinctione aliquando reperiri, quaſi liber eſſet unus et continuus, quod et agnoſcunt Priſcianus, Quinctilianus, aliique, dum non quidem Satyras Perſii, ſed librum appellant. In quibuſdam tamen, Satyræ duntaxat quinque numerantur, quarta ad tertiam adjuncta. Scripſerat juvenis, inquiunt, Prætextam fabulam, ὁδοιπορικῶν, librum unum, et alia quæpiam, ut aiunt veteres Gloſſæ; ſed abolevit ea Fulvia mater, ex conſilio Cornuti Præceptoris, qui etiam Satyras, antequam ederentur, recenſuit.

Ceterum quanquam videtur Perſius noluiſſe intelligi atque adeo debere negligi, ut aiebat D. Ambroſius, at quod ait magnus Scaliger, jam a nobis intelligitur, neque proinde negligendus a quoquam. Eccur enim ita laudatus fuiſſet a ſummis viris ille, ſi nec legi dignus eſſet? Teſtes ſint Euſeb. D. Hieron. S. Auguſt. Lactant. Quinctilian. et alii prope innumeri; ex Poetis autem Lucanus qui pariter, ut Perſius, Cornuti auditor fuit, ejus autem Poemata nunquam ſine admiratione et præconiis recitari audiebat, ut affirmat vetus interpres, quin exclamaret, hæc vera eſſe Poemata. Martialis autem poſteritati conſignavit Perſii memoriam his verſibus:

Sæpius in libro memoratur Perſius uno,
Quam levis in tota Marſus Amazonide.

AULI

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

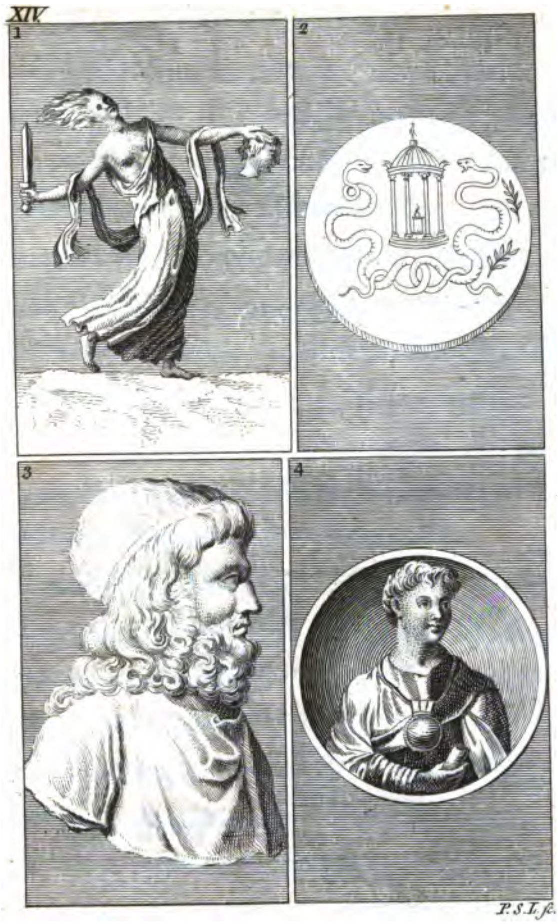
PROLOGUS.

NEC fonte labra prolui caballino:
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini; ut repente ſic Poëta prodirem.
Heliconiadaſque, pallidamque Pirenen
Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces. Ipſe ſemipaganus
Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum.
Quis expedivit pſittaco ſuum ΧΑΙΡΕ,
Picaſque docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis ingenîque largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Corvos poëtas et poëtrias picas
Cantare credas Pegaſeïum melos.

SATYRA I.

O Curas hominum! ô quantum eſt in rebus inane!
Quis leget hæc? min' tu iſtud ais? nemo hercule.
Nemo?
Vel duo, vel nemo. Turpe, et miſerabile. quare?
Ne mihi Polydamas, et Troïades Labeonem
Prætulerint. Nugæ. Non, ſi quid turbida Roma
Elevet, accedas: examenve improbum in illa
Caſtiges trutina: nec te quæſiveris extra.
Nam Romæ quis non? ah, ſi fas dicere! ſed fas
Tunc cum ad canitiem noſtrum iſtud vivere triſte
Aſpexi, et nucibus facimus quæcumque relictis
Cum ſapimus patruos, tunc, tunc ignoſcite. Nolo.
Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo, pexuſque, togaque recenti,
Et natalitia tandem cum ſardonyche albus,
Sede leges celſa, liquido cum plaſmate guttur
Mobile collueris, patranti fractus ocello.
Hic neque more probo videas, neque voce ſerena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, et tremulo ſcalpuntur ubi intima verſu.
Tun', vetule, auriculis alienis colligis eſcas?

Auriculis,

XIV.
1
2
3
4
P.S.I. ſc.

Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe!
Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, et quæ ſemel intus
Innata eſt, rupto jecore exierit caprificus?
En pallor, ſeniumque! o mores! uſque adeone
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulcrum eſt digito monſtrari, et dicier hic eſt.
Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe,
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna eſt,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus;
Phylidas, Hypſipylas, vatum et plorabile ſi quid,
Eliquat, et tenero ſupplantat verba palato.
Aſſenſere viri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix? non levior cippus nunc imprimit oſſa?
Laudant convivæ: nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo fortunataque favilla
Naſcentur violæ? rides, ait, et nimis uncis
Naribus indulges. An erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe: et cedro digna locutus,
Linquere nec ſcombros metuentia carmina nec thus?
Quiſquis es ô, modo quem ex adverſo dicere feci,
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
Quando hæc rara avis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra eſt.

Sed recti finemque extremumque eſſe recuſo
Euge tuum, et belle: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic eſt Ilias Acci
Ebria veratro: non, ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres; non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. Calidum ſcis ponere ſumen:
Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
Et verum, inquis, amo; verum mihi dicite de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas;
Nec linguæ, quantum ſitiat canis Appula, tantum.
Vos ô patricius ſanguis, quos vivere fas eſt
Occipiti cœco, poſticæ occurrite ſannæ.
Quis populi ſermo eſt? quis enim, niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leve ſeveros
Effundat junctura ungues? ſcit tendere verſum
Non ſecus, ac ſi oculo rubricam dirigat uno:
Sive opus in mores, in luxum, et prandia regum,
Dicere, res grandes noſtro dat muſa poëtæ.
Ecce modo heroas ſenſus afferre videmus
Nugari ſolitos Græce, nec ponere lucum
Artifices, nec rus ſaturum laudare, ubi corbes,
Et focus, et porci, et fumoſa Palilia fœno:

Unde

Unde Remus; ſulcoque terens dentalia, Quinti,
Cum trepida ante boves Dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. Euge poëta;
Eſt nunc, Briſeï quem venoſus liber Acci,
Sunt, quos Pacuviuſque, et verrucoſa moretur
Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quæriſne, unde hæc ſartago loquendi
Venerit in linguas? unde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia levis?
Nilne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire, decenter?
Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina raſis
Librat in antithetis: doctus poſuiſſe figuras
Laudatur. Bellum hoc: hoc bellum? an Romule ceves?
Men' moveat? quippe et cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum,
Plorabit, qui me volet incurvaſſe querela.
Sed numeris decor eſt, et junctura addita crudis.
Claudere ſic verſum didicit; Berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic coſtam longo ſubduximus Appennino.
Arma virum: nonne hoc ſpumoſum, et cortice pingui?
Ut ramale vetus prægrandi ſubere coctum.

Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?
Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo
Baſſaris, et lyncem Mænas flexura corymbis,
Evion ingeminat: reparabilis adſonat echo.
Hæc fierent, ſi teſticuli vena ulla paterni
Viveret in nobis? ſumma delumbe ſaliva
Hoc natat in labris; et in udo eſt Mænas, et Atys:
Nec pluteum cædit, nec demorſos ſapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis, ne majorum tibi forte
Limina frigeſcant: ſonat hic de nare canina
Litera. Per me equidem ſint omnia protinus alba.
Nil moror: euge, omnes, omnes, bene miræ eritis res.
Hoc juvat: hic, inquis, veto quiſquam faxit oletum.
Pinge duos angues: pueri, ſacer eſt locus, extra
Mejite. Diſcedo. Secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis.
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit; et admiſſus circum præcordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.
Men' mutire nefas, nec clam, nec cum ſcrobe, nuſquam?
Hîc tamen infodiam: vidi, vidi ipſe, libelle:
Auriculas aſini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo

Iliade,

Iliade. Audaci quicunque afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles,
Aſpice et hæc, ſi forte aliquid decoctius audis:
Inde vaporata lector mihi ferveat aure,
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere geſtit,
Sordidus; et luſco qui poſſit dicere, luſce;
Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus,
Fregerit heminas Aretî Ædilis iniquas:
Nec qui abaco numeros, et ſecto in pulvere metas
Scit riſiſſe vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, poſt prandia Callirhoën do.

SATYRA II.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum genio: non tu prece poſcis emaci,
Quæ niſi ſeductis nequeas committere Divis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuivis promptum eſt, murmurque humileſque
Tollere de templis, et aperto vivere voto. [ſuſurros
Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hoſpes;
Illa ſibi introrſum, et ſub lingua immurmurat: ô ſi
Ebullit patrui præclarum funus! et ô ſi
Sub

Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria, dextro
Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam! namque eſt ſcabioſus, et acri
Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor:
Hæc ſancte ut poſcas, Tyberino in gurgite mergis
Mane caput bis terve, et noctem flumine purgas.
Heus, age reſponde: minimum eſt quod ſcire laboro.
De Jove quid ſentis? eſtne, ut præponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio? an ſcilicet hæres,
Quis potior judex, pueriſve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio. Proh Jupiter! ô bone, clamet,
Jupiter! at ſeſe non clamet Jupiter ipſe?
Ignoviſſe putas, quia cum tonat, ocyus ilex
Sulphure diſcutitur ſacro, quam tuque domuſque?
An quia non, fibris ovium Ergennaque jubente,
Triſte jaces lucis, evitandumque bidental,
Idcirco ſtolidam præbet tibi vellere barbam
Jupiter? aut quidnam eſt, qua tu mercede Deorum
Emeris auriculas? pulmone, et lactibus unctis?
Ecce avia, aut metuens Divum matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque uda labella
Infami digito, et luſtralibus ante ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et ſpem macram ſupplice voto,

Nunc

Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in ædes.
Hunc optent generum rex et regina: puellæ
Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando vota; negato
Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit.
Poſcis opem nervis, corpuſque fidele ſenectæ:
Eſto, age: ſed grandes patinæ, tucetaque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Jovemque morantur.
Rem ſtruere exoptas cæſo bove, Mercuriumque
Arceſſis fibra. Da fortunare penates,
Da pecus, et gregibus fœtum. Quo, peſſime, pacto,
Tot tibi cum in flammis junicum omenta liqueſcant?
Attamen hic extis et opimo vincere farto
Intendit. Jam creſcit ager, jam creſcit ovile,
Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, et exſpes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti, incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, et pectore lævo
Excutias guttas, lætari prætrepidum cor;
Hinc illud ſubiit, auro ſacras quod ovato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitque illis aurea barba.
Aurum vaſa Numæ, Saturniaque impulit æra,
Veſtaleſque urnas, et Thuſcum fictile mutat.

O curvæ in terras animæ, et cœleſtium inanes!
Quid juvat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona Dîs ex hac ſcelerata ducere pulpa?
Hæc ſibi corrupto caſiam diſſolvit olivo;
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus;
Hæc baccam conchæ raſiſſe, et ſtringere venas
Ferventis maſſæ crudo de pulvere, juſſit.
Peccat et hæc, peccat; vitio tamen utitur. At vos,
Dicite pontifices, in ſacris quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalæ lippa propago;
Compoſitum jus, faſque animi, ſanctoſque receſſus
Mentis, et incoctum generoſo pectus honeſto?
Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo.

SATYRA III.

NEMPE hoc aſſidue? jam clarum mane feneſtras
Intrat, et anguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare Falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Jamdudum coquit, et patula pecus omne ſub ulmo eſt,
Unus ait comitum, Verumne? itane? ocyus adſit

Huc aliquis. nemon'? turgeſcit vitrea bilis:
Finditur: Arcadiæ pecuaria rudere credas.
Jam liber, et bicolor poſitis membrana capillis,
Inque manus chartæ, nodoſaque venit arundo.
Tum queritur, craſſus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infuſa vaneſcat ſepia lympha;
Dilutas queritur geminet quod fiſtula guttas.
O miſer! inque dies ultra miſer! huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
Et ſimilis regum pueris, pappare minutum
Poſcis, et iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur. Effluis amens;
Contemnere. Sonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet, viridi non cocta fidelia limo.
Udum et molle lutum es; nunc nunc properandus, et acri
Fingendus ſine fine rota. Sed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum et ſine labe ſalinum.
Quid metuas? cultrixque foci ſecura patella eſt.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis;
Cenſoremve tuum vel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus et in cute novi.
Non pudet ad morem diſcincti vivere Nattæ?
Sed ſtupet hic vitio, et fibris increvit opimum

Pingue;

Pingue; caret culpa; neſcit quid perdat, et alto
Demerſus, ſumma rurſus non bullit in unda.
Magne pater divûm ſævos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium, ferventi tincta veneno:
Virtutem videant, intabeſcantque relicta.
Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci?
Aut magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter cervices terruit; imus,
Imus præcipites, quam ſi ſibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Diſcere, ab inſano multum laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Jure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in votis, damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtæ collo non fallier orcæ;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
Quæque docet ſapiens braccatis illita Medis
Porticus, inſomnis quibus et detonſa juventus
Invigilat, ſiliquis et grandi paſta polenta.
Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
Surgentem dextro monſtravit limite callem.

Stertis

Stertis adhuc? laxumque caput, compage ſoluta,
Oſcitat heſternum, diſſutis undique malis?
Eſt aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris corvos teſtaque lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
Helleborum fruſtra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poſcentes videas. Venienti occurrite morbo:
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcite, ô miſeri, et cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, et quidnam victuri gignimur; ordo
Quis datus; aut metæ qua mollis flexus, et unde;
Quis modus argento; quid fas optare; quid aſper
Utile nummus habet; patriæ, chariſque propinquis
Quantum elargiri deceat; quem te Deus eſſe
Juſſit, et humana qua parte locatus es in re.
Diſce; neque invideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defenſis pinguibus Umbris;
Et piper, et pernæ, Marſi monumenta clientis,
Mœnaque, quod prima nondum defecerit orca.
Hic aliquis de gente hircoſa centurionum
Dicat; quod ſatis eſt, ſapio mihi; non ego curo
Eſſe quod Arceſilas, ærumnoſique Solones,
Obſtipo capite, et figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum et rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,

Ægroti

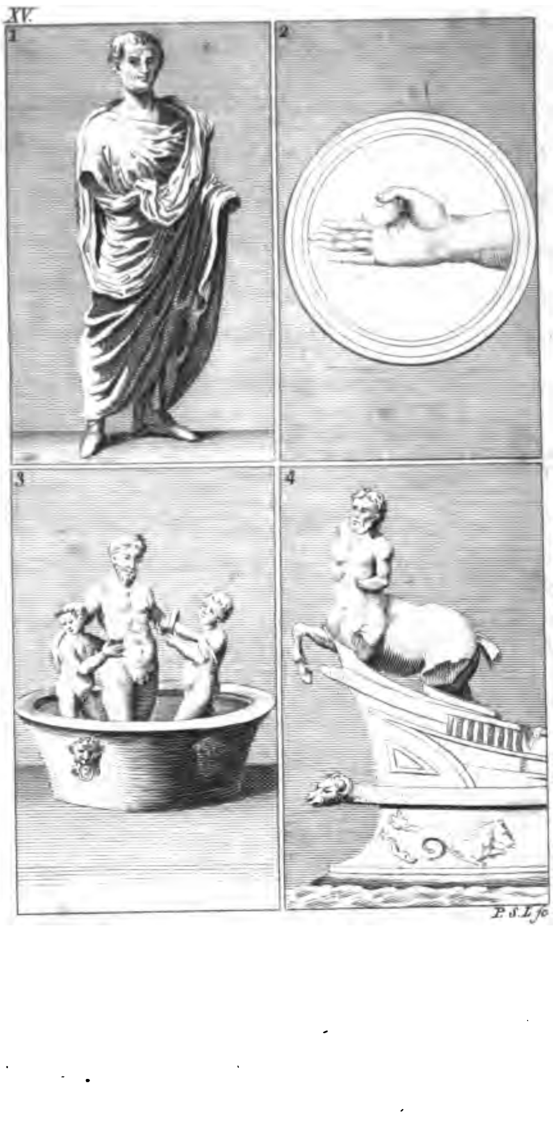
Ægroti veteris meditantes ſomnia: gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil poſſe reverti.
Hoc eſt quod palles? cur quis non prandeat, hoc eſt?
His populus ridet; multumque toroſa juventus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice; neſcio quid trepidat mihi pectus, et ægris
Faucibus exſpirat gravis halitus; inſpice ſodes;
Qui dicit medico, juſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,
De majore domo modicum ſitiente lagena,
Lenia loturo ſibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles. Nihil eſt. Videas tamen iſtud,
Quicquid id eſt: ſurgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles: ne ſis mihi tutor:
Jampridem hunc ſepeli: tu reſtas. Perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atque albo ventre lavatur,
Gutture ſulfureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque trientem
Excutit e manibus: dentes crepuere retecti:
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit: at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
Tange miſer, venas, et pone in pectore dextram:

Nil

Nil calet hic: ſummoſque pedes attinge, manuſque,
Non frigent. Viſa eſt ſi forte pecunia, ſive
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? poſitum eſt algente catino
Durum olus, et populi cribro decuſſa farina.
Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta.
Alges, cum excuſſit membris timor albus ariſtas;
Nunc face ſuppoſita ferveſcit ſanguis, et ira
Scintillant oculi: diciſque faciſque, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus juret Oreſtes.

SATYRA IV.

REM populi tractas? (barbatum hoc crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ.)
Quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox,
Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles.
Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Majeſtate manus. Quid deinde loquere? Quirites,
Hoc, puto, non juſtum eſt; illud male; rectius iſtud.
Scis etenim juſtum gemina ſuſpendere lance
Ancipitis libræ: rectum diſcernis, ubi inter

XV.
1
2
3
4
P. S. L. fe.

Tu cum maxillis balanatum gauſape pectas,
Inguinibus quare detonſus gurgulio exſtat?
Quinque palæſtritæ licet hæc plantaria vellant,
Elixaſque nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.
Cædimus, inque vicem præbemus crura ſagittis.
Vivitur hoc pacto: ſic novimus. Ilia ſubter
Cæcum vulnus habes; ſed lato balteus auro
Protegit: ut mavis, da verba, et decipe nervos,
Si potes. Egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? viſo ſi palles, improbe, nummo;
Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum;
Si puteal multa cautus vibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Reſpue quod non es; tollat ſua munera cerdo;
Tecum habita; et noris quam ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA V.

VATIBUS hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina centum;
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda tragœdo;
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc? aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?

Grande locuturi nebulas Helicone leguntọ:
Si quibus aut Procnes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Fervebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos; nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum grave cornicaris inepte;
Nec ſtloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris, junctura callidus acri,
Ore teres modico, pallentes radere mores
Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas: menſaſque relinque Mycenis
Cum capite et pedibus; plebeiaque prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur: tibi nunc, hortante Camœna,
Excutienda damus præcordia; quantaque noſtræ
Pars tua ſit, Cornute, animæ, tibi dulcis amice,
Oſtendiſſe juvat. Pulſa, dignoſcere cautus
Quid ſolidum crepet, et pictæ tectoria linguæ.
His ego centenas auſim depoſcere voces,
Ut, quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura; totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit;

Cum

Cum blandi comites, totaque impune Subura
Permiſit ſparſiſſe oculos jam candidus umbo:
Cumque iter ambiguum eſt, et vitæ neſcius error
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos
Socratico, Cornute, ſinu: tunc fallere ſolers
Appoſita intortos extendit regula mores;
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit ſub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Unum opus et requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo
Conſentire dies, et ab uno ſidere duci:
Noſtra vel æquali ſuſpendit tempora Libra
Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora
Dividit in Geminos concordia fata duorum:
Saturnumque gravem noſtro Jove frangimus una.
Neſcio quod, certe eſt, quod me tibi temperat, aſtrum.
Mille hominum ſpecies, et rerum diſcolor uſus:
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, et pallentis grana cumini:
Hic ſatur irriguo mavult turgeſcere ſomno;

Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem eſt putris; ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
Tum craſſos tranſiſſe dies, lucemque paluſtrem,
Et ſibi jam ſeri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impalleſcere chartis;
Cultor enim juvenum, purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea. Petite hinc, juveneſque, ſeneſque,
Finem animo certum, miſeriſque viatica canis.
Cras hoc fiet. Idem cras fiet. Quid? quaſi magnum,
Nempe diem, donas? ſed cum lux altera venit,
Jam cras heſternum conſumpſimus. Ecce aliud cras
Egerit hos annos, et ſemper paulum erit ultra.
Nam quamvis prope te, quamvis temone ſub uno,
Vertentem ſeſe fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras, et in axe ſecundo.
Libertate opus eſt; non hac qua quiſque Velina
Publius emeruit, ſcabioſum teſſerula far
Poſſidet. Heu ſteriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit! hic Dama eſt, non treſſis agaſo,
Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama. Papæ! Marco ſpondente, recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub judice palles?
Marcus dixit; ita eſt: aſſigna, Marce, tabellas.

Hæc

Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet ut volo vivere: non ſum
Liberior Bruto? mendoſe colligis, inquit
Stoïcus hic, aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio; licet illud, et, ut volo, tolle.
Vindicta poſtquam meus a prætore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunque voluntas,
Excepto ſiquid Maſuri rubrica vetavit?
Diſce; ſed ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
Non prætoris erat ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atque uſum rapidæ permittere vitæ.
Sambucam citius caloni aptaveris alto.
Stat contra ratio, et ſecretam garrit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum naturaque continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inſcitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen; vetat hoc natura medendi.
Navim ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta, periſſe
Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo
Ars dedit? et veri ſpeciem dignoſcere calles,
Ne qua ſubærato mendoſum tinniat auro?

Quæque ſequenda forent, et quæ vitanda viciſſim;
Illa prius creta, mox hæc carbone, notaſti?
Es modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis?
Jam nunc adſtringas, jam nunc granaria laxes,
Inque luto fixum poſſis tranſcendere nummum;
Nec glutto ſorbere ſalivam Mercurialem?
Hæc mea ſunt, teneo, cum vere dixeris; eſto
Liberque ac ſapiens, prætoribus ac Jove dextro.
Sin tu, cum fueris noſtræ paulo ante farinæ,
Pelliculam veterem retines, et fronte politus
Aſtutam vapido ſervas ſub pectore vulpem;
Quæ dederam ſupra, repeto, funemque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio: digitum exere, peccas.
Et quid tam parvum eſt? ſed nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis brevis ut ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas; nec cum ſis cætera foſſor,
Tres tantum ad numeros ſatyri moveare Bathylli.
Liber ego. Unde datum hoc ſumis, tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I puer, et ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.
Si increpuit, ceſſas, nugator? ſervitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinſecus intrat,
Quod nervos agitet? ſed ſi intus et in jecore ægro
Naſcuntur domini, quî tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica et metus egit herilis?

Mane,

Mane, piger, ſtertis: ſurge, inquit avaritia; eja.
Surge. Negas. Inſtat, ſurge, inquit. Non queo. Surge.
Et quid agam? rogitas? ſaperdas advehe Ponto,
Caſtoreum, ſtuppas, ebenum, thus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper e ſitiente camelo.
Verte aliquid; jura. Sed Jupiter audiet. Eheu!
Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi vivere cum Jove tendis.
Jam pueris pellem ſuccinctus et œnophorum aptas:
Ocyus ad navem. Nil obſtat, quin trabe vaſta
Ægæum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moneat. Quo deinde, inſane, ruis? quo?
Quid tibi vis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non exſtinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro? Vejetanumque rubellum
Exhalet vapida læſum pice ſeſſilis obba?
Quid petis? ut nummi, quos hîc quincunce modeſto
Nutrieras, peragant avidos ſudore deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia. Noſtrum eſt
Quod vivis. Cinis, et manes, et fabula fies.
Vive memor lethi, fugit hora. Hoc, quod loquor, inde eſt.
En, quid agis? duplici in diverſum ſcinderis hamo.
Hunccine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet,
Ancipiti obſequio dominos, alternus oberres.

Nec

Nec tu, cum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris
Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi,
Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ.
Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc; an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcœnum frangam, dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores exſtincta cum face canto?
Euge puer, ſapias. Dîs depellentibus agnam
Percute. Sed cenſen' plorabit, Dave, relicta?
Nugaris: ſolea, puer, objurgabere rubra.
Ne trepidare velis, atque arctos rodere caſſes.
Nunc ferus et violens: at ſi vocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accerſor, et ultro
Supplicet, accedam? ſi totus et integer illinc
Exieris, nec nunc. Hic hic, quem quærimus, hic eſt:
Non in feſtuca, lictor quam jactat ineptus.
Jus habet ille ſui, palpo quem ducit hiantem
Cretata ambitio? vigila, et cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra ut Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes. Quid pulcrius? at cum
Herodis venêre dies, unctaque feneſtra
Diſpoſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,

Por-

Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino:
Labra moves tacitus, recutitaque ſabbata palles.
Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto:
Hinc grandes Galli, et cum ſiſtro luſca ſacerdos,
Incuſſere Deos inflantes corpora, ſi non
Prædictum ter mane caput guſtaveris allî.
Dixeris hæc inter varicoſos centuriones,
Continuo craſſum ridet Vulfenius ingens;
Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

SATYRA VI.

ADmovit jam bruma foco te, Baſſe, Sabino?
Jamne lyra, et tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
Mire opiſex numeris veterum primodia rerum,
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinæ;
Mox juvenes agitare jocos, et pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes. Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, et multa littus ſe valle receptat.
Lunaï portum eſt operæ cognoſcere, cives.
Cor jubet hoc Ennî, poſtquam deſtertuit eſſe
Mœonides Quintus pavone ex Pythagoreo.
Hic ego ſecurus vulgi, et quid præparet auſter

In-

Infelix pecori ſecurus et, angulus ille
Vicini noſtro quia pinguior; et ſi adeo omnes
Diteſcant orti pejoribus, uſque recuſem
Curvus ob id minui ſenio, aut cœnare ſine uncto,
Et ſignum in vapida naſo tetigiſſe lagena.
Diſcrepet his alius. Geminos, horoſcope, varo
Producis genio. Solis natalibus, eſt qui
Tingat olus ſiccum muria vafer in calice empta,
Ipſe ſacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. Utar, ego utar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdarum noſſe ſalivam.
Meſſe tenus propria vive, et granaria, fas eſt,
Emole; quid metuas? occa, et ſeges altera in herba eſt.
Aſt vocat officium: trabe rupta, Bruttia ſaxa
Prendit amicus inops; remque omnem ſurdaque vota
Condidit Ionio; jacet ipſe in littore, et una
Ingentes de puppe Dei; jamque obvia mergis
Coſta ratis laceræ. Nunc et de ceſpite vivo
Frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
Cœrulea in tabula. Sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
Oſſa inodora dabit; ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiæ, neſcire paratus.
Tune bona incolumis minuas? ſed Beſtius urget

Doc-

Doctores Graios. Ita ſit, poſtquam ſapere urbi
Cum pipere et palmis, venit noſtrum hoc maris expers,
Fœniſecæ craſſo vitiarunt unguine pultes.
Hæc cinere ulterior metuas? at tu, meus hæres
Quiſquis eris, paulum a turba ſeductior audi.
O bone, num ignoras? miſſa eſt a Cæſare laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis, ac jam poſtibus arma,
Jam chlamydes regum, jam lutea gauſapa captis,
Eſſedaque, ingenteſque locat Cæſonia Rhenos:
Dîs igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco. Quis vetat? aude.
Væ, niſi connives. Oleum artocreaſque popello
Largior; an prohibes? dic clare. Non adeo, inquis.
Exoſſatus ager juxta eſt. Age, ſi mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum ſupereſt: accedo Bovillas,
Clivumque ad Virbî: præſto eſt mihi Manius hæres,
Progenies terræ. Quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,
Unum etiam, terræ eſt jam filius, et mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius: venio Deus huc ego, ut ille

Pin-

Pingitur. An renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ. Minui mihi; ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt. Ubi ſit, fuge quærere, quod mihi quon-
Legarat Tadius, neu dicta repone paterna. [dam
Fœnoris accedat merces; hinc exime ſumptus,
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,
Unge, puer, caules. Mihi feſta luce coquatur
Urtica, et fiſſa fumoſum ſinciput aure,
Ut tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis,
Cum moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patriciæ immeïat vulvæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua: aſt illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare; atque excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues plauſiſſe cataſta.
Rem duplica. Feci; jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies, redit in rugam. Depinge ubi ſiſtam,
Inventus, Chryſippe, tui finitor acervi.

FINIS.

LECTIONES VARIANTES JUVENALIS.

Sat. ỳ.

I. 10. Furtive devehat.

57. Sternere naſo.

74. Eſſe aliquid.

106. Purpura majus.

155. Teda lucebit.

157. Et latus mediam ſulcus deducit arenam, *Edit.* Paris 1446. *et ſic Lipſius*, neque enim aliter intelligas.

168. —Tecum prius ergo voluta
Hæc; animante tuba galeatum ſero.

II. 8. Frontis nulla fides.

10. Inter Sotadicos.

38. Ad quem ſubridens.

80. Prurigine porci. *Turneb.*

94. Oblita producit.

116. Abrumpere carnem.

146. Paulliſque minoribus.

147. Ipſum admoneas.

III. 36. —Verſo pollice vulgus, Quum libet.—

82. Cœnabit.

91. Illa ſonat. *Conjectura.*

112.

SAT. [illegible].

112. Aulam reſupinat.
210. Fruſtra rogantem.
218. Phæcaſianorum.
238. Somnos urſis.
300. Pugnis contuſus. *Conject.*
322. Auditor gelidos.

IV. 1. Criſpinus adeſt. *Cod. MS.*
25. Hoc pretio ſquamæ?
33. Faria de merce. *Pithæus.*
34. Licet et conſidere.
43. Torrentis ad oſtia.
60. Utque lacus ſuberant.
96. Gladiis tam deſtinata. *Ed. Par.*

V. 1. Sic te propoſiti nondum pudet? *Lub.*
10. Quin poſcis? Ita *Lub. aliique*; ſed non ſat video ſenſum aut ſtructuram.
80. Longo diſtinguat.
91. Quod tutos, &c. hic verſus in *vetuſtiſs. exemp.* deeſt.
96. Nec patimur.
105. Torpente cloaca. *Rutgerſius.*
155. Hirſuto Capella.
169. Stricto pane jacetis.

VI. 78. Figantur pulpita. *Lub.*

172.

SAT. ℣.

172. Et tu depone.

182. Inque die. *conject.* aliud enim in diem, aliud in die.

187. Turpe minus. *Lub.*

204. Et ſculpto. *Turneb.*

292. Ulciſcimur orbem.

362. Recidivus pullulet. *Cod. MS.*

370. Raduntur medicis.

384. Nominis alti.

414. Exhortata ſolet.

429. Aut lata Falernum.

482. Tranſverſa diei.

533. Deroſor Anubis. *conject.* nam et alias *latrator Anubis.*

537. Serpens illius lachrymis.

558. Formidandus Othoni.

584. Et inde *al.* Indus.

595. Et quæ homines.

652. At ſimilis. *conject.*

657. Inviſam et fatuam.

VII. 20. Huc agite. *Lub.*

60. Contingere mœſta.

65. Pectora veſtra.

96. Tunc utile.

SAT. ỷ.

99. Petitur plus temporis.
100. Nullo quippe modo. *Vet. MS.*
105. Quod tecto.
109. Acrior illo. *conject.*
120. Bulli. i. e. piſces. *Dinæi lib.*
129. Matho dejicit.
139. Fidimus eloquio? *al.* ut redeant.
142. Poſita an ſit ſella. *conject.*
193. Et joculator. *quid.*
214. Quem toties.

VIII. 8. Famoſos equitum.
33. Parvam extortamque.
43. Et te conciperet. *conject.*
61. Venit de germine.
67. Trito ducunt.
90. Exhauſta medullis.
125. Non eſt ſententia; verum eſt.
133. Promethea pingas.
157. Hipponam.
167. Lateranus ad illos.
190. Tranſcurria. *Scaliger.*
199. Et illud. *Cod. ant.*
204. Poſtquam librata.
207. Cedamus tunicæ.

SAT. ℣.

225. Ad pulpita ſaltu.

239. In omni monte.

IX. 25. Celebrare ſolebas. *Grang.*

26. Quodque taceo, atque. *Lubin.*

53. Fœmineis tractat. *Grang.*

61. Matre, et caculis. *Par. fol.*

106. Taceant omnes.

138. Exornare corona.

139. Quando ego fiam aliquid? *conj.*

X. 7. Operantibus ipſis. i. e. ſacrificantibus. *vet. Cod.*

32. Unde ille, illi. *conject.*

70. Quibus indiciis.

73. Turba tremens.

81. Pana et Circenſes.

83. Fugit ocius. *conject.*

93. Anguſta Caprearum.

94. Certæ pila cohortis. *Cod. quid.*

150. Altoſque elephantos.

154. Ultra perdere.

162. Libeat jugulare. *conj.*

171. Intraverit urnam. *i. e.* ſepulchrum. *Dorleans.*

291. Cur tamen hos tu. *Lub.*

300. Vultumque modeſtum.

SAT. X.

320. Eruet omnem. *Cod. vet.*

365. Nullum numen abeſt.

XI. 6. Dumque ardens ſanguine.

95. Mobile fulcrum. *Conjec. Dempſteri.*

106. Clypeo venientis.

116. Velatus Jupiter. *Cod. ant.*

193. Prædo caballorum.

XII. 18. Denſis cœlum abſcondente tenebris.

23. Pontica ſurgit.

61. Accipe ſumendas.

81. Tum ſtagnante ſinu. *Lub.*

92. Operatur feſta.

113. Victima ſola.

XIII. 4. Fallacis urnam.

28. Nunc ætas agitur.

65. Miranti ſub aratro.

86. Fortunæ jam lapſibus. *Cod. ant.*

140. Te nunc delicias.

142. Nos vilis populus. *quid.*

165. Madidos torquentem in cornua cirros. *Salmaſ.*

220. Terroribus. *conj.*

226. Ut vindicet. *Lub.*

XIV. 2. Maculam hæſuram.

SAT. [illegible].

34. Queis mente benigna. *conj.*

45. Procul hinc, procul ite. *conj.*

62. Hic lavet argentum.

67. Emundat ſervulus. *conj.*

92. Agitat Centronius. *Lub.*

97. Cœli lumen. *Lub.*

122. Viam peragant. *Lub.*

152. Quæ fœdæ, quam fœda eſt. *conj.*

176. Indomiti cenſus.

208. Repentibus aſſæ.

266. Rectum percurrere funem. *conj.* quid ſit *rectum deſcendere*, neſcio.

289. Diſtinguitur una. *al.* uda.

293. Piperiſque coemptor.

XV. 7. Illic eluros, i. e. feles. *Brodæi conj.*

58. Ora genis. *conj.*

75. Præſtant inſtantibus Ombis. *quid.*

76. Tentyra Pampæ.

XVI. 21. Efficiunt curabilis.

24. Tot caligatos.

LECTIONES VARIANTES PERSII.

PROLOG. ℣. 12. Refulgeat nummo.

SAT. ℣.

I. 6. Appula, tantæ.
9. Ad canitiem, et noſtrum.
28. Et pulcrum eſt. *conj.*
69. Afferre docemus.
84. Quin trepidum.
86. Doctas poſuiſſe.
107. Rodere vero. *conj.*
111. Euge omnes, etenim. *Cod. MS.*
121. Vide hic, vidi ipſe. *conj.*
128. Poſcit dicere.

II. 13. Impello expungas. *conj.*
14. Conditur uxor.
17. Nimium eſt.
36. Tunc Licini. *conj.*
41. Poſcit opem nervis. *conj.*
48. Vincere furto.

III. 12. Tum querimur.
23. Lutum eſt. *conj.*
38. Invideant. *Lub.*
44. Tangebam parvus. *al.* tingebam.

Sat. III.

68. Metæ quam, et unde.
80. Figentes lumina terræ. *conj.*
89. Faucibus exſudat.
90. Quid dicit medicus. *conj.*
104. Litatus amomis.

IV. 9. Puta. *Priſcian.*
19. En! ſpecta. *Marcilius.*
33. Et fricas in cute. *conj.*
51. Reſpice quod non es.
52. Ut noris. *conj.*

V. 15. Ore teris. *MS.*
38. Oſtendit regula.
40. Artificiſque tuo. *Lub.* et *Cauſ.*
74. Scabroſum.
78. Momento temporis. *conj.*
124. Hoc ſentis. *conj.*
140. Jam puer is. *conj.*
150. Pergant ſudare.

VI. 2. Et tritæ.
3. Primordia vocum. *MS.*
77. Paviſſe cataſta.
79. Depunge ubi ſiſtam.

NOTÆ AD JUVENALIS SATYRAS.

AD SATYRAM I.

VER. 4. *Ingens Telephus.* Prolixa de Telepho Tragœdia.

6. *Scriptus et in tergo.* Quod præter ſolitum erat; cum in interiori tantum parte ſcriberentur libri.

7. *Lucus Martis.* *Flavius* legit *luctus Martis* ut per id exprimatur bellum Trojanum quod ſcripſit Nero.

14. *Exſpectes eadem.* Fabularum deliria, eaſdem nugas. *Grang.*

21. *Et placidi rationem.* MSS. haud infimæ notæ habet *placiti*, i. e. propoſiti.

31. *Nova lectica.* Cum ſale τὸ *nova*, ut qui antea pedes ambularet. *Grang.*

47. *Inani judicio.* *Inane* judicium appellat quod Provincialibus nihil profuerit, quum eis pecunia non ſit reſtituta, ſed in ærarium delata. *Britannicus.*

49. *Bibit et fruitur. Dîs iratis at &c.* ſic interpungit *Grang.*

51. *Venu-*

51. *Venuſina lucerna.* *Lucernam* dicit, quia ſatyrici ad omnium vitia, quaſi lucernam admovent, et ut adurant, et ut oſtendant crimina: *Venuſinam* autem ideo, quia hæc fuit civitas Horatii. *Vet. Schol.*

58. *Curam cohortis.* Militum tribunatum: *Vet. Schol. i. e.* mil. 420 ait *Lipſ.*

62. *Amicæ lacernatæ.* *Amicam lacernatam* genere fœminino Poeta appellavit, ac ſi diceret *amicæ maſculæ*; hoc eſt, *amicæ* quæ omnino vir erat; nam *lacerna* veſtis eſt virilis. *Britannicus.*

68. *Exiguis tabulis.* Hæres ex aſſe non adhibita multa ſcriptione.

78. *Prætextatus adulter, i. e.* puer adhuc, nam prætexta veſtis fuit puerorum,

95. *Nunc ſportula primo.* Ergo non tempore Domitiani hæc Satyra ſcripta eſt; ille etenim cœnam rectam revocavit.

127. *Ipſe dies.* ironicos.

128. *Juriſque peritus Apollo.* Facete poeta *peritum juris* Apollinem nominavit, quaſi qui aſſidue lites audiendo juris peritus eſſet factus. *Britan.*

131. *Cujus ad effigiem &c.* Ad cujus imaginem non tantum licitum mejere, ſed etiam oletum facere. Sic *Interpretes:* ſed contra mentem Authoris, qui Ægyptii hujus ſtatuam ſanctam haberi dicit, ut ne quidem ad

ad eam *mejere* auderent, tanquam ſi fuiſſet ſtatua Principis. *Grang.*

146. *Iratis amicis. i. e.* quia ſit mortuus inteſtatus, nam ſupra, *inteſtata* ſenectus.

149. *Utere velis.* Hortatur ſeipſum Poeta ad ſcribendum.

154. *Quid refert &c.* Tutum fuit Lucilio libere loqui et ſcribere, ut parvi penderit iraſceretur ne Mutius Scævola an non. *Pone Tigellinum:* verum modo, ſi volueris hominem gratum Imperatori notare, qualis fuit Tigellinus Neroni, non erit tutum. *Britan.*

AD SAT. II.

Ver. 3. *Et Bacchanalia vivunt. Bacchanalia vivere* Helleniſmus eſt: qua ratione Tertull. dixit, qui cœca vivunt. *Grang.*

5. *Perfectiſſimus horum.* Exiſtimat ſe perfectiſſimum, modo ſibi emerit ſtatuam, aut Ariſtotelis, aut alterius Philoſophi ad bibliothecæ ſuæ exornationem. *Britan.*

9. *Triſtibus obſcœnis.* Philoſophis, qui triſtitiam vultu profitentur, intus autem impudici ſunt. *Grang.*

18. *Simplicitas miſerabilis.* Digna lachrymis et commiſeratione. Sic Virgilio *miſerabilis Orpheus* dicitur. *Grang.*

20. *Verbis Herculis. i. e.* grandibus ac magnificis.

25. *Quis*

25. *Quis cælum terris non miſceat?* Quis præ novitate attonitus non exclamet, ut Staſimus Plautinus.

Mare, terra, cælum, dî veſtram fidem! Grang.

29. *Qualis erat nuper.* Satyra ſcripta ſub Nerva aut Trajano, contra ſententiam biographi.

30. *Leges amaras. i. e.* contra adulteria.

97. *Cærulea indutus ſcutulata.* Quæ *ſcutulata* veſtis dicitur, poſteriorum temporum criticis magnam diſceptandi anſam præbuit: ſtatim de vocis etymologia inquiritur. *Turnebus* eam a voce *ſcutum* educit; *Salmaſius* Turnebum confutat, eo nixus argumento quod in voce *ſcutum* prima ſyllaba producitur, cum contra in voce *ſcutulata* prima ſit brevis, quare mavult illam ex voce σκυτάλη *virga* educere, exiſtimatque illarum veſtium texturam virgas expreſſiſſe.

98. *Et per Junonem.* De molli effœminatoque hic loquitur; ideo recte quod mulieri conveniebat, ei attribuit: non per *Jovem,* ſed *Junonem* jurat.

109. *Mæſta Cleopatra.* Innuit Cleopatram ſenſu calamitatis et ancipitis fortunæ tactam fuiſſe, licet laſciva eſſet; at non ita Otho.

119. *Dictum FELICITER!* unde, apud Ter. e contra, quæ res illi *vortat male,* ubi de nuptiis in Phor.

120. —*ingens*

Cæna ſedet: gremio jacuit &c.

Pithæus

Pithæus diſtinguendum ſic eſſe putat. *Lipſius* longe aliter; ſic ſcilicet

—ingens

Cæna, ſed et gremio &c. admiratus quid eſſet *cænam ſedere*, niſi ſi cœnam pro convivis ipſis accepit. *Jacuit nupta.* Quamvis ſoliti fuiſſent viri diſcumbere, mulieres tamen ut plurimum ſedebant; quia turpis viſus eſt in muliere accubitus.

130. *Nec terram cuſpide pulſas. Lipſ.* dicit ſe vidiſſe *MSS.* in quo, *nec tempora cuſpide pulſas*, erat ſcriptum; moremque fuiſſe militarem haſtis ſcuta galeamque concutiendi in ira. *Grang.*

134. *Quid quæris?* Quare id a me exigis quaſi non intelligas per *officii* nomen, *officium nuptiale. Grang.*

147. *Ad podium ſpectantibus. Podium* muri pars projectior et prominentior ante ſpeculorum gradum, ut bene *Lipſ.* lib. de Amphit. p. 11. Ad hoc *podium* ſpectare ſoliti primi e ſenatu, qui proprie ad *podium ſpectare* dicebantur. *Grang.*

AD SAT. III.

Ver. 11. *Madidamque Capenam.* Ad portam *Capenam* Romæ juxta ædem Martis erat lapis dictus *Manalis*, unde *madidam Capenam*; etſi alii dicunt vocatam *madidam* ob fontes, qui ibi plurimi. *Gronov.*

15. *Mer-*

15. *Mercedem pendere.* Nam penſo ære, et non numerato debita ſolvebant. *Britan.*

16. *Mendicat ſylva &c. Sylva, i. e.* Judæi in unaquaque ſylvæ arbore cum miſerrima familia pernoctantes, mane in urbem eunt mendicatum. *Grang.*

19. *Numen aquæ.* Nullus enim fons ſine *divinitate.*

61. *Græcam urbem.* Romam, in qua *Græcis* moribus vivitur. *Grang.*

64. *Gentilia tympana.* Quoniam inventa fuerunt in Syria. *Grang.*

67. *Sumit trechedipna.* Veſtem endromidem, quæ a *curſu* et *cæna* nomen habet. *Grang.*

108. *Si trulla inverſo &c.* Id eſt, ſi *trullam* vini ebibit, ita ut fundum everterit, et epoto toto vino labiis ſugens crepuerit, et ſtrepitum dederit. *Turneb.*

114. *Tranſi Gymnaſia.* Notanda lectio; *i. e.* migra ad Gymnaſia. *Lubin.*

116. *Stoicus occidit &c.* Non ipſemet, ſed fuit cauſa falſo ſuo teſtimonio cur occideretur. *Grang.*

139. *Servavit trepidam. Jac. Nichol. Loenſis* legit *tepidam*; ſed trepidam σατυρικώτερον quiddam ſapit. *Farnab.*

168. *Quod turpe negavit.* Corrige, *negabit*, error natus ex affinitate literæ V, et B, extremis reipublicæ temporibus, ut videre eſt in *Pandect. Florentinis.* Vetus

igitur

igitur ſenſus eſt: Romæ pudet cœnare fictilibus, qui ſi ſubito transferretur ad Marſos, aut Sabellos populos, neutiquam puderet. *Grang.*

177. *Æquales habitus illic.* In Italia extra Romam.

187. *Plena domus libis venalibus.* Neque tantum danda munera ſervis, ſed et dominis, quæ illico vendunt. Ita interpretantur qui legunt *libis venalibus*. At mea ſententia repone *genialibus*; natali enim die ſolebant mittere munera iis qui natalem ſuum celebrant. *Grang.* Hanc lectionem recepit *Henninnius*.

207. *Opici mures.* Per luſum dicit, quaſi rudes et barbati, nec qui Latine ſciant. *Britan.*

238. *Somnum Druſo. Britannicus* ex conjectura legit *urſo* quod urſi ſomnolenti ſint.

244. *Obſtat unda prior. Unda* pro populo, ad modum undæ diffluens; niſi legendum potius *turba prior. Lubin.*

265. *Novitius horret.* Neſcius inferni moris.

278. *Qui nullum forte cecidit.* Lego *quia nullum, i.e.* quia ille nocte neminem percuſſit, dormire non poteſt. *Lubin.*

281. *Ergo aliter non potuit dormire?* lego cum interrogatione: et puto eſſe Poetæ verba Umbritium alloquentis, cui Umbritius reſpondet, quoſdam Romæ eſſe qui ex rixis ſomnum capiant. *Grang.*

AD

AD SAT. IV.

Ver. 16. *Æquantem ſane.* Hoc friget: forte legendum *inſane*, hoc eſt, inſano pretio. Sic *inſania menſarum* apud Plin. eſt inſani ſumptus, quos faciunt in citreis menſis emendis. *Graev.*

33. *Fracta de merce.* Non integra, ſed quos minutatim venderet more viliſſimi cetarii. *Britan.*

36. *Præſit dixiſſe puellus.* Quæ debent eſſe anus.

48. *Diſperſi pratinus alga.* *Alga* pro litore poni Judæus Apella credat, non ego. Cenſeo ſcribendum *alni inquiſitores*, hoc eſt navium naufragrarum et diſperſarum inquiſitores, quales erant Palfurius et Armillatus. *Graev.*

57. *Quartanam ſperantibus.* *Sperantibus* pro *timentibus* accipiunt omnes. Mallem autem exponere *ſperantibus* propria verbi ſignificatione. Scimus enim ſcriptum eſſe a *Celſo* quartanam neminem jugulare, et plerumque fieri, ut ægrotantes cupiant febrim, quam cotidie patiuntur, in quartanam commutari. Itaque autumnali tempore *ſperant*, quo ſit febrium commutatio. *Ptolemæus Flavius.*

69. *Quid apertius? et tamen illi ſurgebant criſtæ.* Quid manifeſtius eſſe poteſt quam hunc piſcem capi voluiſſe, ut a te comederetur? Et tamen illi rhombo criſtæ vel pinnæ in tergo inſurgebant præ indignatione

quod

quod captus eſſet, in judicium quod capi noluerit, et a tanto tyranno et monſtro abſumi. Verum ſequens explicatio concinnior: hac piſcatoris turpi adulatione nihil potuiſſe eſſe apertius et manifeſtius; et tamen Domitianus adeo ſtolidus erat, ut hac tam frigida adulatione elatus et ſuperbus animum attolleret, falſaque laude intumeſceret. *Lubin.*

103. *Barbato imponere regi.* Simplicibus moribus; ſic enim proverbio appellabant homines ruſticanæ veritatis, et ſimplices, *barbatos. Grang.*

116. *A ponte ſatelles.* Poſitum more adjectivi quod pauci notarint. Obſervandum in primis eadem forma dicendi qua dicitur, *a ſecretis &c.*

122. *Ad vélaria raptos.* Interpretes hic non audio qui *velaria* locum eſſe afferunt ubi vela reconduntur. Imo, aliam ego lucem do, et ita capio: quaſi laudarit et ſtupuerit adulator ille, quod ludis gladiatoriis, pueri e pegmate ſubito in altum, occulta quadam machina rapti ſint, et ad *vela* ipſa. Sane recepti in Amphitheatris tales luſus, taleſque raptus. *Vid. Admir. Rom. Tom.* 2.

149. *Anxia præcipiti &c.* Adverſa, pennis epiſtolæ additis, ſicut proſpera aureis ramis ſignificabantur, et nuntiabantur. *Dempſt. Cælius Rodiginus* ad *celeritatem* refert. lib. 2. cap. 20. nam altius et citius in animum

mum deſcendunt adverſa, quam felicia, acriuſque ac vehementius torquent.

153. *Cerdonibus.* Videtur hac voce Chriſtianos tangere; neque enim diu perſecutioni quam in eos inceperat, ſupervixit. *Henninnius.*

AD SAT. V.

Ver. 2. *Aliena quadra.* Quare autem *quadra* pro impenſa *Scalig.* ad Moretum late explicat. *Quadra* enim pro pane qui in *quadras* diſpertiri ſolebat: unde Romanis dicti *panes quadrati* ut notat *Athenæus.*

3. *Iniquas ad menſas. Iniquæ menſæ* ſunt, in quibus non eædem epulæ domino et convivis apponuntur, nec idem vinum datur. *Brodæi Miſcell.*

10. *Tam jejuna fames &c.* His verbis nullam ſubeſſe ſententiam facile videbunt, qui animum advertent, idque librariorum culpa. Juvenalis manus fuit, *tam jejuna fames? quin poſcis, honeſtius illic et tremere.* Fameſne tanta eſt ut illas patiaris contumelias? Quin mendicas in ponte aut crepidine: honeſtius eſt illic frigus pati, et ſordido pane veſci, quam in menſa divitum tam indigna pati. *Quin* legendum eſſe viderunt alii quoque. *Græv.*

89. *Canna Micipſarum.* Duos verſus qui proxime ſequuntur, hoc ordine ſcripſerat Juvenalis:

O *Quod*

Quod tutos etiam facit a ſerpentibus Afros,
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur. Rigaltius.

112. *Ut cænes civiliter.* *Cænare civiliter* eſt, cum idem omnes cœnant. *Grang.*

120. *Structorem interea.* Structor eſt ille, ut narrat *Petronius,* qui fercula menſis commode diſponit et collocat.

122. *Dictata magiſtri.* Ejus qui modum ſecandi cibos edocebat.

127. *Tanquam habens tria nomina.* Tanquam et tu ſis nobilis. *Vet. Schol.*

153. *Tu ſcabie frueris mali.* Pomum tibi dabitur ſcabioſum quale comedit miles in aggere, deficiente copia commeatus.

154. *Qui tegitur parma.* Periphraſis eſt *peditis,* cujus arma ſunt *parma* et *galea.*

155. *Ab hirſuta capella.* Hunc locum variis exponi modis non ignoro. Alii aliud: ego vero expono *ab hirſuta capella* ab hirſuto Centurione, quem ideo *capellam* appellat, quod Centuriones, ut homines robuſti toto fere corpore hirſuti ſint, odorem hircinum oleant. *Britan.*

170. *Omnia ferre ſi potes, et debes.* Copula hic locum non habet: ſententia poſtulat ut ſcribas, *omnia ferre ſi potes, ut debes.* *Grav.*

171. *Pul-*

171. *Pulſandum vertice raſo.* Manumittendi radi ſolebant. T. Liv. 4. Decad. lib. 4. *Præbuerunt ſpeciem triumpho,* capitibus raſis, *qui ſervituti exempti fuerant.*

AD SAT. VI.

Ver. 30. *Salvis tot reſtibus.* Cum tot ad mortem pateant aditus; quaſi diceret, ſatius eſſe mori, quam uxorem ducere. *Grang.*

45. *Antiquis uxor de moribus.* Lego, *uxorcula moribus,* nam *uxor de moribus antiquis* non placet.

86. *Nil patriæ indulſit.* Nullum habuit patriæ reſpectum, quo minus id ageret, debuit enim ratione patriæ tanto ſcelere abſtinere. *Britan.*

136. *Tanti vocat ille pudicam.* Ob illam dotem, uxorem ſuam probat, et honeſtam pudicamque vocat. *Britan.*

146. *Ut ſæpe emungeris!* Ita contra ſcriptos editoſque quot video codices, eſt reponendum. *Heinſ.*

204. *Scripto radiat auro.* Verſum Juvenalis ſuſpicor parum eſſe ſanum; quid enim eſt *ſcriptum aurum?* In MS. codice legebatur, *ſculpto;* pro quo reſcribendum cenſerem *ſcutilo radiat; ſcutilum* enim idem eſt, ac ſi variegatam arenæ telam dicas. *Dempſt.*

298. *Fregerunt ſæcula.* Corruperunt, enervarunt. Sic apud Liv. Capua dicitur *fregiſſe* Hannibalem.

441. *Nemo tubas, nemo æra fatiget.* In defectu lunæ ſolebant æra quatere, queis ipſi auxiliari ſe putabant. *Grang.*

543. *Sacerdos arboris.* Judæi alligabant *arboribus* urbi proximis jumentum, ibique tota nocte una cum familia dormiebant, ex qua mane ſurgebant, ut in urbe vaticinatum venirent; unde facete Judæa materfam. *arboris ſacerdos. Grang.*

Sed memini virum magnum hoc intelligere de arborea aurea, viti nimirum iſta appenſa ad valvas Templi Hieroſolymitani, de qua uterque Joſephus et alii quam plurimi. Ingenioſa ſane conjectura, quæ ſpecie quadam oculos perſtringit, ſed cui tamen fidem meam non poſſum accommodare. Vid. *Epiſt. ad Gronov.*

575. *Thraſylli.* Thraſyllus pro quocunque mathematico; fuit enim Aſtrologus Tiberii.

589. *Conſulit ante phalas.* Hic locus explicandus ex hiſtoria Dionis, lib 49. circa finem, qui tradit M. Agrippam, cum in Hippodromo, *i. e.* Circo, qui locus Romæ exercendis Circenſibus ludis inſtitutus erat, videret plerunque errantes in numero, dum duorum ſtadiorum circuitionem curſumque minus recte obſervarent, juſſiſſe delphines quoſdam fabricari et machi-

nas;

nas ſeu *phalas* in ovi formam, quibus viarum circuitus certius demonſtrarentur. *Alciat. Parerg. Jur.* lib. 4. cap. 27.

AD SAT. VII.

Ver. 8. *Quadrans nullus in umbra.* Melius autem *arca*, hoc eſt ſi componis, ut ait ille, carmina *nullos referentia nummos. Grang.*

10. *Auctio vendit.* Novo dicendi genere, pro *quod venit in auctione.*

44. *Ordinis.* Subſelliorum.

46. *Anabathra.* Gradus vel ſcalæ ad pulpita aſcendenda.

47. *Orcheſtra.* Locus erat in theatro, ubi honoratiores ſedebant. *Lub.*

47. *Cathedris reportandis.* Quia ſedilia illic non erant perpetua, ſicut in theatro, ſed temporaria, quæ a poeta recitatis carminibus ſolvebantur, ad dominoſque reportabantur. *Britan.*

52. *Ægro in corde.* Nullus dubitem ſcribendum eſſe *ægre.* Scribendi cacoethes *ægre*, hoc eſt, difficulter ſeneſcit in pectore. Magna cum difficultate, vix unquam ſcribendi carmina cupiditas expellitur. *Græv.*

54. *Nihil expoſitum.* Nil vulgare et commune; nam quæ *exponuntur*, communia ſunt.

 73. *Al-*

73. *Alveolos pignorat Atreus.* Ipſe *Atreus, i. e.* ipſa Tragœdia fuit in culpa, ut alveolos pignoraret.

79. *Contentus fama Lucanus.* Quia ſat divitiarum habet.

86. *Fregit ſubſellia.* Dictum accipio pro vehementiſſime placuiſſe; ſic ut plauſu acclamantium quaſi *frangerentur ſubſellia. Caſaubonus.* At dicit Suidas Æſchylum in Siciliam demigraſſe, quod dum fabulam exhibuerit *ruerent ſubſellia* διὰ τὸ πεσεῖν τὰ ἰκρία ἐπιδεικνυμένου αὐτοῦ: *ſubſellia* ergo *frangere* dicebatur, qui, ut Comici loquuntur, non ſtetit, ſed excidit, hoc eſt, non placuit, ſicut a Scaligero monitum eſt.

17. *Intactam Agaven.* Quam adhuc non recitaverat.

89. *Semeſtri auro.* Tribunatus honos ſemeſtris; et hic *ſemeſtre aurum,* quia annulo etiam aureo Tribuni utebantur.

109. *Tetigit latus.* Tunc temporis clientes humeros patronorum *tangebant*; hinc jocoſe eſſe illis partem tenerrimam dicimus, quod eo ſigno dato quam celerrime ſeſe vertere ſoleant. *Grang.*

110. *Ad dubium nomen. i. e.* ambiguum debitum refellendum. *Britan.*

114. *Ruſſati lacertæ.* At legas *rus Sati.* Quaſi dicat, non conferas omnes villas, ſed unum tantum

rus,

rus, atque id breve: nam *lacerta* eſt brevis menſura terræ. Ante,

unius dominum feciſſe lacertæ.

Sati. i. e. Attici Sati equitis Romani, qui eloquentiam nunquam exercuit in foro. *Calderinus.*

121. *Quinque lagenæ.* Cum diſtinctione legendum: quaſi dicat, non jam multum vinum dabitur, ſed *quinque* duntaxat *lagenæ. Britan.*

129. *Sic Pedo conturbat. Sic. i. e.* per exiguam mercedem.

134. *Stlataria purpura.* Purpurea veſtis velut piratica et latrocinans, cujus ſplendore ſpoliantur et falluntur venditores, divitem cenſentes qui eam geſtet. *Grang.*

160. *Arcadico juveni.* Appoſite. Aſini enim et muli in *Arcadia* maximi. *Lubin.*

165. *Quantum vis &c.* Sane videtur hærere connexio.

193. *Et jaculator.* Argumentator.

199. *Quid Tullius?* Servius. Cave autem de Cicerone intelligas, nam ſequentia pugnant. *Grang.*

211. *Et cui non tunc eliceret riſum?* cum puncto interrogationis. Senſus autem hoc modo integer eſſe poſſit. Achilles jam grandis citharæ artem didicit, et præceptorem more diſcipulorum in honore habuit et timuit; et *tunc* ſenem Centaurum non riſu con-

tempſiſſet. Noſtro autem tempore, pueri ſuos præceptores cædunt et verberant, tantum abeſt, ut, ſi grandiores, eos colant. *Britan.*

AD SAT. VIII.

Ver. 3. *Æmilianos.* Cave de *Paullo Æmilio* intelligas, ſed de P. Cornelio Scipione. *Æmilianus* enim nomen adoptionis, non gentis. *Grang.*

25. *Mereris?* Legunt cum interrogatione contra fidem omnium MSS. Legendum enim ſimpliciter *mereris*, et ſubintelligitur particula *ſi*, ut in eo verſu: —*in cælum juſſeris, ibit*, hoc eſt, *ſi juſſeris. Grang.*

96. *Præconem tuis circumſpice pannis.* Prævide pro tributis ſolvendis aliquando frivolorum tuorum auctionem fieri, cum nihil, unde ſolvas, jam tibi ſuperet. *Grang.*

110. *Ipſi deinde lares: ipſi;* quaſi qui minime ſint violandi.

118. *Qui ſaturant urbem.* Legendum cenſeo qui *ſaturant turbam, i. e.* populum Romanum; nam per *urbem*, cum plebe comprehendas etiam primores civitatis. At Juvenalis intelligit tantum de plebe, quæ Circo et ſcenæ dedita nil aliud curat. *Dorleans.*

169. *Maturus bello*, ſic interpungo, non, ut alii, *bello Armeniæ*, eo ſenſu ſcilicet quo prius, *hic petit Euphratem &c. Grang.*

171. *Mitte Oſtia, Cæſar.* Locus hic duobus modis poteſt explicari, ut ſit ſenſus: O Cæſar, ſi Damaſippum ad bella gerenda es miſſurus, *mitte oſtia ejus*, i. e. noli quærere Damaſippum in ſua domo, quia illic nôn invenies, ſed quære illum in popinis, ubi quotidie verſatur. Et ſic: O Cæſar, Damaſippum potes mittere ad Oſtia Iſtri et Rheni, quia jam ætate eſt gravi; ſed ſi vis eum invenire, accede ad popinas, nam ibi eſt frequens, ut ſit manifeſta irriſio nobilitatis. *Britan.*

267. *Matronis lugendus.* Quem mortuum, tanquam nobilem, annum matronæ lugebant. Male *vet. interp.* qui aliter. *Grang.*

203. *Nec galea frontem abſcondit.* Eo impudentiæ deveniſſe nobiles ait Poeta ut omnia facie aperta peragant. Gaudent cognoſci. *Britan.*

AD SAT. IX.

Ver. 53. *Fœmineis Calendis. i. e.* Martiis.

56. *Trifolinus ager.* Campanus, a Juvenale ita dictus, quod vina ferret *trifolina*, hoc eſt, quæ tertio foliorum exortu, nempe tertio anno ad bibendum tempeſtiva forent, quorum meminit Plin. lib. 14. cap. 6. *Grang.*

88. *Et dulce caducum.* Hunc locum, quia a paucis intellectum explicabo. Filium ex uxore ſublatum tuum feciſti, cujus uxoris beneficio civis Romani fru-

eris

eris privilegiis, ut etiam ad caducarum hæreditatum admittaris ſucceſſionem. *Dempſt.* Bona *caduca* ſunt quibus nemo ſuccedat hæres.

117. *Pro populo faciens.* Sacrificans.

AD SAT. X.

Ver. 20. *Defoſſa in loculis.* Velut in terra, quaſi nunquam exinde egreſſura ſit. Satyrice in avaros. *Grang.*

145. *Mala robora.* Sunt enim ſteriles ficus, et nulla in re proſunt: ſcindunt autem validiſſimos muros et ſaxa, in quibus naſcuntur. *Lub.*

192. *Pro cute pellem.* Sic enim *pellem* a *cute* diſtinguunt, ut *cutis* hæreat vivis, *pellis* mortuis, quamvis ſæpiſſime confundantur. *Grang.*

AD SAT. XI.

Ver. 6. *Dumque ardent ſanguine.* Antea, legebatur, *dumque ardens ſanguine*, nullo ſenſu. *Rigaltius.*

20. *Sic veniunt ad miſcellanea ludi.* Hoc modo ludii fiunt abſumptis per gulam opibus, et ſic *ad miſcellanea veniunt*, hoc eſt, ad ludos et artes ludicras. *Grang.*

34. *An Curtius et Matho buccæ.* Sic lego et interpungo. Curtius et Matho non oratores, ſed *buccæ: i. e.* faſtuoſi et ventoſi cauſidici. Sic et Auguſt. libris Confeſſ.

Confeſſ. *buccis typho crepantibus*. Hinc et *buccæ* inter proverbia. *Grang*.

42. *Noviſſimus exit annulus*. Annuli oppignoratio fuit indicium deploratæ egeſtatis. *Gronov*.

97. *Vile coronati &c.* Mihi videtur omnino eſſe legendum *vite*, ob rationem quam attulit in Variis *Ferrar*. Et quis neſcit in pompa Bacchi aſinos? *Henninnius*.

114. *His monuit nos*. Non video quid vult *his monuit*. Lego, *admonuit nos*.

148. *Quiſquam erit et magno*. Pretio ſc. aut revera ita legi poteſt:

——*non a mangone petitus*
Quiſquis erit magno.——

Quicunque puer erit, non erit acceptus et emptus a mangone divite, et magnum numerum ſervorum habente. *Britan*.

173. *Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem*. Non ignoro a Commentatoribus hunc locum diverſis modis expoſitum; ut alii dixerint per *orbem Lacedæmonium* deſignari annulum, cujus uſus manaverit a Lacedæmoniis, ac per hoc *annulatos ſenatores et equites Romanos*, qui annulum *pytiſmate*, hoc eſt levi irroratione ſputi lubricum faciant. Alii vero legendum contenderunt *pytiliſmate*, non *pytiſmate*, idque eſſe genus

nus exercitationis, cum quiſpiam ſummis pedibus ingrediens, manus protendit ociſſimeque movet, alteram retrorſum ſcilicet, alteram prorſum &c. Alii item *trochum* intelligi de arbore pinu fabricatam, quod *pytis* dicatur *pinus*, unde ſit *pytiſma*. Ego autem ex ſententia Luciani contendo intelligi *ſaltationem Lacedæmoniam*, legendumque eſſe *pedemate*, *i. e.* ſaltu et non *pytiſmate*, neque *pytiliſmate*. De omnibus his opinetur, ut cuique libitum erit. *Britan.*

191. *Spectacula mappæ.* Mappa fuit aurigationis ſignum; hic tamen pro ipſis ludis. Nomen autem *mappa* non Latinum, ſed Punicum.

193. *Prædo caballorum.* *Lipſius* putavit legendum *præda caballorum*; quia magna ſcilicet pecuniæ vis effundenda prætori in aurigas et equos, iiſque ipſe, ut *præda*.

205. *Hora ſuperſit ad ſextam.* Legitima balnei hora hieme, nona; æſtate, octava. *Farn.* Tamen hic aliter ſtatuere videtur Juvenalis; nempe ut *hora ſexta* balnea introirent.

AD SAT. XII.

Ver. 55. *Explicet anguſtum.* Ita enim hic locus legend. ſuadet, i. e. ut ſe arctum, impeditum, et in anguſtias redactum propter malum, expeditiorem faciat, impedimentum mali removens. *Lub.*

88. *Ac-*

88. *Accipiunt fragili.* Sine dubio legendum *facili.* i. e. flexili, molli.

115. *Vovebit de grege ſervorum.* Opinio veterum fuit mortem morte poſſe redimi: unde ægrotos poſſe eripi periculo putabant, ſi vitam aliquorum, ægrotorum loco projeciſſent. *Grang.*

127. *Jugulata Mycenis.* Errat Juvenalis neque enim Mycenis Iphigenia periit, ſed in portu Aulidis. Forte vero interpretes fugit, quod eſt nominativus vocis patronymicæ.

AD SAT. XIII.

Ver. 1. *Exemplo quodcunque malo.* Multo elegantior eſt illa lectio, quam *MS. codex* Reverendi Hammondi præ ſe fert, teſte Editione Anglicana quæ ita habet,

Exemplo quodcunque malum &c.

magis hæc referunt acumen Juvenalis. *Hennin.*

5. *Recenti de ſcelere. Retenti; i. e.* depoſiti abnegati et non redditi legendum autumat *Rutgerſius.*

28. *Nona ætas agitur.* Oſtendit tam multiplicata eſſe humani generis ſcelera, ut jam tempora duplo pejora ſint, quam fuerint ferrea; et ita pejora, ut eorum ſceleribus nomen non inveniretur a metallis, et ſic eſt rei exaggeratio. Hoc magis placet, quam ut numeres ætates octo a metallis; non enim nominatur

natur ætas electri, aut ſtanni, aut plumbi, ſicut ætas auri, argenti, æris, et ferri. *Britan.*

70. *Gurgitibus miris.* Ni fallor, ſcripſit Juvenalis *nigris*, unde de induſtria additum eſt ex antitheto, *et lactis vortice.*

116. *Charta ſoluta.* Intelligo de ea charta, in qua vota obſignata fuerant, ut ſit ſenſus: quare lacerata ac ſoluta ea charta quæ vota noſtra continebat, eorum damnati thura, quæ voveramus, vobis reddimus? *Rutgerſius.*

AD SAT. XIV.

Ver. 90. *Vincens Fortunæ aut Herculis ædem.* Cenſeo Herculem cum Fortuna ſimul cultum, ut fortitudo caſibus fortuitis conjuncta cernatur. *Dempſt.*

129. *Servare minutal.* Sic dictum, quod variis eſculentis *minutatim* conciſis fieret. *Gronov.*

186. *Per glaciem perone tegi. Perones*, ſive puri calcei, ex puro corio ſine lunulis facti erant. *Roſin. Ant. Rom.*

216. *Nativæ mala nequitiæ.* Vulgo in MSS. erat *naturæ*, ex quo fecerunt *nativæ*; ſed vero ſenſus commonſtrat legendum *maturæ*. *Hennin.*

229. *Et qui per fraudes.* Aliqui putant hoc carmen non eſſe Juven. nec omnino inſerendum.

305. *Diſpoſitis prædives hamis.* Vaſis aqua plenis ad

ad arcendum ignem. Cave intelligas de *hamis* piſcium ſyllaba repugnante. *Grang.*

AD SAT. XV.

Ver. 7. *Illic cæruleos.* Brodæus correxit *æluros i. e. feles*, quos ab Ægyptiis pro Diis cultos teſtatur Herodotus in Euterpe. At *Turnebus* retinet veram lectionem *cæruleos*, hoc eſt piſces marinos. *Grang.*

46. *Barbara turba.* Alii codices habent *barbara ripa, i. e.* immitis et aſpera.

93. *Vaſcones, ut fama eſt.* Omnes codices quos viderim, habent, *ut fama eſt*, ſed *τὸ ut* tollendum eſt, verſus enim aliter non ſtaret. *Britan.*

133. *Hæc noſtri pars optima ſenſus.* Alii ſunt qui *pars optima* legunt, alii *pars ultima.* Ego autem legendum eſſe puto,

—— *hæc noſtri pars* intima *ſenſus:*

id eſt, ipſæ lachrymæ ſunt, quæ interiorem partem noſtri ſenſus patefaciunt: nam per lachrymas interiorem pietatem oſtendimus. Ergo, inquit, natura nobis dedit pietatem, quæ per lachrymas cognoſcitur; jubet enim nos aliena incommoda plorare. *Britan.*

134. *Cauſſam lugentis.* Lego *caſum*; ut illud Virgilii,

Et caſum inſontis mecum indignabar amici. Britan.

735. *Squa-*

735. *Squalorem rei.* *Rei ſqualidi*, ut habitu ſuffragatores ſibi conciliarent, et inimicos permulcerent. *Grang.*

AD SAT. XVI.

Ver. 1. *Quis numerare queat &c.* ſenſus hic videtur eſſe, ut τὸ *felicis* referat ad rationem, τὸ *proſpera* ad caſum. At ita ſit; quamvis innumera ſint felicis, et cum ratione factæ expeditionis præmia; ſi tamen caſus et vis major caſtra proſpera præſtaret, mallem fortunata temeritate eadem caſtra ſubire, quam in toga deſidere. *Hennin.*

60. *Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes.* Semper mihi neſcio quomodo diſplicuit inſolita meo Poetæ ταυτολογία τῦ *omnes*, quod ſane valde inſipide bis comparat hoc verſu. Putabam ergo Juvenalem ſcripſiſſe, pro *omnes et* quod hodie legitur, olim *armillis*. Mecum faciet, qui cogitabit facile ex τὸ *armillis*, temporum deſcriptorum emendatorumque lapſu degeneraſſe *omnes et*. *Armillas* vero inter virtutis militaris præmia fuiſſe, præter ipſius vocis etymon ab armis deſumtum, teſtante *Iſidor*. Orig. 19—31. docent ſexcentæ hiſtoriæ. *Hennin.*

NOTÆ

AD

PERSII SATYRAS.

AD SAT. I.

Sat. I. ℣ 5.——*Non, ſi quid turbida Roma*
Elevet, accedas.

Si populus Romanus non ſincero judicio aliquid *condemnet* aut poſtponat, non tu ſtatim illi judicio, ſententiæ, et opinioni accedere debes. *Lub.* Sic et Cicero de Orat. *Movere riſum oratoris eſt quod frangit, quod impedit, quod* elevat.

9. *Tunc cum ad canitiem noſtrum iſtud vivere triſte*
Aſpexi, et nucibus facimus quæcunque relictis
Cum ſapimus patruos, tunc, tunc ignoſcite.

Sic lego et interpungo: ordo autem conſtructionis et verborum ſenſus erit hic;

Tunc cum aſpexi *noſtrum iſtud vivere triſte* (ſive vitam ſevere actam) uſque ad canitiem; et cum aſpexi *quæcunque facimus nucibus relictis* (ſive a pueritia) ad provectiorem ætatem quando *ſapimus patruos, tunc, tunc &c. Noſtrum iſtud vivere* dicitur non ſecus ac *hoc meum ridere* ver. 122. ubi infinitivus ponitur pro nomine ſubſtantivo.

13. *Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber.*

Incluſi &c. ſecundum interpretes ſignificat, in muſæo noſtro clauſi ſcribimus numeros. Præterquam quod *ſcribere numeros* nuſquam legitur, num vero, an hic *pede liber* etiam ſcribit numeros? Pudet talium interpretum; nec Perſii verba hæc eſſe poſſint, ſed exſcriptoris. Libenter reponerem,

Scribimus, incluſus numeris ille, hic pede liber.

49. —— *Nam belle hoc excute totum;*
Quid non intus habet?

At ſic legendum et interpungendum cenſeo.

—— *Nam belle hoc excute totum*
Quod non intus habet.

Ordo conſtructionis eſt; nam excute totum quod non intus habet *hoc belle.*

58. *Ciconia pinſit.* Digitis ſc. omnibus collectis in unum, et ad ciconini colli ſimilitudinem curvatis, in eumque directis qui irridebatur.

86. *Doctus poſuiſſe figuras.* Quod rectius quam *doctas*; ut Sat. 5. ver. 15. *radere mores doctus.*

113. *Pinge duos angues.* Veteres Gentiles ſerpentes appinxere ad conciliandam loco reverentiam.

133. *Petulans Nonaria.* Hora decumbendi *nona* eſſe putabatur, qua plerumque ſcorta ad amaſios accedebant; ideo dicta mulier *Nonaria,* impudica. *Gronov.*

AD

AD SAT. II.

Ver. 10. *O ſi ebullit patrui præclarum funus.* Solebant cum primis reges et principes urbium antiquitus, quod et noſtris temporibus fieri vidimus Pontificibus maximis, tumulari condique cum gemmis aliiſque opibus, unde exit illud Satyrici; *O ſi ebullit patrui præclarum funus!* tametſi paſſim alio modo exponi a Grammaticis ſoleat. *Boiſſardi* Typog. Rom.

15. *Tyberino in flumine mergis caput.* Concepturi olim vota Quirites caput unda Tyberina luſtrabant.

26. *An quia non, fibris ovium Ergannaque jubente.* Sic interpungend. ſc. Erganna et fibris ovium jubentibus.

33. *Luſtralibus ante ſalivis expiat.* Salivæ mirifica quædam virtus cum ad alia tum præſertim adverſus faſcinum ineſſe putabatur. Sic et *Plin.* Nat. Hiſt. *Deſpuimus comitiales morbos, hoc eſt, contagia regerimus. Simili modo et faſcinationes repercutimus.*

AD SAT. III.

Ver. 48. *Quid dexter ſenio ferret.* Talis jactatis, ut quiſque CANEM aut SENIONEM miſerat, in ſingulos talos ſingulos denarios in medium conferebat. *Suetonius* Auguſto.

64. —*venienti occurrite morbo,*
Et quid opus Cratero magnos promittere montes? Cenſeo legendum,

—*venienti occurrite morbo,*
Ne quid opus Cratero montes promittere magnos.

68. *Metæ qua mollis flexus et unde;* alii, *metæ quam;* ſenſus vero eſt, diſce qua ratione quove modo facilis fiat vitæ decurſus.

89. *Faucibus exſpirat gravis halitus.* Sic *Marcilius.*

103. *Hinc tuba, candelæ.* Apud Romanos cum aliquis deceſſit, *tibicines* cantant et amici convocantur, teſtandi gratia eum neque veneno, neque ferro interiiſſe. *Gronov.*

AD SAT. IV.

Ver. 20. *Dinomaches ego ſum ſuffla, ſum &c.*

Sic interpungo. Frigidum dat ſenſum illa diſtinctio, —*I nunc*

Dinomaches ego ſum. Suffla ſum candidus.

AD SAT. V.

Ver. 33. *Jam candidus umbo. Umbo* a Perſio vocatur toga, quod ſit umbonis inſtar contra reprehenſiones præceptorum. *Cælius Rhodiginus.*

87. *Hoc reliquum accipio, licet, ut volo vivere, tollo.*

Ita forſan eſt refigendus hic verſus.

119. *Nil*

B 431525

ARTES VERITAS SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

BEQUEST OF
JOHN S. LAWRENCE